

**TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ve ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

**GENÇLERDE DEMOKRASİ VE KATILIM ALGISININ
OLUŞMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Bilal ŞAHİN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK**

ANKARA-2013

**TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ ve ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI**

**GENÇLERDE DEMOKRASİ VE KATILIM ALGISININ
OLUŞMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Bilal ŞAHİN**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK**

ANKARA-2013

Bilimsel Etik Bildirim Sayfası

Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

19/12/2013

Bilal ŞAHİN

ONAY

Bilal ŞAHİN tarafından hazırlanan “Gençlerde Demokrasi ve Katılım Algısının Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü” başlıklı bu çalışma, (19.12.2013) tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (Oybirliği/oyçokluğuyla) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Uluslararası İlişkiler dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK

Doç. Dr. Mahmut AKPINAR

Doç. Dr. Yavuz KAHRAMAN

ÖNSÖZ

Sivil toplum, demokrasi ve katılım kavramları son yıllarda sıkça duyduğumuz, üzerinde yorumlar yaptığımız fakat ne oldukları, ne işe yaradıkları konusunda tam da fikir birliğine varamadığımız kavramlardır. Tüm bu kavramların bireysel ve sosyal gelişme üzerinde son derece önemli etkileri olduğu bir gerçektir. Gelişmiş toplumlara bakıldığında sivil toplum kuruluşlarının önemli bir boşluk doldurduğu görülmektedir. Ülkemizde ise sivil toplum kuruluşları askeri vesayet dönemlerinden dolayı gelişmemiştir. Son yıllarda askeri vesayetin azalması ve özgürlüklerin önündeki engellerin yavaş yavaş birlikte sivil toplum kuruluşları da kendilerine önemli hareket alanları bulmuştur.

Demokrasi konusunda yaşanan gelişmeler bireylerin karar alma süreçlerine katılımları üzerinde de son derece önemli etkiler gerçekleştirmiştir. Özellikle toplumlar adına önemli bir zenginlik olan gençler sosyal ve siyasal hayatta kendilerine daha fazla yer bulmaya başladılar. Gençlerle ilgili yaşanan bu gelişmelerde hiç şüphesiz sivil toplum kuruluşlarının önemli rolleri bulunmaktadır.

Tezin amacı, sivil toplum kuruluşlarının gençlerin demokrasi ve katılım algılarını etkileme durumunu ortaya koymaktır. Yürütülen bu tez çalışması, Türkiye genelinde gerçekleştirilen anket çalışmasıyla gençlerde demokrasi ve katılım algısı ve bu algı üzerinde sivil toplum kuruluşlarının rolü ortaya konulmuştur. Son yıllarda Türkiye’de demokratikleşme adına yaşanan gelişmeler ümit verici durumdadır. Gelişmelerin böyle devam etmesi bireysel ve sosyal gelişmeyi hızlandırarak Türkiye’yi farklı bir noktaya taşıyacaktır. Ülkemiz sahip olduğu genç nüfus bakımından birçok ülkeye oranla şanslıdır. Fakat son yıllara kadar gençlerin tam anlamıyla katılımlarının sağlanamaması onları verimli ve üretkenlikten uzaklaştırarak, etkisiz hale getirmiştir. Sadece bu kadarla da kalmamış, gençlere kendilerini ifade edebilecekleri legal ortamların sağlanamaması onları illegal yapıların içine sürüklemiştir. Böylelikle gençlerin çözümün bir parçası olmaktan ziyade sorunun bir parçası haline gelmişlerdir.

Bu tez çalışmasında başından sonuna kadar engin bilgi birikimini benimle paylaşan Hocam Prof. Dr. Muhammet KÖSECİK başta olmak üzere, eşime ve kızıma sabır ve fedakârlıklarından dolayı teşekkür ederim.

ÖZET

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde araştırmaya değer bir konu olan gençlerde demokrasi ve katılım algısının oluşmasında STK'ların rolü tezin konusunu oluşturmaktadır. Sivil toplum kavramı son yıllarda ülkemizde hızla gelişme gösteren bir kavramdır. Askeri vesayet dönemlerinde fonksiyonlarını tam olarak yerine getiremeyen sivil toplum kuruluşları, son yıllarda gerçekleştirilen demokratikleşme hamleleriyle birlikte kendine hareket alanı bulmuştur. Gerek sayı yönüyle gerekse faaliyet çeşitliliği anlamında gelişme gösteren sivil toplum kuruluşları toplumsal seviyeyi geliştirirken, bireyler üzerinde de önemli katkılar sağlamaktadır. Bireylerin verimli ve üretken bir hale gelmesinde sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü çalışmalar son derece önemlidir.

Tezin amacı, sivil toplum kuruluşlarının gençlerin demokrasi ve katılım algılarını etkileme durumunu ortaya koymaktır. Toplumsal nüfus dinamikleri içerisinde sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine belki de en çok gençlerin ihtiyacı vardır. Gençlerin haklarını demokratik yöntemlerle arayabilip verimli ve üretken bir hale dönüşmesinde sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine katılımları son derece etkili olmaktadır.

Bu tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin arasından seçilen öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinde anketler uygulanmıştır. Gençlere yönelik anket çalışması yöntemi kullanılmıştır. Yürütülen anket çalışmasıyla Türkiye genelinde gençlerin demokratik katılım algısının oluşmasında sivil toplum kuruluşlarının rolü tespit edilmeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak sivil toplum kuruluşlarının gençlerde demokrasi ve katılım algılarının oluşturulmasında önemli bir katkısı bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları; yürütmüş oldukları faaliyetlerle gençlerin daha donanımlı, üretken, temsil ve katılım kabiliyetleri yüksek bireyler haline gelmeleri üzerinde önemli katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Toplum, Sivil Toplum, Demokrasi, Katılım,

ABSTRACT

The subject of the thesis consists of the role of NGO's in the growth of perception of democracy and participation among the youth, which is worth researching in developing countries such as Turkey. The concept of non-governmental society is the one that reflects the rapid development in recent years in our country. NGO, which could not fully satisfy its functions during the periods of military tutelage, found its action field together with the democratization movement performed in recent years. While NGO's, showing its growth in terms of both the number and the variety of activities, is developing the social level, it provides an important contribution on individuals as well. The works carried out by NGO's are exceptionally important for individuals to become efficient and productive.

The aim of the thesis is to reveal the state of NGO's influence on the perception of democracy and participation of the youth. The activities organized by NGO's are perhaps the most necessary for the youth in dynamics of the social population. It is exceptionally effective for the youth to participate in NGO's activities to seek for the rights in a democratic way and to turn into an efficient and productive status.

In this thesis working, surveys were applied to the sampling students selected among the university students. The survey method was used intended for the youth. In the survey working to be carried out, the role of NGO's were tried to be proved in terms of the perception of democratic participation of the youth throughout Turkey.

As a result, an important contribution by NGO's was proved in the growth of the perception of democracy and participation of the youth. NGO's offer a significant contribution to the youth in its activities to be carried out while the youth can be more equipped and productive, turn into such individuals as to have high ability of representation and participation.

Keywords: Youth, Society, Non-governmental, Democracy, Participation

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	x
GRAFİKLER DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
GENÇLİK	4
1. GENÇLİK <i>NEDİR?</i>	4
2. GENÇLİK DÖNEMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ.....	8
2.1. Gençlerin Sosyo-Psikolojik/Ahlaki Özellikleri.....	9
2.2. Gençlerin Fiziksel/Biyolojik Özellikleri.....	9
3. GENÇLERİN BEKLENTİLERİ.....	10
3.1. Sosyal Hayatta ve Ailede Kendilerine Güvenilmesi.....	10
3.2. Toplumsal Hayata Katılım Sağlayabilmek.....	11
3.3. Gelecekleri İle İlgili Planlama Desteği ve Danışmanlık Hizmeti.....	13
3.4. İş ve Sosyal Güvenlik Yönüyle Maddi Kaygılarının Giderilmesi.....	14
3.5. Kendilerini Rahatlıkla İfade Edebilmesinin Sağlanması.....	16
4. TÜRKİYE NÜFUSU VE GENÇLİK ORANLARI.....	16
5. TÜRKİYE’DE GENÇLİK ÜZERİNE GELİŞTİRİLEN POLİTİKALAR... 25	
6. GENÇLİK POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASINDA ROL OYNAYAN TEMEL ETKENLER.....	28
6.1. Siyasal Etkenler.....	28
6.2. Sosyal Etkenler.....	28

6.3. Ekonomik Etkenler	29
6.4. Demokratik Etkenler.....	29
7. GENÇLİK VE DİĞER TOPLUMSAL DİNAMİKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ	30
7.1. Gençlik ve Demokrasi	30
7.2. Gençlik ve Katılım.....	30
7.3. Gençlik ve Eğitim	31
7.4. Gençlik ve İstihdam.....	32
İKİNCİ BÖLÜM	34
DEMOKRASİ VE SİVİL TOPLUM.....	34
1. DEMOKRASİ VE TARİHSEL SEYRİ.....	34
2. DEMOKRATİK DEĞERLERİN TOPLUMSAL ETKİLERİ.....	40
3. GENÇLERDE KATILIM KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASINDA ETKEN UNSURLAR	41
3.1. Katılım Türleri	42
4. DEMOKRASİ VE KATILIM ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	44
5.GENÇLERDE DEMOKRATİK DAVRANIŞLAR VE DEMOKRASİ EĞİTİMİ.....	45
6. GENEL OLARAK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	47
6.1. Sivil Toplum Kavramı	47
6.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Dünü-Bugünü.....	53
6.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi ve İşlevleri.....	60
7. GENÇLİK ALANINDA FAALİYET GÖSTEREN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI.....	62
8. DEMOKRASİ VE KATILIM ALGISININ OLUŞMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ	63
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	67
ARAŞTIRMA VE ALAN ÇALIŞMASI.....	67
1. ARAŞTIRMANIN PLANLANMASI VE UYGULANMASI.....	67
1.1. Araştırmanın Amacı.....	67

1.2. Araştırmanın Önemi	67
1.3. Araştırma Problemi.....	68
1.4. Alt Problemler	68
1.5. Varsayımlar.....	68
1.6. Sınırlılıklar	69
1.7. Araştırmanın Yöntemi	69
1.8. Araştırmanın Evreni ve Örneklem.....	69
1.9. Veri Toplama Tekniği.....	70
1.10. Veri Toplama Süreci.....	70
1.11. Verilerin Analizi	71
2. BULGULARIN YORUMU	71
2.1. Uygulanan Ankete Katılanların Özelliklerini Ortaya Koyan Veriler	71
2.2. Karşılaştırma Tablolarının Yorumlanması	82
SONUÇ	89
KAYNAKÇA	94
EKLER	101
1. ANKET	101

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1: Yaş Aralıklarına Göre 2008-2012 Yılı Türkiye Nüfus Oranları	19
Tablo 2: AB Ülkeleri 15-24 Yaş Arası Genç Nüfus Oranları.....	20
Tablo 3. Katılımcı Yaş Durumları	71
Tablo 4. Katılımcı Cinsiyet Durumları	72
Tablo 5. Katılımcı Doğum Yerleri	72
Tablo 6. Katılımcı Eğitim Düzeyleri.....	73
Tablo 7. Katılımcıların Ulaşmak İstedikleri Eğitim Seviyesi	73
Tablo 8. Katılımcıların Aile Ekonomik Durumları.....	74
Tablo 9. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyelik Durumları	75
Tablo 10. Katılımcıların Üye Oldukları Sivil Toplum Türleri.....	75
Tablo 11. Üyesi Olunan STK’lardaki Pozisyon.....	76
Tablo 12. STK’lar Hangi Alanlarda Faaliyetler Yürütürler.....	77
Tablo 13. Katılımcıların “Katılım”ın Anlamına Dair Görüşleri	77
Tablo 14. Katılımcılara Göre Gençler İçin En Önemli Katılım Türü	78
Tablo 15. Katılımcıların Aile Bireyleri İle İlişki Düzeyleri.....	79
Tablo 16. Katılımcıların Arkadaşları İle İlişki Düzeyleri	79
Tablo 17. Katılımcıların Toplumsal Sorunlara Karşı Tavrı Durumları	80
Tablo 18. Katılımcıların Topluluk İçerisinde Görüşlerini Dile Getirme Rahatlıkları	80
Tablo 19. Katılımcıların Görüşlerini Rahat İfade Ettikleri Ortamlar.....	81
Tablo 20. Katılımcıların Hayatlarından Memnuniyet Düzeyleri.....	81
Tablo 21. Katılımcılara Göre Toplumsal Sorunların Çözüm Yolları	82

Tablo 22. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Eğitim Durumları Arasında ki İlişki.....	83
Tablo 23. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Cinsiyet Durumları Arasında ki İlişki	84
Tablo 24. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Doğum Yerleri Arasındaki İlişki	84
Tablo 25. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Eğitim Hedefleri Arasındaki İlişki	85
Tablo 26. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Aile Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki.....	86
Tablo 27. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Aile Bireyleri ile Arasında ki İlişki Düzeyleri.....	87
Tablo 28. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Topluluk İçerisinde Görüşlerini Dile Getirme Durumları.....	87
Tablo 29. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Hayattan Memnuniyet Dereceleri.....	88

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1: Türkiye Nüfus Piramidi 2012	18
Grafik 2: 2013-2075 Yılları Arasında Öngörülen Nüfus Değişimi	22
Grafik 3: Ortanca yaş, 2012-2075.....	23
Grafik 4: Ortanca Yaşın En Yüksek Olduğu 5 İl, 2012-2023	23
Grafik 5: 0-14 Çocuk Nüfus Oranının En Yüksek Olduğu 5 İl, 2012-2023	24
Grafik 6: Türkiye Nüfus Piramidi	24

GİRİŞ

Demokrasi ve katılım kavramları son yıllarda üstünde sıkça durulan kavramlardan biridir. Toplumların sosyal ve siyasal açıdan ilerlemelerinin en önemli etkeni olarak bireylerin her anlamda katılımlarının sağlanmasından geçmektedir. Bireyler toplumsal süreçlere katılabildikleri ölçüde içinde yaşadıkları topluma uyum sağlarlar ve sosyalleşmesi o denli kolay olur. Sosyal uyum süreçlerinde bireylerin etkin ve verimli bir şekilde değerlendirilebilmesi toplumsal ilerleme ve gelişme açısından da son derece önemlidir. Bireylerin güçlü katılım gösterebildikleri toplumlar demokratik yönden gelişme göstermiş toplumlardır aynı zamanda.

Gençler açısından da demokrasi ve katılım kavramları son derece önemlidir. Yaş grubu olarak ele alındığında toplumsal nüfus dinamikleri içerisinde özgürlüklere en çok ihtiyacı olanlar gençlerdir. Gençlik dönemlerinde bireyler kendilerini gerçekleştirmek isterler. Bu süreçte onaylanmak ve desteklenmek onları son derece verimli ve etkin kılmaktadır. Aksi takdirde gençler sorunların bir parçası olarak kendilerini bulabilirler.

Türkiye’de demokrasi ve katılım konusunda son yıllara kadar hiçte iyi olmayan bir geçmiş yaşandı. Askeri müdahalelerin sıkça yaşanması bireylerin özgürlükleri ve katılımlarına büyük darbeler vurdu. Bireyler adeta yaptıklarından ve düşündüklerinden dolayı sıkça ceza gördüler. Bu nedenle sindirilen bireyler özgüven ve temsil yönlerini kaybettiler. Aslında sadece kaybeden bireyler olmadı tüm toplum ve ülke kaybetti. Son yıllarda demokratikleşme adına önemli gelişmelerin yaşanması yıllarca konuşulmaktan kaçınılan birçok mevzunun rahatlıkla tartışılmaya başlanılmasını sağladı. Bu süreç bireylere, sorunların çözümünün zor olmadığını, aslında öteki zannettiğinin kendisinden çok da farklı olmadığını gösterdi. Böylelikle yılların getirdiği acılar ve yaralar kapanmaya toplumsal gelişmenin önü açılmaya başlandı.

Demokrasi ve katılım süreçlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında kuşkusuz sivil toplum kuruluşlarının önemi inkar edilemez. Türkiye’nin 3 Kasım

2005 yılında AB tam üyelik müzakere süreçlerinin başlaması ile birlikte sivil toplum kuruluşlarının gerek sayısında gerek faaliyet çeşitliliği ve niteliğinde önemli gelişmeler meydana geldi. Bu gelişmeler toplum tüm katmanları tarafından hissedilmeye başlandı. Özellikle, 12 Eylül Anayasa referandumu ile birlikte demokrasi ve bireysel özgürlükler anlamında elde edilen kazanımlar güvence altına alınmış oldu. Bu süreç bireylerin katılım ve düşüncelerini özgürce söyleyebilmeleri konusunda cesaretlenmelerini sağladı. Özellikle gençler sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü faaliyetlerle daha fazla katılım ve temsil şansı buldular. Aslında bu süreç önemli bir şeyi daha ortaya koydu, gençlerin imkan verildiğinde neler yapabileceklerini. Gençlerin katılımları arttıkça verimliliklerinin ve üretkenliklerinin arttığı önemli bir gerçektir. Gençlerin demokrasi ve katılım algılarını geliştiren önemli faaliyetler sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Sivil Toplum Kuruluşlarına yönelik gerek yerel gerekse AB fonlarının sağladığı hibelerle sivil toplum kuruluşlarının teknik ve faaliyet yönlerinin gelişmesi sağlanmıştır. Gençlere yönelik faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşlarının gençlere yönelik önemli projeleri olmuştur.

Bu tez çalışması 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde; gençlik nedir, gençlik döneminin temel özellikleri nelerdir, Türkiye'nin demografik yapısı, gençlerin eğitim, istihdam ve katılımları vb. gençlik konusunda ayrıntılı literatür çalışması, gençlerin beklentileri ile gençler ile ilgili yürütülen politikalar ele alınmıştır. İkinci bölümde; demokrasi ve sivil toplum kavramlarının tarihsel süreçleri, anlam ve faydaları ile sivil toplum kuruluşlarının üstlenmiş oldukları ve yürütmesi gerektikleri çalışmalarla ilgili ayrıntılı literatür bilgisine yer verilmiştir.

Tez çalışması ile gençlerin demokrasi ve katılım algılarının oluşmasında sivil toplum kuruluşlarının rolü ele alınmıştır. Tez çalışması kapsamında Türkiye genelinde Ankara, İzmir, Erzurum, Şanlıurfa, İstanbul, Antalya, Samsun olmak üzere 7 ilde 1253 Üniversite öğrencisi genç üzerinde anket çalışması gerçekleştirilerek, ülkemizdeki gençlerde sivil toplum, demokrasi ve katılım algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular, gerek sivil toplum kuruluşlarına gerekse konuyla ilgili resmi kurumlara katkı sağlayacaktır.

Sivil toplum kuruluşlarının gençler üzerinde yürüttükleri demokratikleşme ve katılım çalışmaları özgürlüklerin korunması ve devamlılığı açısından son derece önemlidir. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını tüm hızıyla devam ettirmeleri ve gençlere bu süreçlere dahil etmeleri gerekmektedir. Gençlerin karar alma süreçlerine tam katılım göstermeleri onları verimli ve üretken kılarken, toplumsal gelişmenin sağlanması açısından da son derece önemlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENÇLİK

1. GENÇLİK NEDİR?

Gençlik kavramına değişik zamanlarda ve değişik toplumlarda farklı anlamlar yüklenmiştir. Bu anlamlar, toplumların sosyo-ekonomik yapılarına göre belirlenmektedir. Örneğin, geri kalmış toplumlarda gençlik iş gücü ve askeri güç olarak görülürken, gelişmiş toplumlarda ise gençliğe geleceğe şekil verecek olan bu nedenle çok iyi bir eğitim alması gereken dinamik bir unsur olarak bakılmaktadır. Geleneksel toplumlar gençler üzerine çok fazla yatırım yapmaya gerek duymazken, gençlerin korunması ve toplumsallaşması açısından da olumlu politikalar üretme ihtiyacı da hissetmezler, modern toplumlar ise gençleri toplumlarının bekası ve sağlıklı gelişimi adına önemli bir argüman olarak gördükleri için gençlik merkezli politikalara oldukça önem göstermektedirler. Konunun sağlıklı bir şekilde çözümlenebilmesi amacıyla gençlik kavramı ortaya çıkış ve tarihsel gelişimi açısından ele alınacaktır (SETA, 2012: 13). Böylelikle gençlik sağlıklı bir şekilde ele alınabilecektir. Gençliği tanımlamak aynı zamanda onunla ilgili sağlıklı politikalar üretebilme açısından da son derece önemlidir. Gençlik acaba sadece 15-29 yaş arası olan bireyleri mi ifade eder yoksa yaş aralığı biraz daha geniş mi tutulmalıdır. Tüm bunlar gençlikle ilgili sağlıklı kararlar alabilmenin önünü açacaktır.

Gençlik en fazla kullanılan anlam itibariyle Malinowski'ye göre "geçiş dönemi" olarak tanımlanmaktadır. Bugünlerde ise gençlik biraz daha geniş bir tanımlamaya tabi tutulmaktadır. Psikolojik, toplumsal, biyolojik, kültürel ve ekonomik yönden değerlendirilse de yaş unsuru göz önüne alınarak yapılan tanımlamadır. Gençliği ele alırken mutlaka çocukluk ve orta yaş dönemlerinin de iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Günümüzde birçok şey için gençlik dönemi geç kalınmış anlamına gelmektedir. Özellikle bireylere kazandırılmak istenen veya

gençlerden beklenen sorumluluk ve ödevlerin aktarımı açısından gençlik yıllarının beklenmesi yanlış bir tutumdur.

Gençlik tam anlamıyla ortak bir tanıma sahip değildir. Gençliğin tanımının farklı olması gibi hangi yaş aralıklarının da “genç” olarak değerlendirildiği üzerine de farklı yorumlar yapılmıştır (Türkarıslan ve Yurtkuran Demirkan, 2007). Çalışmalardan bazıları, 12–24 yaş grubunu, kimi çalışmalar ise 12–26 yaş grubunu, kimileri ise 15–24 ya da 15–30 yaş grubunu genç olarak ele almaktadırlar. Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) 15–24 yaş aralığındaki bireyleri “genç” olarak tanımlamaktadır (UNESCO, 2011, World Bank, 2011). Bunların yanı sıra bazı ülkelerde yaş sınırı 15-29 yaş sınırına kadar çıkarılmaktadır (SETA). Ayrıca, Birleşmiş Milletler’ in (BM), Uluslararası Gençlik Yılı çerçevesindeki çalışmaları dahilinde 1984 yılında yaptığı ve Genel Kurul tarafından da kabul edilen tanıma göre gençlik, istatistiki olarak 15-24 yaşları arasındaki gruptur. Birleşmiş Milletler, gençlerin, karşılaştıkları sosyo-psikolojik ve sağlıkla ilgili sorunların farklılık gösterebileceği gerçeğinden harekete geçerek, bu kategori içinde yer alan iki farklı grubun mevcut olduğunu belirtmektedir. Bu gruplar şu şekilde ifade edilebilir:

Ergenler (13-19 yaş grubu)

Genç Yetişkinler (20-24 yaş grubu).

Gençliğin başka bir tanımını ve yaş aralığını; UNESCO, demografik yaş aralığı olarak, BM’nin tanımını benimsemekte ve gençliği 15-24 yaş arasındaki grup olarak tanımlamaktadır. UNESCO’ya göre gençlik, devamlı değişim halinde olan karışık heterojen bir gruptur ve “genç olma” durumu ülkeden ülkeye farklılık göstermekte ve bölgeler arasında değişiklikler arz etmektedir.

Son senelerde, Avrupa Birliği’nin gerçekleştirdiği Gençlik Üzerine Beyaz Kitap çalışmalarından dolayı, gençlikle ilgili bir tanım geliştirme durumu Avrupa gençlik araştırmaları ve politikalarının da gündeminde bulunmaktaydı. Avrupa Birliği, gençlikle ilgili beyaz kitapta; gençliği, 15-25 yaş arasındaki toplumsal nüfus grubu olarak belirtmektedir.

Türkiye’de ise gençlik yaşı bazı araştırma ve belgelerde farklı sunulmakla birlikte genel olarak 12-24 yaşlarının sınır olarak kabul edilebileceği görüşü yaygındır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ise 15-29 yaş arası bireyleri genç olarak değerlendirip onlara yönelik faaliyetler yürütmektedir. Bir anlamda bakanlık bu yaş grubu bireyleri genç olarak kabul ediyor da diyebiliriz. Gençlik konusuna ilişkin yaptıkları çalışmalarda gençlik grubunu, Köknel (1982, 12-25); Yörükoğlu (1980, 12-21); Gürses ve Gürses (1979 12-25); Tütengil (1974 12-24); Gökçe (1982; 1983, 12-24) olarak belirtmişlerdir (Akt: Gökmen ve diğerleri, 1985).

Beş yıllık kalkınma planlarında ise, gençlik yaşı farklı olarak ele alınmaktadır. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında 14-24 yaş, III. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-22 yaş, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş, V. Beş Yıllık Kalkınma Planında 12-24 yaş ve VI. Beş Yıllık Kalkınma Planında 15-24 yaş esas alınmakta ve gençlik kavramı bu şekilde belirlenmektedir (Danışoğlu, 1992). Milli Eğitim Bakanlığı’na göre gençlik, “buluş çağına erme sebebi ile biyopsikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12-24 yaşları arasındaki gruptur” (MEB, 2010).

Ülkemizdeki gençlik merkezlerinin bağlı olduğu Gençlik ve Spor Bakanlığı’na göre ise genç, yine 12-24 yaş arasındaki gruptur ve bu grup, Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı (GHDB) tarafından sunulan imkanlardan faydalanan grubu da belirlemektedir.

Gençlik kavramsal anlamda ilk kez 1800’lerde tıpçılar tarafından kullanılmış ve gençlerin özellikle anatomik ve fizyolojik özellikleri hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Gençliği ilk kez G. Stanley Hall, gelişmeyi daha çok psikolojik faktörlerle açıklamış ve aynı zamanda sosyolojik faktörler üzerinde de durmuştur. (Burcu, 1998: 108).

Gençlik kavramı, bireylerin gelişim dönemleri göz önüne alındığında kimliklerinin şekillendiği kritik bir dönemi ifade etmektedir. Çocukluk döneminden sonra, çevre faktörünün bireylerin gelişimleri üzerinde etki yapmaya başladığı dönem olan gençlik, sosyal bütünleşme ve çözümlerin de önemli bir unsuru olarak

karşımıza çıkmaktadır. Sosyo-psikolojik açıdan bireysellik ile toplumsallık arasında tam orta yerde duran gençler, bu dengede durdukları yere göre toplumla uyumları kolaylaşır. Gençlerde bireysellik ön planda ise sosyalizasyon süreçlerinde büyük sorunlar yaşayabilirler.

Gençlerde kimlik kavramıyla ilgili birçok kuramcı özellikle benlik ve benlik dışı arasındaki farklılıklar üzerinde durmaktadırlar. Karakter oluşumunda bireyler, doğuştan getirdikleri özelliklerle birlikte bebeklik dönemlerinden itibaren önce ebeveynlerinin de etkisiyle dış çevreden etkilenmeye başlar. Bu etkilenme oransal anlamda bireyin ergenlik dönemine girmesiyle birlikte aileden ziyade arkadaş ve sosyal çevreye doğru kayma eğilimi gösterir. Bu dönemlerin sağlıklı aşılması gençlerin sosyalizasyon süreçlerini daha kolay ve uyumlu tamamlamalarını sağlamaktadır. Özellikle 1900'lü yıllarda ortaya atılmaya başlanan bu görüşle birlikte düşünürler otonom benliğin, çevre ile irtibata geçmesiyle birlikte geliştiğini belirtirler. Özellikle, demokratik ana baba tutumları çocukların otonom benlik iradesine ve çocuğun sağlıklı uyumuna değer verir, yaşına göre çocuğa kendisi ile ilgili bazı kararlar almasına teşvik ederler, aldıkları kararlarla ilgili çocukları ile fikir paylaşımı yaparak onların görüşlerine değer verirler. Bu şartlarda gelişimlerini sürdüren bireyler gençlik dönemlerinde sosyal çevre ile ilişkilerinde özgüven ve uyum problemi yaşamazlar. Görüşlerini rahatça ifade edebilen gençler, düşüncelerine getirilen eleştiriler karşısında da olgun tavırlar sergileyerek, kendilerini gözden geçirme yoluna giderler.

Mead benliğin gelişme sürecini ifade etmek için aşamalı bir süreç önermiştir ve sosyal çevrenin rolüne dikkat çekmiştir. Mead'e göre bireyler çocukluk dönemlerinde, kendileri için "ben" diyerek, benliğin sosyal çevrenin kuralları ve beklentileri ile yönlendirildiği anlayışıyla birlikte otonom bir benlik algısı geliştirmeye başlarlar. Ona göre, benlik rol esastır ve fertlerin birbirleriyle etkileşimleri neticesinde ortaya çıkar. Mead'e karşı psikologlar kimlik oluşumunda sosyal çevrenin etkisini kabul etse de, özellikle bireyin psişik bütünlüğünün bir parçası olarak değerlendirmektedirler. Erikson'a göre, tümüyle bir kimlik inşa etmek psikolojik bir süreçtir ve uzun zaman almaktadır (Bayhan, 1997: 48).

Kavramsal ve zamansal açıdan gençlikten yetişkinliğe geçişi belirleyen iki temel kriter vardır. Birincisi bir aile reisi olarak sorumluluk almak, ikincisi de iş hayatına katılıp sorumluluk üstlenmektedir. Her iki sorumluluğu alma yaşı her geçen gün artmaktadır. Bu artış, gençlikle ilgili yeni bir kategori ortaya çıkarırken, gençlik kriterlerinin de değişmesine neden olmaktadır (Çelik, 2010: 26).

2. GENÇLİK DÖNEMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

Fertler, doğumlarından ölümlerine kadar önemli ve birbirinden farklı gelişim dönemlerinden geçerler. Fertlerin geçirdikleri bu dönemler ele alındığında, psikolojik ve biyolojik farklılıkların varlığı dikkati çekmektedir. Her gelişim döneminin kendi has önemli özellikleri vardır ve bu özelliklerin doğru zamanlarda doğru örneklerle desteklenmeleri gerekmektedir. Fertlerin geçirmiş oldukları bu önemli gelişme dönemleri; çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi ana gelişim dönemlerine ayrılabilir. Fertlerin bu gelişim dönemlerini eş zamanlı yaşamadıkları önemli bir gerçektir. Fertlerin içinde buldukları yaşam şekilleri, doğup büyüdükleri aile yapıları, sosyo-ekonomik durumlar bu dönemlerin bazı insanlar için yavaş bazıları için hızlı bazıları için başarılı bazıları içinse problemlili geçmesine neden olmaktadır.. Gençlik dönemi, farklı açılardan incelenebilir. Yürütülen çalışmalarda gençliğe, biyolojik ve fizyolojik gelişim ve değişim, sosyal tesirler, ekonomik bağımsızlık ya da duygusal gelişim gibi değişik açılardan yaklaşılmış ve çoğu zaman gençlik dönemi fizyolojik değişim ve gelişmeyi de kapsayan bir davranışlar bütünü olarak ele alınmıştır. Gençlik dönemine tarihsel süreç açısından bakıldığında; ilkel dönemde farklı, sanayi döneminde farklı anlamlar yüklendiği görülmektedir (Çelik, 2010: 70).

Gençler; yaş grubu olarak sosyal hayatta en fazla varlık gösterip, etkileşim halinde oldukları için, sosyalleşme süreçlerinde doğuştan getirdikleri ve yakın çevresinden edindikleri bilgi ve birikimlere paralel davranışlar sergilerler. Bunların yanı sıra bir de genel anlamda gençliğin temel özellikleri aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir.

2.1. Gençlerin Sosyo-Psikolojik/Ahlaki Özellikleri

Bu dönemde gençler daha çok etkileşim içerisinde bulunurlar ve sosyalleşme ihtiyaçları üst düzeydedir. Gençlerin bu dönemlerinde etkin ve üretken olabilmelerinin yolu onların sağlıklı bir sosyo-psikolojik ve ahlaki bir altyapıya sahip olmasından geçmektedir. Gençler içinde buldukları şartlardan çok çabuk etkilendikleri gibi içinde yaşadıkları toplumu da aynı hızda etkileyebilmektedirler. Gençler bu dönemde kabul görmek, desteklenmek ve başarabilmek ister. Bu manevi ihtiyaçlarını olumlu, etkin ve üretken hale dönüşecek şekilde fırsatlar gençlere sunulmalıdır. Aksi takdirde gençler bu ihtiyaçlarını farklı ve olumsuz şekillerde gidereceklerdir. Gençlik döneminin başlarında, duygusal gelişim ve değişimle ilgili dikkat çeken ilk nokta, duyguların yoğunluğundaki artış ve istikrarsızlık olduğunu söylemek mümkündür.

Gelişim dönemleri açısından, gençlerin psikolojik ve ahlâkî gelişimlerini açıklamaya çalışan birçok kuramı bulunmaktadır. Bu kuramlardan başlıcaları ve en önemlileri, psikanalitik kuram, toplumsal öğrenme kuramı, Piaget ve Kohlberg'in ahlâkî gelişim kuramlarıdır. Bahsi geçen kuramlar, gençlerin psiko-sosyal ve ahlâkî gelişimlerinin seyri ve sebepleri üzerinde birtakım düşünceler ortaya atarlar. Özellikle bireyler açısından ahlaki değerlerin en hassas bir şekilde etki oluşturduğu dönem gençlik dönemidir. Ahlaki değerlerin bu dönemde gençlere uygun yöntem ve tekniklerle verilmesi gerekmektedir (Bayhan, 1997: 65).

2.2. Gençlerin Fiziksel/Biyolojik Özellikleri

Biyolojik anlamda fiziksel ve cinsel gelişim açısından gençlik, çocukluk döneminin henüz olgunlaşmamış halinden, yetişkinlik devrinin cinsel olgunluğuna bir geçiş dönemi olarak ifadelendirilebilir. Bu geçiş aşamasında gençlerin fizyolojik olarak karakterlerindeki değişimler de ortaya çıkmaktadır. Gençler değişen biyolojik ve fizyolojik yapılarına paralel olarak daha fazla sosyalleşme ve etkileşime hazır hale gelirler ve bu değişime ihtiyaç hissederler (Koç, 2004: 240). Gençlerin fiziksel ve biyolojik açıdan yaşadıkları bu değişim onları aynı zamanda toplumsal yapıda farklı bir noktaya da taşımaktadır. Bu dönemde gençler daha dinamik bir hale

gelmektedirler. Gençlere uygun ortamlar ve şartlar oluşturulmadıkları takdirde çoğu kez onların bu fiziksel ve biyolojik özellikleri başlarını derde sokmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle en dinamik ve üretken oldukları bu dönemde gençlerin gerek sivil toplum kuruluşları gerekse resmi kurumlar tarafından desteklenmeleri gerekmektedir. Bu dönemde gençler kabul edilmek ve desteklenmek isterler, sivil toplum kuruluşlarının özellikle gençlere yönelik bireyi merkeze alan faaliyetleri gençlerin kendileriyle barışık, verimli ve üretken bir hale gelmelerine yardımcı olacaktır.

3. GENÇLERİN BEKLENTİLERİ

Sosyo-kültürel anlamda veya siyasal, ekonomik ve eğitim alanlarında gençlerin çokça istekleri ve beklentileri olmaktadır. Gençler beklentileri karşılanabildiği ölçüde etkin, üretken ve verimli olabilirler. Gelişmiş toplumlar bu nedenlerden dolayı gençlerin beklentilerini en üst düzeyde gerçekleştirmeye çalışırlar. Gençlerin hayata karşı pozitif bir tavır alması içinde yaşadığı toplumun gelişmesiyle de doğrudan ilgilidir. Gençlerin çok ve çeşitli olan beklentileri genel hatlarıyla aşağıdaki gibi sıralanabilir:

3.1. Sosyal Hayatta ve Ailede Kendilerine Güvenilmesi

Gençler, son yıllarda özellikle sosyal ve siyasal anlamda daha fazla boy göstermeye başlamıştır. Bunun olumlu neticeleri çok fazla olduğu gibi bazı olumsuz sonuçları da olabilmektedir. Sosyal ve siyasal katılımın her geçen gün artmasıyla birlikte gençlerin kendilerine olan güvenleri artmış ve aynı oranda başkalarının da kendilerine güvenmelerini beklemektedirler. Buna karşın doğal olarak gençlerde görülen bu hızlı değişim ve dönüşüm toplumun diğer nüfus grupları üzerinde aynı hız ve oranda olamamıştır. Bu nedenle gençlerin beklentileri ve gördükleri muameleler arasında önemli zıtlıklar baş göstermiştir. Özellikle ailelerinde destek ve kabul görmeyi bekleyen gençler istedikleri oranda bu konuda tatmin sağlayamamaktadırlar. Türkiye’de son yıllarda sivil toplum faaliyetlerin gelişmesiyle yaşanan gençlik hareketleri onların kendilerine olan güvenlerini arttırmış, toplum

önünde söz söyleyebilme, temsil etme, hayata ve olaylara daha ciddi, etkin ve üretken bakabilmelerine olanak sağlamıştır. Bu kadar donanım elde ettikten sonra gençlerde oluşacak bu denli beklentiler son derece doğrudur. Fakat gençlerin saygı ve güven konusunda ki bu beklentilerine toplumsal karşılık bulamamaları onların verimsizleşmesine ve uyumsuzlaşmasına neden olacaktır (Esen, 2007).

Kendi dünyalarında çok ve önemli işler başarabilirlerken toplumsal normlar karşısında özellikle aile yapıları içerisinde hala neredeyse yok sayılmaları onları büyük ölçüde kısıtlamaktadır. Buna karşın artık gençler kendilerine güvenilmesini sosyal, ekonomik, eğitim vb. birçok alanda kendilerini kanıtlayabilecekleri ortamların oluşmasını istiyor ve bekliyorlar. Kendilerinin neler başarabileceklerinin farkına varan gençlerin saygı ve güven konusunda desteklenmeleri onları daha verimli ve üretken hale getirecektir. Geçmişte yaşanmış sıkıntıların temelinde veya organize suç ve terör örgütlerinin insan kaynaklarına bakıldığında gençlerin başta geldiği görülmektedir. Ailelerinin ve sosyal çevrelerinin güvenmediği ve saygı göstermediği gençlere hedefi, saygıyı ve güveni çoğu kez birtakım yanlış çevreler vererek kendi hesaplarına gençleri kullanmaktadırlar. Bu durumda öncelikle ailelere ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Her ne olursa olsun çocuklara ve gençlere duyulacak güven ve saygı toplumsal uyum, üretim ve gelişme olarak geri dönecektir. Son dönemlerde, gerek hayat boyu öğrenme faaliyetleri kapsamında ailelerin eğitimi gerekse gençlere yönelik resmi ve sivil toplum kanalıyla gerçekleştirilen faaliyetler problemin çözümü açısından önemli mesafelerin alınmasını sağlamıştır. Bu nedenle gerek hayat boyu öğrenme faaliyetleri ile ailelerin desteklenmesi gerekse sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri ile gençlerin daha donanımlı bir hale getirilmesi son derece önemlidir.

3.2. Toplumsal Hayata Katılım Sağlayabilmek

Gençler kendilerini toplumun bir ferdi olarak görürler ve toplumsal açıdan kendilerini ilgilendiren; siyaset, eğitim, güvenlik, sağlık, vb. gibi birçok alanda söz sahibi olmak istemektedirler. Kendilerini de ilgilendiren kararların alınma sürecine tam katılım sağlamak istedikleri için kendilerine yeteri kadar katılım ve temsil

pozisyonlarının sağlanmasını hedeflemektedirler. Gençler kendilerini ilgilendiren konularda en sağlıklı kararları kendilerinin alabileceklerine de inanmaktadırlar. Gençler sosyal sorunların çözümü konusunda sürece dahil olarak kısaca bende varım diyebilmek istemektedirler (İnanır, 2005: 36). Buna karşın bu durum son yıllarda olumlu seviyelere çıkmışken geçmişte hiç de iyi durumda değildi. Gençlere yeterli temsil ve katılım şartları ve hakkı sağlanmadığı için gençler kendilerini illegal yol ve yöntemlerle ispatlama gayretleri içerisine girmektedirler. Öncelikle siyasal bağlamda gençlerin sağlayacağı katılımı, toplumsal açıdan dinamik ve üretken bir yapıya ulaşmanın yolları açılmış olacaktır. Sosyal katılım yolu ile de gençlerin verimli ve faydalı organizasyonlarda yer almaları sağlanarak, onların zararlı alışkanlık ve durumlardan uzaklaşması sağlanacaktır. Gençlerin bu konuda ki en büyük rahatsızlığı kendilerinin hayatın her alanında karar alma ve süreçlerine katılmalarının sağlanmaları yerine kendilerine yokmuş gibi davranılmasıdır.

Gençlerin siyasal ve sosyal hayata katılımları konusunda gerek resmi kurumlarca gerekse sivil toplum kuruluşlarınca desteklenmeleri gerekmektedir. Bu konuda yürütülecek olumlu çalışmalar gençlerin sosyal hayata daha etkin katılımlarını sağlayacaktır. Sosyal ve siyasal hayata katılımları başarılı ölçüde sağlanan gençlerin üretken ve uyumlu bir hale gelmeleri sağlanmış olacaktır. Siyasi parti programlarında son yıllarda yapılan değişikliklerle gençlerin siyasi arenada boy göstermelerine olanak sağlamıştır. Sivil toplum kuruluşlarının uyguladığı proje ve faaliyetler ile de gençler zamanlarını verimli ve etkin geçirebilmeyi öğrenmektedirler. Bununla birlikte gençlerin sosyalizasyon süreçleri de son derece olumlu ve problemsiz geçmektedir. Gençlerin katılımlarının artırılmasıyla sosyal uyumu yüksek, üretken ve verimli bireyler olması sağlanacaktır. Ayrıca gençlerin sosyal ve siyasal anlamda katılımları, onların duygu ve düşüncelerini legal zeminde ifade etmelerini sağlayacakları için de son derece önemlidir. Aksi takdirde illegal yapıların tesiri altına girecek olan gençlerin meydana getireceği zararlar da çok büyük olacaktır.

3.3. Gelecekleri İle İlgili Planlama Desteği ve Danışmanlık Hizmeti

Gençler bir taraftan katılım ve güven süreçleriyle desteklenirken, bir taraftan da geleceklerini planlama konusunda da desteklenmelidirler. Bu konuda son yıllarda Türkiye'nin neredeyse tamamında açılan ve Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren "Gençlik Merkezleri" gençlerin bu noktada desteklenmesi görevlerini de yürütmektedirler. Gerek gelecekleri ile ilgili konularda olsun gerekse yaşadıkları zaman diliminde olsun gençlere önemli katkılar sağlayan gençlik merkezleri önemli bir boşluğu da doldurmuş gibi gözüküyor. Bakanlığın yanı sıra sivil toplum inisiyatifi ile faaliyetlerini gerçekleştiren gençlik merkezleri de bulunmaktadır. İlgili gençlik merkezlerinde gençlere yönelik önemli faaliyetler, eğitim ve seminerler verilerek onların bugünü ve yarını daha iyi yaşamaları ve planlamaları sağlanmaktadır. Yürütölen çalışmalar gençlere vizyon ve hedef kazandırması açısından da önemlidir.

Örgün eğitimi terk etmiş gençlere sivil toplum inisiyatifi ile gerçekleştirilecek faaliyetler onların gelişim ve uyum süreçlerinin daha kolay ve faydalı bir şekilde devam etmelerini sağlayacaktır. Aksi takdirde toplumsal yapı içerisinde sürekli problem oluşturacak bu gençler düzenin tam işlemesine de engel olacaklardır. Alan uzmanları, akademisyenler ve sivil toplum temsilcileri ile yürütölecek çalışmalarla gençlerin hayat boyu öğrenme faaliyetleri ile gelişmelerinin devamı sağlanmış olacaktır. Gençler faaliyetlere dahil edilerek kendilerini geliştirme şansı yakalayacaklardır. Gerek örgün eğitime devam eden gençler gerekse farklı nedenlerle eğitime ara vermek durumunda olan gençlerin bu faaliyetlerle desteklenmeleri ile onların geleceğe dair daha nitelikli kararlar alabilmelerini destekleyecek ve kolaylaştıracaktır (Bayhan, 1997: 78). Geleceğini kendi yetenekleri ve talepleri doğrultusunda planlamayı başarabilen gençler kendileri, aileleri ve toplumla ilişkilerinde ve uyumlarında da başarı göstereceklerdir. Gençlerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmesi ve yönlendirilmesi toplumsal verimliliği de arttıracaktır. Kendi tanımayı başaran gençler gelecekleri ve yapabilecekleri şeyler konusunda da sağlıklı kararlar vereceklerdir.

Gençlerin gelecekleri ile ilgili planlama ve kariyer danışmanlığını yapacak olan çalışmaların Türkiye genelinde yaygınlaştırılması zorunluluk arz etmektedir. Bölgesel farklılıkların oluşması da toplumsal denge açısından olumsuz bir durum ortaya çıkaracaktır. Topyekun bir kalkınmanın yolu herkese eşit imkanların sağlanmasından geçmektedir. Aksi takdirde toplumsal travmalara veya anarşiye zemin hazırlayacaktır.

Gençlerin yeteneklerine paralel şekilde yönlendirilmeleri gereklidir. Bunun için önemli planlama ve çalışmalar yürütülmelidir. Gerek sportif gerekse sanatsal yeteneklerin tespiti ve yönlendirilmesi sosyo-kültürel ve sportif açıdan gereklidir. Sanata yeteneği olan gençlerin tespitini sağlayacak yöntemlerin oluşturulması onların keşfi ve sanatın daha ehil insanlarca temsil edilmesi açısından da son derece önemlidir. Gençler gerek sanatsal gerekse sportif faaliyetlerini kolayca gerçekleştirebilecekleri ortamların varlığına önem vermektedirler. Gençlere bu imkanların sağlanmasıyla Türkiye’de daha profesyonel sanatçı ve sporcuların yetişmesi sağlanmış olacaktır. Bu da gerek ulusal gerekse uluslararası platformlarda başarıyı da beraberinde getirecektir.

3.4. İş ve Sosyal Güvenlik Yönüyle Maddi Kaygılarının Giderilmesi

Son yıllara kadar Türkiye’de yaşayan birçok genç (eğitim alanlarda alamayanlarda) büyük bir gelecek kaygısı taşımaktaydılar. Kırsal kalkınma ile ilgili gerekli modernleşmenin bir türlü sağlanamamış olması kırsalda yaşayan gençlerin iş bulma ümidiyle kentlere göç etmesine neden olmuştur. Köylerde hayatın zorlaşması, miras yoluyla toprakların bölünmesi ve bir aileyi idare edemeyecek noktaya gelmesi, gençlerin daha rahat etme vb. düşünceleri köyden kente olan göçü arttıran önemli etkenler arasında sayılabilir (Bayhan, 1997: 75). Büyük umutlarla gerçekleştirilen bu göçler çoğu kez beraberinde önemli sosyoekonomik sorunları beraberinde getirmiştir. Gençler geleceklerini kurtarmak için çıktıkları bu yolda daha büyük sorunlarla karşılaşmışlardır. Kültürlerin yozlaşmasından, ailelerin parçalanma noktasına gelmesine kadar birçok problemle karşı karşıya kalmışlardır. Kentlerde istihdam sorunu olmasından dolayı çoğu işsiz kalarak sosyal problemlerinde

parçaları haline dönüştüler. Organize suç örgütlerinin veya terör örgütlerin ağlarına düşmekten, bireysel suçlar işlemekten kendilerini koruyamadılar. Sosyal devlet olamamanın getirdiği sorunlardan dolayı bu gençlere yönelik çoğu kez faydalı sosyalizasyon imkanları sağlanamamıştır (Benli, 2001: 142). Gençlerin gerek sosyal gerek eğitim anlamında katılımlarının sağlanması ve devamlılığın gerçekleştirilmesi ile birlikte benzer sorunların bir nebze olsun azalması beklenmektedir. Tüm bu sorunların giderilmesi gençlerin beklentileri doğrultusunda bir yaşam sürmesinin sağlanması üzerinde resmi kurumların sorumlulukları olduğu kadar sivil toplum kuruluşları da önemli görevler düşmektedir.

Gençlerin bir taraftan iş ve istihdam sorunu çözülürken diğer taraftan onların hayat boyu öğrenme faaliyetlerine dahil edilmesi bir o kadar önem arz etmektedir. Çünkü hayat boyu öğrenme çalışmaları bireylerin sosyal uyum sorunları yaşamamasına olanak sağlamaktadır. Bu benzeri çalışmalar büyük oranda sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Son yıllarda devletin resmi kurumlarının sağladığı hibe programlarıyla sivil toplum kuruluşları bireylere mesleki yeterlilik kazandırma ve iş edindirmelerinin yanı sıra onların sosyal uyumlarını da geliştirecek eğitim faaliyetleri de yürütmektedirler. Kısacası, gençlerin bu konuyla ilgili en temel beklentileri iyi bir iş imkanı ve kendini, ailesini garanti altına alacak bir güvencedir. Gençler yapacakları özgün çalışmalar konusunda desteklenmelidirler. Desteklenen gençlerin daha verimli ve üretken oldukları sosyal hayata daha kolay uyum sağladıkları önemli bir gerçektir.

Gençler, sosyo ekonomik bağlamda mutlaka farklı yöntemlerle desteklenmelidirler. Gerek sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü çalışmalar gerekse devletin resmi organları tarafından sağlanan destek programları ile her yıl binlerce öğrenci daha donanımlı bir hale gelirken geleceğe de güvenle bakabilmektedirler. Bildikleri ve başarılı olma olasılığı yüksek olan işleri yaparak kendilerine iyi bir istihdam imkanı sağlamaktadırlar. Gençlerin desteklenmesi ve onların gelecek kaygısı taşımamaları sosyal uyum ve verimliliğin sağlanması adına da son derece önemlidir.

3.5. Kendilerini Rahatlıkla İfade Edebilmesinin Sağlanması

Gençler her şartta kendilerini ifade edebilmek isterler. Gençlerin duygu ve düşüncelerini ifade etmelerinde kısıtlanması onları olumsuz tavırlar içerisine sürükleyebilir. Bu konuda en çok aileleriyle problem yaşamaktadırlar. Ailelerinin gözünde hala çocuk gibi olduklarında dolayı görüş ve düşüncelerine çok da itibar edilmez veya ciddiye alınmazlar. Bu nedenle gençler ailelerine karşı olumsuz tutum ve davranışlar geliştirebilirler (Benli, 2001: 140). Görüşleri önemsenmeyen gençler internet ortamında kendilerini farklı şekillerde anlatma yollarını tercih ederek bir çok tehlikeyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Çocukluğundan itibaren sürekli düşüncelerini rahatlıkla dile getirme noktasında desteklenen bireyler özellikle gençlik dönemlerinde toplumsallaşmalarında ve kendilerini ifade etmelerinde daha başarılı oldukları bilinmektedir. İlerleyen yıllarda gençlerin bu kendilerini ifade etme istekleri yine sivil toplum kuruluşlarının aktiviteleri ile de desteklenerek geliştirilebilir.

Sivil toplum kuruluşları özellikle Avrupa Birliği Gençlik Projeleri kapsamında gençlere yönelik önemli çalışmalar yürütmektedirler. Bu projelerle gençlerin kendilerini ifade etme olanağı buldukları üst düzey faaliyetlere katılma imkanı sağlanmıştır. Daha önce neredeyse yaşadıkları şehirlerden başka fazlada yer görmeyen gençler bu projelerle birlikte tanımadıkları ülkelere gidip bilmedikleri insanlarla etkileşim haline geçmişlerdir. Bu projelere katılım gösteren gençlerin kendilerine olan güvenleri son derece gelişmiş ve gençler görüşlerini çekinmeden ifade edebilme yetisi kazanmışlardır. Kendilerini rahat ifade edebilen gençlerin başta aileleriyle olmak üzere toplumla geliştirdikleri ilişkilerde pozitif olmaktadır. Bu nedenle gençlerin en önemli taleplerinden biri düşüncelerini kısıtlanmadan ifade edebilmek ve bu konuda desteklenmektir (Şentuna, 2009: 50).

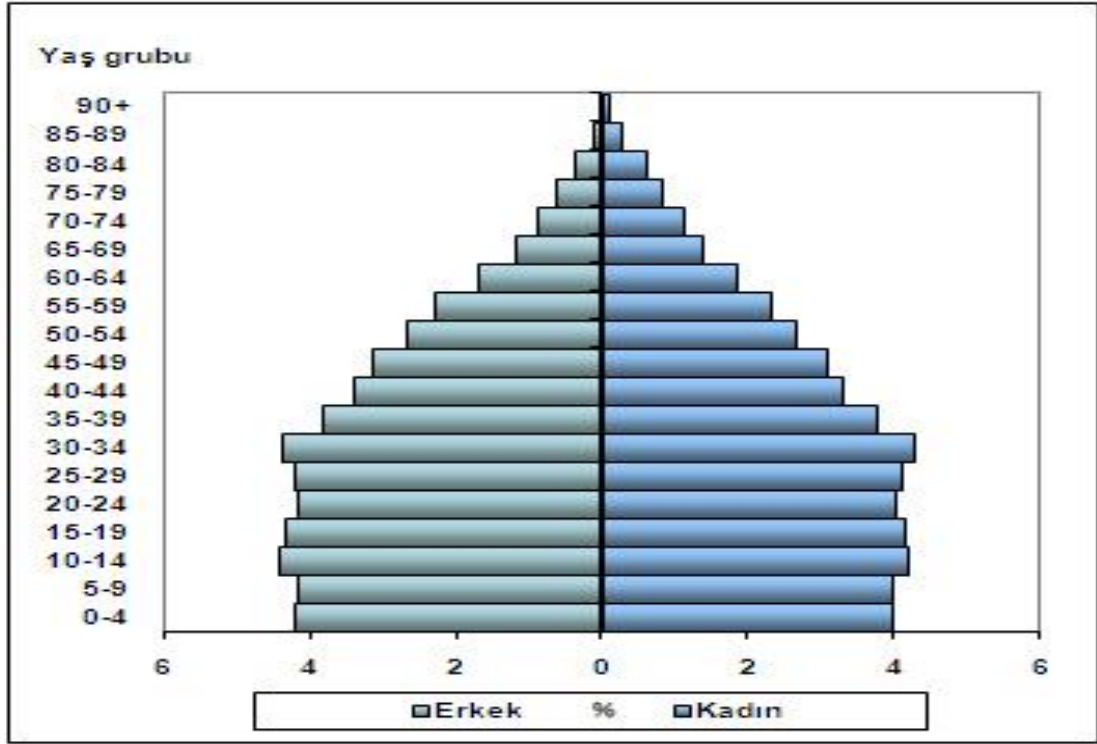
4. TÜRKİYE NÜFUSU VE GENÇLİK ORANLARI

Türkiye'nin nüfus yapısı göz önüne alındığında, Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinden itibaren Cumhuriyetin ilanına kadar yapılan savaşlarda azalan nüfus genç nüfus oranının artmasına neden olmuştur (Gümüş ve diğerleri, 1998).

Türkiye’de nüfus artış hızı son yıllarda azaldığı için genç nüfus oranı da azalmaktadır. Son yıllarda devlet yetkilileri tarafından sürekli olarak çok çocuk yapmanın teşvik edilmesinin altında yatan en önemli neden, nüfusun yaşlanmasına engel olmak ve toplumsal dinamik yapıyı kaybetmemektir. Bir toplumun sahip olduğu en değerli hazinesi genç nüfustur. Toplumlar iyi değerlendirebilirlerse genç nüfuslarıyla gelişme kaydedebilirler. Genç ve dinamik nüfusa sahip toplumlar sosyo-ekonomik anlamda iyi politikalar ürettikleri takdirde sahip oldukları genç nüfus bir avantaja dönüşür. Aksi takdirde hedefsiz ve doğru yönlendirilmeyen istihdam ve eğitim olanakları sunulamayan gençler sosyal problemlerin de kaynağı olabilirler. Bu nedenlerden dolayı ülkeler açısından genç nüfus hem ilerlemenin teminatı olabilirken hem de büyük sosyal sorunlarında önemli bir argümanı olabilirler. Kısacası genç nüfusa sahip olmak ne kadar önemliyse, gençlere istihdam kapıları açmak, eğitim fırsatları sunmak ve onların sosyo-ekonomik yapıya sağlıklı entegrasyonlarını sağlamak da bir o kadar önemlidir.

Türkiye nüfusu 31 Aralık 2012 tarihi itibarıyla 75.627.384 kişiye ulaşmış bulunmaktadır (TÜİK, 2012). Türkiye nüfusu 2011 yılına nazaran 903.115 kişilik artış göstermiştir. Nüfusun içerisinde ki erkek nüfus oranı %50,2 (37.956.168 kişi), kadın nüfusun oranı ise %49,8 (37.671.216 kişi) olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’nin yıllık nüfus artış hızının, 2012 yılında %12 olarak gerçekleştiği görülmektedir. 2011 yılında %13,5 olan yıllık nüfus artış hızının 2012 yılında %12’ye düştüğü görülürken, il ve ilçe merkezlerinde yaşayanların oranı % 77,3 olduğu, il ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranının 2011 yılında %76,8 iken 2012 yılında %77,3 olarak gerçekleştiği göze çarpmaktadır. İstanbul’da ikamet eden nüfus bir önceki yıla göre %1,7 artış göstermiş durumdadır (TÜİK, 2012).

Türkiye nüfusunun %18,3’ünün ikamet ettiği İstanbul, 13.854.740 kişi ile en çok nüfusa sahip olan il olurken. Bunu sırasıyla takip eden iller ; %6,6 ile (4 965 542 kişi) Ankara, %5,3 ile (4 005 459 kişi) İzmir, %3,6 ile (2 688 171 kişi) Bursa ve %2,8 ile (2 125 635 kişi) Adana’dır. Bayburt ilinin ise 75.797 kişi ile en az nüfusa sahip il olduğu tespit edilmiştir.

Grafik 1: Türkiye Nüfus Piramidi 2012 (www.tuik.gov.tr, 2013)

Nüfus piramidine bakıldığında Türkiye nüfusunun ortanca yaşının yükseldiği görülmektedir. Ülkemizde 2011 yılında 29,7 olan ortanca yaş, 2012 yılında önceki yıla göre artış göstererek 30,1'e çıkmıştır. Ortanca yaş erkeklerde 29,5 iken, kadınlarda 30,6 olarak gerçekleşmiştir. Ortanca yaşın en yüksek olduğu iller sırasıyla Sinop (37,5), Çanakkale (37,2) ve Balıkesir (37,2) iken en düşük olduğu iller ise sırasıyla Şırnak (18,5), Şanlıurfa (18,9) ve Ağrı (19,5)'dir. Her geçen gün ülke nüfusunun yaşlandığı görülmektedir. Önlem alınmadığı takdirde sahip olunan genç nüfus avantajı kaybolacaktır. TÜİK verilerine göre Türkiye nüfusu ile ilgili öngörülen tahminlerde ise Türkiye nüfusunun 2025 yılında yaklaşık 83 milyon kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca artan genç nüfus sayısının 2020 yılından itibaren düşüşe geçeceği belirtilmektedir. Türkiye'nin 2008-2012 yıllarını kapsayan ve yaş aralıklarının toplam nüfusa oranı olan nüfus göstergeleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Yaş Aralıklarına Göre 2008-2012 Yılı Türkiye Nüfus Oranları

Yaş Aralıkları	2008	2009	2010	2011	2012
0-14 yaş	26.4	26.3	26.0	25.6	25.3
15-24 Yaş	17.6	17.4	17.2	17.0	16.8
25-49 Yaş	37.0	37.3	37.3	37.3	37.5
50-64 Yaş	11.9	12.2	12.4	12.8	13.1
65-79 Yaş	5.9	5.7	5.8	5.9	5.9
80 ve Üzeri	1.2	1.1	1.2	1.3	1.4

Kaynak: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Tablo 1’de görüldüğü üzere 15-24 yaş arası kabul edilen genç nüfus oranı her geçen yıl düşmektedir. 2008 yılında % 17,6 olan bu oranın 2009 yılında 17,4’e 2010’da 17,2’ye 2011 yılında 17,0’ye ve 2012 yılında da % 16,8’e gerilediği görülmektedir. Diğer yaş aralıklarına oranla genç nüfus oranının düşmesi gelecek adına yaşlanan bir toplum anlamına gelir ki bu Türkiye açısından olumlu bir sonuç doğurmaz. Doğum oranlarının düşmesi ve ortalama yaşam süresinin uzaması genç nüfus oranının düşmesi üzerinde başlıca rol oynayan iki faktördür.

Geçmişten günümüze Türkiye’nin en büyük avantajı dinamik bir genç nüfusuna sahip olmasıydı. Fakat bu nüfus verimli değerlendirilememekle birlikte bugün gerilemeye başlamıştır. Bir çok toplumun sahip olmadığı bu imkanı önlem alınmadığı takdirde Türkiye’de kaybetmekle karşı karşıya kalacaktır. Son yıllarda alınan önlemler ve uygulanan teşvik paketleri nüfus artış hızında bir ivme sağlayacak mı bilinmez ama mevcut genç potansiyelimiz bile halen birçok ülkenin çok çok üzerindedir. Sahip olunan genç nüfus potansiyelinin verimli bir şekilde toplumsal faydalar doğrultusunda değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Tablo 2’de

2008-2012 yılları arasında 15-24 yaş arası nüfusun tüm nüfusa oranı verilerek AB ülkeleri ile Türkiye'nin durumunu karşılaştırma imkanı sağlanmıştır.

Tablo 2: AB Ülkeleri 15-24 Yaş Arası Genç Nüfus Oranları

AB Ülkeleri	2008	2009	2010	2011	2012
Belçika	12.1	12.1	12.1	12.1	12.1
Bulgaristan	13.1	12.7	12.3	11.8	11.4
Çek Cumhuriyeti	13.0	12.8	12.5	12.0	11.5
Danimarka	11.7	12.0	12.2	12.5	12.7
Almanya	11.6	11.4	11.3	11.2	11.0
Estonya	15.2	14.6	14.0	13.4	12.8
İrlanda	14.1	13.3	12.5	12.8	12.2
Yunanistan	11.2	10.8	10.6	10.3	10.2
İspanya	11.2	10.9	10.6	10.3	10.1
Fransa	12.7	12.6	12.4	12.3	12.2
İtalya	10.2	10.2	10.1	10.0	10.0
Hollanda	12.1	12.2	12.2	12.3	12.2
İngiltere	13.4	13.3	13.3	13.2	13.0
Türkiye	17.6	17.4	17.2	17.0	16.8

Kaynak: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Tablo 2’de görüldüğü gibi Türkiye’de ki genç nüfusun toplam nüfusa oranı her geçen yıl azalsa da AB ülkeleri ile kıyaslandığında üst seviyede olduğu görülmektedir. Tablo’da görüldüğü gibi Türkiye’nin genç nüfus potansiyeli AB ülkelerine kıyasla iyi durumdadır. AB ülkelerinde ortalama oran %10-11’lerde iken Türkiye’nin sahip olduğu genç nüfus oranının % 16,8 olduğu göze çarpmaktadır. Bununla birlikte Tablo 2’den elde edilen önemli bir göstergeye göre genç nüfus oranı sadece Türkiye’de azalmadığı AB ülkelerinde de aynı düzeyde düşüşlerin söz konusu olduğudur. Kısaca Tablo 2’de gösterilen Türkiye’nin 15-24 yaş aralığı nüfus yoğunluğu (%17.6) Avrupa ülkeleri arasındaki en büyük genç nüfus yoğunluğudur (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>).

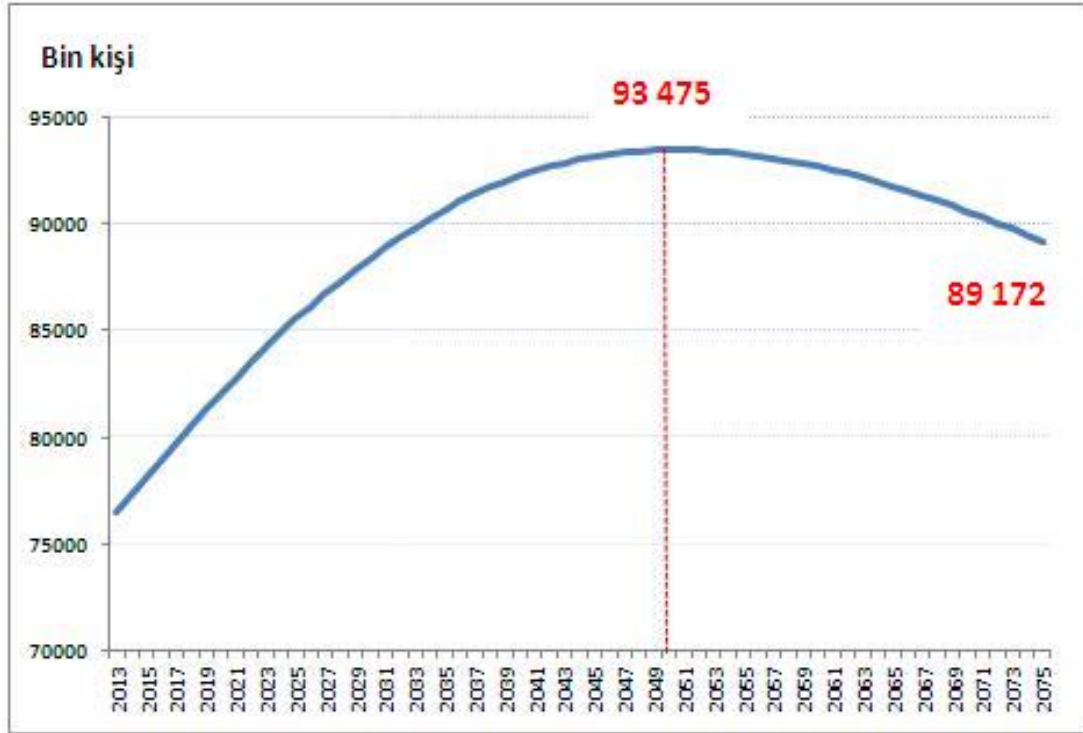
BM İnsani Gelişme Raporunda (2008), Türkiye’nin 15-24 yaş arasındaki genç nüfus oranı AB ülkeleri içerisinde en yüksek oran olduğundan dolayı, değerlendirilmesi gereken önemli demografik bir imkan olarak görülmekte ve bu imkanın 2050 yılına kadar da geçerli olacağı belirtilmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren gençlere çok önemli misyonlar yüklenmiş ve büyük beklentiler içerisine girilmiştir. Buna karşın, Türkiye’nin sahip olduğu bu potansiyel randımanlı bir şekilde kullanılamamıştır. Özellikle askeri darbe dönemlerinde gençler anlamsız kamplaşma ve çatışmaların içerisine çekilerek etkisiz hale getirilmiş gelişmenin lokomotifi olabileceken gerilemenin ve kaosu bir parçası olmuşlardır. Özetle Türkiye’nin sahip olduğu ve birçok ülkenin ilgisini çeken genç nüfus başıboş ve amaçsız bir şekilde yıllarca kendi kaderine terk edilmiştir.

Cumhuriyet’in kurulduğu ilk yıllarda Türkiye nüfusu 12.5 milyon, yapılan ilk nüfus sayımında da (1927), 13 milyon 648 bin 270 kişi olduğu tespit edilmiştir. 1945-50, 1950-55, 1955-60 dönemlerinde nüfus artmış, genç nüfusun artmasına olanak sağlamıştır, dolayısıyla da çalışabilir nüfusun toplam nüfusa oranı yüzde 60’lara ulaşarak, yeni istihdam imkanlarını gerekli hale getirmiştir (Gümüş ve diğerleri, 1998).

Türkiye her geçen yıl genç nüfus potansiyelini kaybetmektedir. Türkiye nüfusu sürekli yaşlanırken ülkenin gelişmesi açısından olumlu sonuçlar ortaya çıkmayacaktır. TÜİK verilerinden elde edilen istatistiklerle yapılan değerlendirmeler

sonucunda nüfus artış hızı azalmakta buna paralel olarak da genç nüfus oranı azalmaktadır. Grafik 2’de 2013- 2075 yılları arasında meydana gelmesi öngörülen nüfus değişim durumu ortaya konmaktadır.

Grafik 2: 2013-2075 Yılları Arasında Öngörülen Nüfus Değişimi
(www.tuik.gov.tr, 2013)

TÜİK verileri ışığında, Türkiye nüfusunda yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10,2’ye yükselmesi beklenmektedir. Demografik göstergelerdeki mevcut eğilimler devam ettiği takdirde Türkiye nüfusu yaşlanmaya devam edecektir. 2012 yılında yaşlı nüfus olarak tabir edilen 65 yaş ve üzerindeki nüfus 5,7 milyon kişi, bunların toplam nüfusa oranı %7,5’tir. 2023 yılında ise bu nüfusun 8,6 milyon kişiye, oranı ise %10,2’ye yükselmesi beklenmektedir. 2023 yılında Türkiye nüfusunun yarısı 34 yaşın üzerinde olacaktır. Türkiye nüfusunun ortanca yaşı 2012’de 30,1 iken 2023’te ise 34’e çıkacaktır. 2012 yılında erkeklerde 29,5 olan ortanca yaş, 2023 yılında 33,3’e ulaşacaktır. Kadınlarda ise 2012 yılında 30,6 olan ortanca yaş, 2023’te 34,6 olacaktır.

Öngörülere göre, Türkiye nüfusunun ortanca yaşı 2050’de 42,9 ve 2075’te 47,4 olacaktır. Erkeklerde 2050’de 41,8 olacak olan ortanca yaş 2075’te 46’ya ulaşacaktır. Kadınlarda 2050’de 44’e ve 2075’te 48,7’ye ulaşacaktır. Bu veriler Türkiye’nin Nüfus anlamında dezavantajlı bir noktaya doğru gittiğini göstermektedir. İşgücü ve dinamik kitle olan gençlerin azalması ülke gelişmesinin önünde büyük bir engeldir. Grafik 3’de görüldüğü gibi ortanca yaşın 2012 yılında % 30,1 iken, 2075 yılında 47,4 olması beklenmektedir.

YIL	TOPLAM	ERKEK	KADIN
2012	30.1	29.5	30.6
2023	34	33.3	34.6
2050	42.9	41.8	44
2075	47.4	46	48.7

Grafik 3: Ortanca yaş, 2012-2075 www.tuik.gov.tr, 2013.

Grafik 4’de görüldüğü üzere, Sinop 2023 yılında da ortanca yaşı en yüksek il olacaktır. 2023 yılında ortanca yaşı en yüksek olan Sinop (44,4) ilini, 42,9’luk ortanca yaş değeri ile Çorum izleyecektir. En düşük ortanca yaş, 2012 yılında Şırnak’ta (18,5) iken, 2023 yılında 20,8’lik değeri ile Şanlıurfa’da olacaktır.

Sıra	İller	2012	Sıra	İller	2023
1	Sinop	37,5	1	Sinop	44,4
2	Çanakkale	37,2	2	Çorum	42,9
3	Balıkesir	37,2	3	Giresun	42,8
4	Kastamonu	37,2	4	Kastamonu	42,4
5	Edirne	37,1	5	Zonguldak	42,2

Grafik 4: Ortanca Yaşın En Yüksek Olduğu 5 İl, 2012-2023

Kaynak: TÜİK, 2013

Şanlıurfa, 2023'te %38,6 ile çocuk nüfus oranının en yüksek olduğu il olacaktır. 2012'de çocuk nüfus (0-14 yaş grubu) oranının en yüksek olduğu il Şırnak'tır (%42). Şırnak'ı %41,5 ile Şanlıurfa takip etmektedir. 2023'te Şanlıurfa çocuk nüfusun en yüksek olduğu il olacaktır. Şanlıurfa'nın ardından %35,2 ile Ağrı gelecektir.

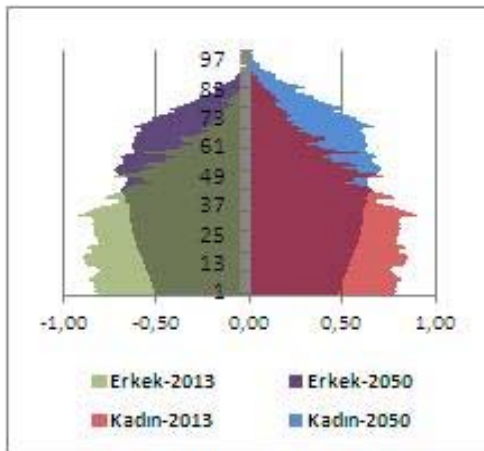
Sıra	İller	2012	Sıra	İller	2012
1	Şırnak	42	1	Şanlıurfa	38.6
2	Şanlıurfa	41.5	2	Ağrı	35.2
3	Ağrı	39.6	3	Şırnak	34.7
4	Siirt	39.2	4	Muş	34.4
5	Muş	39.1	5	Siirt	33.1

Grafik 5: 0-14 Çocuk Nüfus Oranının En Yüksek Olduğu 5 İl, 2012-2023

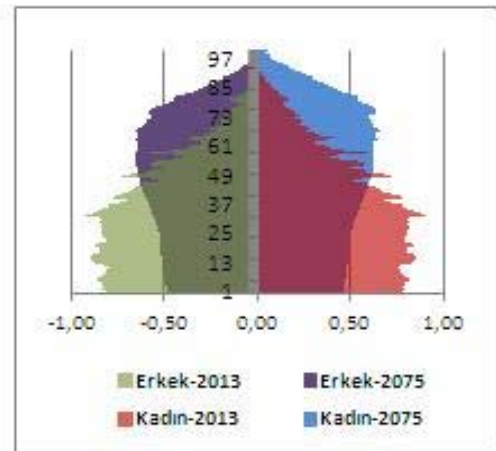
Kaynak: TÜİK, 2013

2075'te yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı %27,7 olacaktır. 2023'te 8,6 milyon olan yaşlı nüfus(65 ve üzeri yaşta kiler) 2050'de 19,5 milyona, 2075'te ise 24,7 milyona çıkacaktır. Yaşlı nüfusun toplam nüfusa oranı 2023'te %10,2'ye 2050'de %20,8'e, 2075'te %27,7'ye yükselecektir.

Nüfus Piramidi 2013-2050

Nüfus Piramidi 2013-2075

Grafik 6: Türkiye Nüfus Piramidi (www.tuik.gov.tr, 2013)

Sonuç olarak, TÜİK verileri doğrultusunda, 2050 yılında ortalama çocuk sayısı kadın başına 2,5 olduğu takdirde, 2075 yılında toplam nüfusun 119 milyona ulaşacağı öngörülmektedir. Nüfus artış hızı aynı zamanda toplumda ki genç nüfus oranını da belirlemektedir.

5. TÜRKİYE’DE GENÇLİK ÜZERİNE GELİŞTİRİLEN POLİTİKALAR

Türkiye’de gençlik yaş sınırı ile ilgili farklı kabuller bulunmaktadır. Bununla birlikte genel olarak kabul gören gençlik sınırı 14-24 yaş aralığı olarak kabul edilmektedir. Türk Medeni Kanunu'na göre erginlik yaşı 18’dir (Türk Medeni Kanunu, 2001). Dernekler Kanunu’nun belirlediği standarda göre, “**Medenî hakları kullanma ehliyetine sahip ve onsekiz yaşını bitirmiş bulunan herkes derneklere üye olabilir. (Değişik fıkra: 02/01/2003-4778 S.K./19. md.)** Fiil ehliyetine sahip gerçek ve tüzel kişiler derneklere üye olabilirler” (Dernekler Kanunu, 2013). Buna karşın Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Merkezleri Yönetmeliği’ne “Gençlik merkezi faaliyetlerine ilgi ve istek olması durumunda, 12 yaşından küçük 24 yaşından büyük olanların da yarışmalardan muaf olmak kaydıyla üye kayıtları yapılabilir. Ancak 7 yaşından küçük 26 yaşından büyüklerin kaydı yapılmaz” (Gençlik Merkezleri Yönetmeliği, 2013). Bunun yanı sıra 15 yaşını bitirmiş çocukların çocuk derneği kurabileceği dernekler kanununda belirtilmiştir (Dernekler Kanunu, 2013). Tüm bu veriler Türkiye’de gençlik konusunda yaş aralığıyla ilgili net bir ortaklık bulunmamaktadır.

Gençlik konusu tarihsel süreçte ele alınacak olursa, çok farklı kurumların altında temsil edildiği göze çarpmaktadır. Genel olarak gençlik eğitim ve spor konuları ile birlikte ele alınmıştır. Tam anlamıyla hak ettiği ölçüde ele alınmamış sürekli olarak göz ardı edilmiştir. Son yıllarda geliştirilen politikalar gençlik konusunda daha ciddi bir duruş ortaya koymaktadır. Öncelikle gençlik konusunda müstakil bir bakanlığın kurulmuş olması ve ortaya konulan politikalar gelecek açısından ümit vaat etmektedir. Genel olarak spor ve serbest zaman faaliyetleri

olarak düşünölen gençlik hizmetleri, günümüze gelene kadar farklı kurumların (Başbakanlık, Milli Eğitim Bakanlığı-MEB, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Devlet Bakanlığı'na bağlı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü – GSGM ve son olarak yine Gençlik ve Spor Bakanlığı) sorumluluğunda gerçekleştirilmiştir (Sümer, 1989).

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde, MEB'in sorumluluğunda, özellikle gençlerin eğitimi konusunda ki problemlerin çözümüyle ilgili yoğun uğraş verilmiş; ayrıca eğitim ve öğretimin önemli bir şekli olarak düşünölen serbest zaman etkinlikleri için 1933'de Bakanlık teşkilatında Beden Terbiyesi ve İzcilik Müdürlüğü faaliyete geçirilmişti (Sümer, 1989).

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) adı ile 1938 yılında kurulan ve günümüzde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) adı ile hizmetlerine devam eden organizasyon, değişik vakitlerde değişik kurumlara bağlı olarak faaliyetlerini devam ettirmiştir (Fişek, 1998).Gençlik hizmetleri, 1969'da Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulması ile yeni bir boyut kazanmış ve gençliğe yönelik faaliyetlerde daha verimli bir koordine sağlanmış, gençlik konusunda araştırmalar yapılmış ve serbest zaman faaliyetlerinin yaygınlaştırılması sağlanmıştır. 1983'de eğitim, gençlik ve sporu tek çatı altında toplayan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı (MEGSB) kurularak gençliğe yönelik hizmetler genel müdürlük seviyesinde yürütölmüştür (Fişek, 1998).

1986 ve 1989 yıllarında gerçekleştirilen uygulamalar sonucunda gençliğe yönelik faaliyetlerle ilgili sorumluluklar, Başbakanlığa bağlı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) bünyesinde kurulan Gençlik Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na devredilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ve Gençlik Spor Bakanlığı mevzuatında gençlerin korunmasına yönelik tanımlamalara yer verilirken, 1995 yılından itibaren gençliğin katılımına önem verilmeye başlandığı, gençlerin katılımının önündeki engelleri azaltma doğrultusunda düzenlemeler yapıldığı görölmektedir;

1995 yılında seçme yaşı 21'den 18'e, 2006'da ise milletvekili seçilme yaşı 30'dan 25'e çekilmiştir.2002 yılında Avrupa Komisyonu Gençlik Programı'nı yürütmek üzere Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde kurulan Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'nın (Ulusal Ajans-UA) çalışmalarıyla gençlerin sivil alandaki etkinlikleri giderek artmaktadır.2004'de yürürlüğe giren Dernekler Kanunu ile dernek kurma kolaylaştırılmış ve gençlik alanında örgütlenmeye katkı sağlanmıştır. Belediye Kanunu (2005) ve Kent Konseyi Yönetmeliği (2006) ile gençlerin yerel düzeyde yönetime katılımlarının önü açılmıştır.2005'de çıkarılan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği doğrultusunda tescilli gençlik kulüplerine maddi destek sağlanmaktadır. Milli Eğitim, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sağlık, Kültür ve Turizm, İçişleri, Dışişleri ve Adalet Bakanlıkları ile Başbakanlığa bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı-Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı-Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün (GSGM) kendi yasal düzenlemeleri kapsamında gençliğe hizmet götürdüğü bilinmektedir (Şentuna, 2009: 40). Türkiye'de ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla Başbakanlığa bağlı Devlet Planlama Teşkilatı'nca hazırlanan Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) ile Orta Vadeli Program (2009-2011)'da; Gençler de dahil olmak üzere işgücü piyasasında zorluklarla karşılaşan dezavantajlılar için fırsat eşitliği sağlanacağı ve gençlerin işgücü piyasasında deneyim kazanmalarını sağlayıcı programlar geliştirileceği, Gençlerin aileleri ve toplumla iletişimlerini daha sağlıklı hale getirecek, özgüvenlerini geliştirecek, yaşadıkları topluma aidiyet duygularını, duyarlılıklarını ve karar alma süreçlerine katılımlarını artıracak tedbirler alınacağı belirtilmektedir (Şentuna, 2009: 45).

6. GENÇLİK POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASINDA ROL OYNAYAN TEMEL ETKENLER

Gençlik politikaları ele alınırken veya oluşturulurken çok farklı argümanlar etkide bulunabilir. Bunlar sosyo- ekonomik ve siyasal gelişmelerden rahatça etkilenebilecek bir özelliğe sahiptirler. Ülkeler içinde buldukları sosyal yapılar nispetinde gençlere daha iyi veya kötü olanaklar sağlarlar. Aşağıda bazı etki alanlarını inceleyerek gençlik politikalarına etki eden faktörleri anlamaya çalışacağız. Gençlik politikalarına etki eden faktörleri şöyle sıralayabiliriz:

6.1. Siyasal Etkenler

Bir ülkenin içinde bulunduğu siyasi yapının gençlere verdiği öneme göre onlara karşı geliştirecekleri politikalar da etkilenir. Gelişmiş toplumlar, siyasal hedeflerini gençliğin daha verimli ve üretken bir hale getirilebilmesi üzerinde belirlerken, gençlik konusunda önemli politikalar üretebilmektedirler. Geri kalmış ve gelişmekte olan toplumlarda ise gençliğe yeteri kadar önem verilmemekte ve siyasal temsi yeteneklerini geliştirmeye yönelik veya katılımlarıyla ilgili çok fazla planlı çalışmalar yürütülememektedir (Çaha, 2003). Bir toplumda gençlerin aktif ve üretken olabilmelerinin önünü açacak çalışmalar siyasi irade tarafından yapılmalı ve teminat altına alınmalıdır. Günümüzde, Türkiye’de siyasi mekanizmanın sağlıklı işlemesiyle birlikte gençlikle ilgili oluşturulan politikaları oldukça güçlü kılmıştır (Çarkoğlu, 2001). Bu konuda Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulması ve kısa sürede gençliğe yönelik oldukça önemli hamleler gerçekleştirmesi siyasal etkenlerin gençlik politikaları üzerindeki rolünü göstermesi açısından son derece önemlidir.

6.2. Sosyal Etkenler

Bir toplumda sosyal yapının dengeli bir şekilde oluşması tüm toplumsal dinamiklerde olduğu gibi gençler üzerinde de son derece önemli bir etki alanına sahiptir. Gençlerin düşüncelerine değer veren onlara önemli rol ve sorumluluklar yükleyen toplumlarda gençlerin daha donanımlı oldukları görülmektedir. Genel anlamda Türkiye’de gençlerin sosyal katılımları üzerinde bir sorun gözükmesi de

bunların verimliliği konusunda önemli sorunlar bulunmaktadır (Lüküslü, 2009). Son yıllarda başta Gençlik ve Spor Bakanlığı olmak üzere gençlik alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının yürütmüş oldukları faaliyetler sayesinde gençlerin sosyal hayatta daha nitelikli varlık gösterebilmelerini sağlamıştır. Sivil toplum kuruluşları gençlik politikalarının oluşturulması üzerinde son yıllarda önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Sivil toplum kuruluşları yürüttükleri proje çalışmaları ile gençlerin sosyal katılımlarına yönelik önemli destekler sağlamaktadır.

6.3. Ekonomik Etkenler

Toplumların ekonomik yapıları geliştikçe bireylere sunulan özgür düşünce ortamları da o oranda artmaktadır. Özellikle gençlerin istihdamlarının artması ve nitelikli işler bulabilmesiyle birlikte temsil ve katılım yönleri de gelişme göstermektedir (Çeltikçi, 2005). Gençlik politikalarının geliştirilebilmesi ve başarıya ulaştırılabilmesi de yine aynı şekilde ülkelerin ekonomik durumlarına paralel özellik sergilemektedir. Ülkelerin ekonomileri ne kadar gelişirse gençlere ilişkin yatırımları da aynı oranda artmaktadır. Gençlerin ekonomik düzen içerisinde kendilerine tatmin edecek yerler edinmeleri onların geleceğe daha iyi hazırlanmalarını sağlayacaktır.

6.4. Demokratik Etkenler

Gençlik politikaları üzerinde demokratik etkenler son derece önemlidir. Gençlerin duygu ve düşüncelerini rahatça ifade edebilecekleri ortamların varlığı toplumsal gelişmenin de önünü açmaktadır. Gençlerin demokratik ortamlarda kendilerini üretken kılabirler (Esen, 2007). Gençlik politikalarının oluşturulması, gençlere daha özgür ortamların hazırlanabilmesinin yolu demokratik ortamların varlığından ve genişliğinden geçmektedir. Son yıllarda ülkemizde gelişen demokratik ortamlar gençlere çok daha nitelikli özgürlük alanları oluşturacak politikalar üretilebilmesinin önünü açmıştır (Çeltikçi, 2005). Geçmişten farklı olarak artık gençler bir tehdit olmaktan çok bir zenginlik unsuru ve gelişmenin teminatı olarak değerlendirilmektedirler. Kısacası gençlik politikalarının sağlıklı oluşturulabilmesi için demokratik ortamın geliştirilmesi son derece önemlidir. Gençlerin kendilerini

özgürce ifade edebilecekleri ortamların oluşturulması ve geliştirilmesi, bireysel ve sosyal kalkınma açısından son derece önemlidir. Bu ortamları da sağlayacak olan yapılar sivil toplum kuruluşlarıdır.

7. GENÇLİK VE DİĞER TOPLUMSAL DİNAMİKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

7.1. Gençlik ve Demokrasi

Demokrasi bireylerin gelişimleri açısından son derece önemlidir. Bireylerin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilecekleri bir sistem ortaya koyan demokrasi bireylerin ve toplumların gelişmesi açısından son derece önemlidir. Son yıllara kadar Türkiye’de demokrasi adına olumsuzluklar yaşanmaktaydı. Milletın iradesiyle seçilen başbakanların asıldığı, bireysel özgürlüklere önemli kısıtlamaların getirildiği bir süreç yaşandı (Bayhan, 1997). Son yıllarda yapılan önemli çalışmalarla demokratikleşme adına büyük kazanımlar elde edildi. Bu kazanımlar bireysel özgürlüklerin önünde ki engelleri de bir bir kaldırdı. Bu gelişmeler sosyal ve bireysel gelişmelere önemli katkılar sağladı. Sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü faaliyetlerle gençlerin demokrasi konusunda bilinçlenmesi sağlandı.

7.2. Gençlik ve Katılım

Gençlik ve Katılım kavramları son yıllarda üzerinde sıkça durulan ve oldukça önemsenen iki kavramdır. Gelişmiş toplumlarda gençlerin karar alma ve sosyal gelişim süreçlerine doğrudan dahil olma ve etki etme durumları son derece yüksektir. Ülkemizde son yıllarda gelişen demokratik ortamında etkisiyle birlikte gençlerin de düşüncelerini rahatça ifade etme şansı buldukları da önemli bir gerçektir. Kısaca, gençlerde katılım denilince akla, gençlerin hayatlarını etkileyecek kararlarda etkin bir şekilde yer almaları sürecidir. Gençlerde katılım genel olarak şu başlıklar altında incelenebilir: Eğitim, sağlık, yerleşim, istihdam ve demokratik katılım gibi alanları içine almaktadır (Çamur, 2005). Ülkemizde gençliğin siyasal katılımı zaman zaman sekteye uğrasa da son yıllarda olumlu gelişme kaydettiği görülmektedir. Türkiye’de

gelişen demokratikleşme ortamı gençleri özellikle siyasal katılım konusunda cesaretlendirmiştir. Düşüncelerini korkmadan ortaya koyabilen gençler siyaset kurumunda daha fazla boy göstermektedirler (Çarkoğlu, 2001). Geçmişte, gençlerin siyasal katılım adına yaptıkları tek şey seçimlerde oy vermekken, bugün gerek siyasi partilerde görev alma gerekse siyasal etkinliklerde bulunabilme ve aday olma durumları son derece önemli gelişmeler göstermiştir. Özellikle seçilme yaşının düşürülmesi gençlerin siyasal alanda daha fazla yer alabilmelerinin yolunu açmıştır. Gençlerin siyasal katılımları adına ortaya çıkan bu olumlu gelişmelerde hiç kuşkusuz sivil toplum kuruluşlarının önemli etkisi vardır (Erdoğan, 2001). Bu nedenle, gençlerin siyasal katılımlarıyla ilgili üzerinde durulacak bir diğer husus ise Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'dır. Son yıllarda başta üniversite eğitim alan gençler olmak üzere STK'ların faaliyetlerine gönüllü olarak katılmakta; sosyal, kültürel ve çevresel konulardaki çalışmalarda yer almaktadırlar. Özellikle AB projeleri kapsamında gençlerin yurt dışına çıkarak gördükleri örneklerle katılım konusunda neler yapabilecekleri konusunda gelişimleri sağlanmıştır.

7.3. Gençlik ve Eğitim

Bir toplumun gelişmesi üzerinde bireylere sunulan eğitim imkanları son derece önemlidir. Özellikle gençlerin eğitimlerinin nitelikli olması onların sosyal uyumları, bireysel anlamda gelişmeleri açısından son derece önemlidir. Gerek yaygın gerekse örgün eğitimin gençlerin verimliliği açısından iyi planlanması gerekmektedir. İyi eğitim alan gençlerin toplumsallaşmasından üretkenliğine kadar çok olumlu etkilenecekleri önemli bir gerçektir. Bireylerde eğitim hakkı Anayasa ile güvence altına alınmıştır. Anayasamızda tam olarak “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” Şeklinde ifade edilmektedir (Anayasa Madde 42). Buna karşın son yıllara kadar Türkiye’de gençlerin eğitim haklarını kullanmalarının önünde ekonomik, sosyal ve geleneksel birçok engel bulunmaktaydı. Son yıllarda yapılan düzenlemeler ve sosyo-ekonomik yapıda ki gelişmeler sayesinde önemli mesafelerin kat edildiği görülmektedir.

Ülkemiz, eğitim harcamalarının GSYİH'ye oranı bakımından henüz istenilen düzeyde olamadığı bir gerçektir. Fakat yapılan çalışmalar sonucunda önemli gelişmeler sağlanmış ve istenilen noktaya doğru yaklaşma eğilimi göstermektedir. Devlet yatırım harcamaları içerisinde eğitim harcamaları önemli bir yer tutmasına karşın artan ihtiyaçlar karşısında bu yatırımların her geçen gün yenilenmesi ve açıkların giderilmeye çalışılmasına devam edilmesi gerekmektedir (DPT, 2005). Son yıllarda birtakım kampanyalarla özel sektör desteğinin sağlanması ve eğitim yatırımlarının artırılması yoluna gidilmektedir. Eğitime ilişkin önemli sorunlardan biri de, bölgesel farklılıklardır. Bölgesel farklılıkların giderilmesi gençlerin eğitimden eşit şekilde faydalanabilmesi açısından gerek resmi özellikle de sivil toplum kuruluşlarının önemli çalışmalar yürüttükleri görülmektedir. Son yıllarda derslik sayılarının artırılması ve eğitime ayrılan payın artırılması ile birlikte özellikle gençlerin eğitime devam oranlarını arttırmıştır. Özellikle üniversite sayılarının büyük bir artış göstermesi ile her ilde bir üniversite açılmasına ve gençlerin yüksek öğrenime devamlarının artmasına olanak sağlamıştır.

7.4. Gençlik ve İstihdam

Türkiye'de gelişen ekonomik yapı işsizlik sorunun azalmasını sağlamıştır. Yapılan yeni yatırımlar gençlerin daha çok istihdam edilebilmesini sağlamıştır. Sosyal güvence altında olan gençler bireysel ve sosyal açıdan daha uyumlu olabilmektedirler. Gençlerin bir şekilde istihdam edilebilmesi onların ruh sağlığı ve verimliliği üzerinde çok olumlu tesirler oluşturabilmektedir. Son yıllarda gençlerin ekonomik faaliyetlerin içerisine çekilmesiyle birlikte gençlerde başta suça bulaşma olmak üzere genç intiharlarına kadar önemli azalmalar olduğu görülmektedir. Gençlerin istihdamı sadece üretim ve gelir yaratmaz, aynı zamanda sosyal bütünleşmenin en önemli aracıdır. TÜİK verilerine göre ülkemizde işsizlik oranı %9,5, işsiz sayısı 2 milyon 390 bindir. Ülkemizde çalışabilir yaştaki her yüz kişiden sadece 46'sı çalışma imkânı bulabilmektedir. Bu rakamın ABD'de ise yüzde % 74, AB'de % 64 düzeyinde olduğu bilinmektedir.

Gençlerin önemli bir kısmı ücretsiz aile işçisi olarak sosyal güvenceden yoksun olarak tarım işlerinde çalışmaktadır. Gençlerin büyük bir kısmı da turizm, küçük sanayi ve ticaret işletmeleri vb. yerlerde sosyal güvenceden yoksun ve düşük ücretlerle çalışmaktadırlar. İşsizlik gençler için önemli bir sorun olmakla birlikte, mesleksizlik de bu sorunu besleyen faktörlerden birisi olarak ifade edilebilir. Özellikle yükseköğretime devam edemeyen gençlerin büyük bir bölümünün aynı zamanda geçerli bir mesleği de bulunmamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

DEMOKRASİ VE SİVİL TOPLUM

1. DEMOKRASİ VE TARİHSEL SEYRİ

İnsanlık Tarihi ele alındığında, dünden bugüne insanlar arası etkileşim sonucunda yaşanan değişme ve gelişmeler temelinde öncelikle “demokratikleşme” gayretlerinin olduğu görülmektedir. Demokrasi insanlık tarihi boyunca farklı süreçler ve gelişim dönemleri geçirmiştir. Demokrasi anlam ve işlev bakımından toplumlararası hatta insanlararası farklı anlamlar taşımaktadır. Genel olarak demokrasi çoğu kez tüm toplumsal sorunların en kısa ve sağlıklı çözüm yolu olarak görülmektedir.

Demokrasinin anlam olarak çekirdeği olan Demos’un ne anlama geldiği konusu Yunancada bile tam olarak açıklanamamıştır. Bununla ilgili farklı yorumlar ön plana çıkmaktadır. Aristo demokrasiyi, “iyi kent-site” diye çevirebileceğimiz politeia’nın (karşıtı) onun bozulmuş, yozlaşmış biçimidir şeklinde açıklamaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere, Aristo’nun demokrasi tanımının içinde yer alan demos, birçok ortaktan oluşmaktadır. Bu ifade sadece yığınları, kalabalıkları değil, yoksulları da içine almaktadır ayrıca (bencillik, kanunsuzluk veya başkaca) kusurlarla tanımlanan yığınları veya yoksulları da bu terimin içine alarak, demokrasi ile politeia arasında bir fark olduğu ortaya konmuş oluyor.

Demokrasi kelime anlamı olarak “Halk İktidarı” demektir (Ural, 1988: 2). Demokrasi alanında bilimsel çalışmalar yapmış ilk düşünürün Platon olduğu bilinmektedir. Platon’a göre demokrasi, en az iyi olan siyasi düzendir; öyle ki demokrasinin bir değişmesi olan kitlenin egemenliğine çok hızlı dönüşebilir. Buradan hareketle Platona göre demokrasi bozulduğunda en kötü siyasi sistem olan zorbalığa dönüşebilir. Buna rağmen Platon; demokrasi “Çok hoş güzel bir sistemdir, anarşik ve rengarenktir, eşit olanlara ve olmayanlara aynı şekilde ve ayırım

yapmaksızın, bir tür eşitlik atfeder.” der. Aristoteles ise demokrasiyi, en iyi siyasi düzen olarak gördüğü politeianın bir sapmaması olarak ifadelendirir. Ona göre demokrasi yoksulların yani halkın bazılarının haklarını korur, diğer sapkın kamu düzenleri gibi genelin faydasını düşünmez. Kant, cumhuriyetçi ve demokratik teşkilatlanma veya anayasa arasındaki bir karışıklığa düzenleme getiriyor ve sürekli barışta devlet şekillerinin iki farklı prensibe göre bölünebileceğini ifade ediyor. Kant’a göre devlet (*civitas*) biçimleri, iktidarı elde bulunduranlar açısından, bir de iktidarı elde bulunduranların halkı yönetme biçimi bakımından değerlendirilebilir: *formaeimperii* bakımından ki bunlar otokrasi, aristokrasi ve demokrasidir ve *formaeregiminis* bakımından ki bunlar da teşkilatlanmayla, yani bir kitlenin bir halk olmasını sağlayan genel istemenin edimiyle ilgilidir. İşte devletin elinde bulundurduğu iktidarı kullanma biçimine göre, iki yönetim biçimi vardır: cumhuriyetçilik ve despotizm (Kuçuradi, 1998: 21). Buradan da anlaşılacağı üzere büyük düşünürlerin demokrasiye yükledikleri anlam ve ondan beklentileri çok büyük olmasına karşın mesafeli yaklaştıkları yönleri de bulunmakta. Her an zorbalığa dönüşebilecek kitlelerin bir araya gelme yönü en büyük kuşkularından birisidir. Bundan dolayı istenen ve gerçekleşmesi umut edilen bu düşünce çoğu kez bireylerin ve toplumların anlamsız ve aşırı hırslarının kurbanı olmuştur. Demokratikleşme sürecinde dünya çok ilginç gelişmelere tanıklık etmiş, demokrasi için mücadele verdiğini iddia eden devletlerin birçok kez büyük demokrasi ihlalleri yaptığı görülmüştür.

Toplumlar demokrasiye farklı anlamlar yüklemektedirler (Tosun, 2001: 95). Demokrasinin en temel özelliklerinden biri “toplumsal farklılaşma”dır. Demokrasi kavramının gerçek anlamda vücut kazanabilmesinin en temel şartı da farklılıkların ortaya çıkıp ahenkli bir şekilde beraberce varlıklarını devam ettirebilmesinden geçmektedir (Çaha, 1999: 28). Farklılık insan olmanın beraberinde getirdiği en temel şarttır. Her insan farklıdır ve kendine özgü yaratılıştan itibaren taşıdığı bir takım kodlara sahiptir. İnsanlar ve devletlerarası ilişkiler ve düzenlemelerde bu esas göz önünde bulundurulursa Demokrasi sağlıklı bir şekilde yoluna devam edebilir. Genelde yaşanan en temel problem farklılıkların gücü elinde bulunduranlar tarafından kabullenilememesinden kaynaklanmaktadır. “Demokrasi başta siyasi

farklılaşma olmak üzere, ideolojik, kültürel, etnik, cinsiyet veya yaşam felsefesine dayalı her tür farklılığı bir zenginlik olarak kabul etmektedir” (Çaha, 1999: 29). Her ne kadar Cumhuriyetler farklılaşmayı toplumun bölünmesi ve parçalanması hatta yıkılması olarak görse de, demokrasi farklılaşmayı temsilin güçlenmesi ve siyasal anlamda zenginleşmeyi sağlaması adına çok önemli bir konuma koymaktadır.

Osmanlı Devleti’ne bakıldığında bünyesinde barındırdığı milletleri o dönemin şartlarında en iyi eritebilen ötekileştirmeden kendi kimliğinde kabul ederek farklılaşmanın getirdiği nimetlerden faydalanmayı da bilmiştir. Öyle ki Sırp asıllı Mimar Sinan’ın Osmanlı mimarisine katkıları, yine Sırp asıllı bir devlet adamı olan Sokullu Mehmet Paşa’nın Devletin en güçlü döneminde yönetimde sadrazam olarak gösterdiği olağanüstü başarılar Osmanlı Devleti’nin farklılıklardan ne kadar faydalanabildiğinin bir göstergesidir. Günümüzde “demokrasi” kavramını tam olarak sindiren ve farklılıkları içinde rahatsız olmadan ve rahatsız etmeden barındırabilen toplumlar, o farklılıklardan çok iyi faydalanmayı başarmışlardır. Özellikle küreselleşen ve her geçen gün küresel bir köy haline gelen bir dünyada farklılıklara değer vermeyen zihniyetlerin arka planlarında insanlığa karşı bir art niyet taşıdıkları yadsınamaz bir gerçektir.

Günümüzde, yaşadığımız en temel problem, toplumsal gelişmeyi gerçekleştirecek insani değerlerin korunması noktasında yapılması gerekenlerin tam anlamıyla yapılamamasıdır. Bir anlamda, “demokrasi”yi güçlendirme, temel hak ve özgürlükleri koruma, sosyal devlet ilkesini faaliyete geçirme probleminin bulunduğu açıktır.

Temel problem, devletin halkın hizmetinde olacağı, devleti denetleyen, iktidarlardan hesap sorabilen, demokratik tutumları gelişmiş aktif vatandaşlık sistemini, sosyal hayatın işleyişine dahil edebilmektir. Temel hak ve özgürlüklerin en üst düzeyde uygulanabilir ve korunabilir kılınması gerekmektedir. Ekonomik zenginliği elde etmiş, elde ettiği bu zenginliği adalet kriterleriyle paylaşan, demokrasinin tüm birimleri ve kurallarıyla sağlıklı bir şekilde işlediği modern bir toplum ile temel hak ve hürriyetlere son derece saygılı ve duyarlı, inanç özgürlüğüne saygılı, gelişmiş dünyayla bütünleşmiş, toplumlar insanlığın en büyük beklentisi.

Sosyoloji de tüm kuramlar açıklanırken tarihsel dönemler içerisinde yaşadığı değişme ve olgunlaşma süreçleriyle birlikte ele alınır. Demokrasi kavramını da yorumlanırken, insanlığın başlangıcına kadar dönüp ilk temellerinden itibaren ele almak konunun anlaşılması adına fayda sağlayacaktır. Demokrasi kavramının, Antik Yunan döneminden günümüze kadar çok ilginç ve bir o kadar da anlaşılması oldukça güç olan karışık bir süreç geçirdiğini görmekteyiz (Kabasakal, 2008: 40).

Ortaçağda demokraside gelişme Magna Carta Libertatum (Büyük Özgürlük Sözleşmesi) ile başlar. İngiltere Kralı 1.John, 1215'te bu fermanla yetkilerinin sınırlı bir bölümünü feodal beylere devretmiş ve vatandaşlarına birtakım haklar sağlamıştır. 63 maddelik bu fermanın demokrasiye katkı sağlayan en önemli üç maddesi şunlardır:

1) Hiçbir hür insan, yürürlükteki kanunlara başvurmaksızın tutuklanamaz, hapsedilemez.

2) Adalet satılamaz, geciktirilemez, hiçbir hür vatandaş ondan yoksun bırakılamaz.

3) Kanunlar dışında hiçbir vergi, yüksek rütbeli, yüksek rütbeli kilise adamları ile baronlardan meydana gelen bir kurula danışılmadan haciz yoluyla veya zor kullanarak toplanılamaz. Aydınlanma çağının iki filozofu olan John Locke (1632-1704) ve Montesquieu (1689-1755)'nin demokratik gelişmede önemli rolleri olmuştur. Çağdaş insan hakları teorisi 17.yüzyılın sonlarında John Locke ile başlamıştır. John Locke mutlakıyetçiliğe karşı bir duruş sergilemiş, güçlerin ayrılmasını, toplumun bir sözleşme temeline dayanmasını ve hükümdarın haklarını aştığı zaman ayaklanmanın yasal sayılmasını savunmuştur. Liberalizmin kurucusu sayılır. Montesquieu'ya göre devlette üç güç bulunmaktadır: Yasama, Yürütme, Yargı.

Buna karşın hiçbir gücün kullanımı sınırsız olamaz ve olmamalıdır. Yasa, insan hak ve özgürlüklerine saygılı olmalıdır. Birey-devlet ilişkisi, yalnızca itaat eden ve ettiren değildir. Demokrasi, bu tarihsel sürecin ürünüdür. Türk-İslam dünyasında demokratikleşme çabaları ve halkın katılımı, eşitlik, özgürlük,

farklılıkların yaşatılması her daim ön planda olmuştur. İlk Türk Devletlerinden itibaren katılım bağlamında devrin diğer devletlerine nazaran halka daha fazla haklar verilmiştir. İlk Türk Devletlerinde Han devleti bir kurultaya göre yönetir, kurultaya katılan beyler ve devlet adamları da yönetimde halkın katılımı ilkesinin uygulandığını gösterir.

İslam tarihinde Hz. Muhammed (S.A.V.) döneminde oluşturulan istişare mekanizması günümüz demokrasi tabiriyle katılımın o günkü karşılığıdır ve çok iyi bir şekilde sağlanmıştır. Öyle ki Uhut Savaşında, kaybedilme pahasına da olsa genel kanaate uyularak halkın düşüncesine ne kadar önem verildiği gözler önüne serilmiştir. Bununla birlikte dört halife döneminde halifelerin seçimle başa gelmesi ve ülkeyi yönetirken halkın katılımını da sağlaması dönemin şartlarında başka bir devlette yaşanmayan demokratik tutumlardır. Yine Emevi döneminde yaşanan bir takım problemler farklılıkların engellendiğinde ortaya çıkacak toplumsal travmaların boyutlarını gözler önüne sermektedir ki ortaya çıkardığı problemler günümüze kadar derinleşerek gelmiştir. Kısaca günümüzde de İslam Devletleri içerisinde tam anlamıyla demokrasinin olmayışının nedeni İslam dini değildir. İslam devletlerinin başındaki idarecilerin İslami açıdan hiçbir meşruiyeti ve yeterliliği de bulunmamaktadır. Olası anti demokratik tutumlar birinci dereceden sorumlusu başta ki idarecilerdir, İslam dini değildir (Çizakça, 2002: 114).

Türk-İslam Devletlerinde durum biraz daha farklı ve sistemlidir. Yine devirlerinin en demokratik tutumlarını sergileyen devletler bu tutumlarının karşılığında çok geniş coğrafyalarda, problemsiz bir şekilde varlıklarını uzun yıllar sürdürmüşlerdir. Selçukluların Anadolu'yu fethi ile beraber Anadolu baştan başa imar edilmiş; din, dil, ırk ayrımı yapmasızın herkese eşit yaşama hakkı sağlanmıştır. Özellikle Osmanlı Devleti ile birlikte sınırların genişlemesi ve devlete yeni katılan milletler ile birlikte güzel bir ahenk sağlanmış, çoğu şehirde cami, kilise ve havranın yan yana ibadete açık bir şekilde uzun yıllar insanlara hizmet verdiği görülmüştür. Daha da önemlisi tüm bu farklılıklar bizzat devrin Padişahları tarafından desteklenmiş ve öncülük edilmiştir.

Günümüzde Demokrasi sadece batıya mal edilmiş gibi görülse bile, en canlı uygulamaları Türk-İslam toplumlarında görülmüştür. Batı çoğu kez Demokrasiyi kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmıştır. Oluşturdukları özgür ortamlarla insanların daha üretken olmaları sağlanmıştır. Son yıllarda batıda Müslüman sayısının hızla artması ve Müslümanların ekonomik anlamda iyi seviyelere ulaşması bir anlamda batı demokrasisinin samimiyet testi olmuştur. Fabrikada işçi olan farklı milletleri içine sindiren batı aynı demokratik kabulü işveren haline dönüşen farklı milletlere karşı sergileyememiştir. Son yıllarda Avrupa'da yaşanan ekonomik krizin faturasının Avrupa Dışından gelen insanlara kesilmesi bunun delili niteliğindedir. Bu nedenle tarihin farklılıklar ve yönetim anlamında en iyi demokratik tutumlarını Türk-İslam Devletleri sergilemişlerdir.

Fransız İhtilali'nin yaymış olduğu özgürlük fikri, Osmanlı Devletini de derinden etkilemiştir. Özellikle 19. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Sened-i İttifakla başlayan, Tanzimat ve Islahat Fermanları ile devam eden bir takım yenilikler ile zaten uygulamada var olan özgürlüklerin adı konmaya çalışılmış olmasına karşın devleti kurtarmaya yetmemiştir. Unutmamak gerekirse Osmanlı Devletinden yaşanan kopmaların nedenleri baskı ve zulüm değil, dışarıdan uygulanan tahriklerdir. Yüzyıllar boyunca adil bir yönetim sergileyen Osmanlı Devleti'ne karşı dış güçlerin baskısıyla bağlı milletler bir bir isyan ederlerken, Osmanlı Devleti döneminde ki ahengi ve huzuru hiçbir zaman bulamamışlardır (Karpas, 1996). Osmanlı Devleti'nin terk ettiği topraklarda halen daha sükûnet sağlanamamıştır.

Cumhuriyetin İlanı ile birlikte halkın demokratik anlamda katılımı sağlanmaya çalışılmış, çok partili rejime geçiş ile de farklılıkların yaşatılması ve temsili gerçekleştirilmiştir. Ne var ki demokratikleşme yolunda atılan bu adımları sonra ki yıllarda özellikle askeri müdahale dönemlerinde; halkın seçtiği iktidarların devrilmesi, hatta büyük çoğunluğun seçip başa getirdiği Başbakan Adnan Menderes ve Bakanları'nın idamı gibi acı ve bir o kadar da demokrasi adına ilkel olaylar izlemiştir (Kabasakal, 2008). Türkiye uzun yıllar askeri müdahalelerin faturasını her alanda ağır bir şekilde ödemiştir. Günümüzde yaşanan birtakım gelişmeler Türkiye'nin gerçek demokrasiye ulaşması anlamında ümit verici mahiyettedir.

Demokrasinin olmazsa olmaz ilkelerinden güçler ayrılığı ve temsil gibi konular belki de ilk kez bu kadar şeffaf uygulanmaktadır.

2. DEMOKRATİK DEĞERLERİN TOPLUMSAL ETKİLERİ

Değerler bireyi ve toplumu tanıma ve tanımlamada kullanılacak, davranışları yönlendirme gücüne sahip, birey ve toplum açısından varlık ve devamlılık ölçütüdür. Bilgi, duygu ve davranış boyutları bulunan bir bütünlük gösterir. Bireyler ve toplumlar farklı değerlere sahip bulunmakla birlikte bu değerler yapı, mantık ve işlev açısından aynı özelliklere sahiptir.

Kişilik tohumlarının atıldığı ve önemli ölçüde netleştiği ilk çocukluk dönemi değerler eğitimi açısından çok önemlidir. Genel olarak değerler kişiliğe ve kültüre dönük bir yapıya sahiptir. Kalıtsal olarak nesilden nesile geçme gibi bir özelliğe sahip olmadığı için başlı başına bir eğitim sorunudur. Buna göre değerler eğitiminin istenilen düzeyde yapılması; belirli değerlerle donanık bireylerin yetiştirilmesi için, çocukluk döneminde sağlam bir temelin atılması gerekir.

Bireyin toplumsallaşma süreci, gelişim özellikleri, değerlerin yapı ve özellikleri dikkate alındığında değerler eğitiminin bireyin doğumu ile başlaması bir zorunluluk halini almaktadır. Okul öncesi dönemde aile, okul döneminde ise hem aile hem de okul başta olmak üzere medya, arkadaş çevresi gibi bireyi eğitme ve yönlendirme gücüne sahip tüm kişi, kurum ve kuruluşlar bu süreçte önemli rol oynamaktadır.

Değerler eğitiminin etkin olarak verilmesi, hedeflenen değerlerin hakim olduğu bir eğitim ortamını, bu değerlerle donanık eğitimcileri ve yine bu değerleri görme ve yaşama fırsatı veren eğitim yöntemlerini gerektirmektedir. Bu yüzden değerler eğitiminde kullanılacak yöntemler yaşantı merkezli, üründen çok sürece önem veren ve uygulama ağırlıklı olmalıdır. Hedeflenen değerlerin bireylerde kişilik özelliğine dönüşmesi için bu öğeler arasında işbirliği bulunmalıdır (Yeşil ve Aydın, 207: 80).

3. GENÇLERDE KATILIM KÜLTÜRÜNÜN OLUŞTURULMASINDA ETKEN UNSURLAR

Gençler, toplumlarda kalkınma sürecinin sadece faydalanıcısı değil, aynı zamanda aktörleri olmalıdırlar. Gençler, küresel anlamda üretilen politikaların da en önemli halkaları olmak durumundadırlar. Gençlerin katılımları kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde dinamik bir etken olacaktır. Türkiye’de de tüm dünyada olduğu gibi ulusal kalkınmanın ve büyümenin önemli bir parçası gençler olmalıdır. Türkiye bu konuda oldukça şanslıdır çünkü demografik özelliklere bakıldığında çok fazla ülkeye nasip olmayan bir genç nüfus potansiyeline sahiptir. Fakat bu genç nüfusun üretilen politikalarla sosyo-politik katılımlarının sağlanması ve karar alma süreçlerine dahil edilmeleri gerekmektedir. Türkiye planladığı kalkınma hamlelerini ancak bu yolla gerçekleştirebilir. Gençlerin katılımları sağlanmadığı takdirde çoklu toplumsal sorunlarla da yüz yüze kalma riski bulunmaktadır. Gençler ya sosyo-politik süreçlere aktif katılım göstererek olumlu katkılar sağlar yada sosyal problemlerin bir parçası haline rahatlıkla dönüşebilirler (UNDP, 2008).

2007-2013 yıllarını kapsayan 9. Kalkınma Planında, Türkiye’nin sahip olduğu genç nüfus bir canlılık kaynağı olarak belirtilmektedir. 9. Kalkınma planında gençliğe istihdam alanında vurgu yapılırken sosyal katılım konusuna da değinilmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2006).

Gençler açısından katılım büyük önem arz etmektedir. Gençlerin, nüfusun diğer bileşenleri ile birlikte eş miktartlı ve zamanlı süreklilik gösteren katılımlarının sağlanması, ülkelerin gençlik politikalarının temelini oluşturmaktadır. Fertlerin ve ulusların gelişmesi, daha verimli, üretken yaşamlar sürebilmeleri, olarak tanımlanan kalkınma ve gelişmenin temel argümanı olarak gençlik olarak görülür (UNİCEF, 2003). Gençlerin fert olarak toplumda var olma, kimlik ve aidiyetlerini oluşturma, kendi ihtiyaçlarının farkına varabilme, haklarını savunabilme ve kendileri için daha özgürlükçü ve yaşanabilir bir dünyanın oluşumu için katılım büyük önem gösterir (Gençlik ve Birleşmiş Milletler, 2007).

Gençler, nüfusu oluşturan paydaşlar arasında gelişime ve değişime en açık kitledir. Bu nedenle toplumlarda, pozitif yönde ve tüm paydaşları en hızlı biçimde

değiştirecek hareketin başlangıç noktasının gençler olmasına önem gösterilmelidir. Gençlerin diğer tüm paydaşlarla irtibatının olması ve etki alanının geniş olması nedeniyle bu durum önemlidir. Nüfusu oluşturan diğer bileşenler arasında ki iletişimin sağlıklı sağlanabilmesinin yolu gençlerin sosyo-politik katılımlarından geçmektedir. Gençlerin katılımları aynı zamanda karar alma süreçlerinin daha demokratik ve hak temelli hareket etmesine fayda sağlayacaktır (Avrupa Gençlik Forumu, 2004).

3.1. Katılım Türleri

Katılımı tek bir başlıkta ele almak ve incelemek oldukça güçtür. Bu nedenle katılımı 3 başlık altında incelemekte fayda vardır.

3.1.1. Sosyal katılım

Sosyal katılım bireylerin sosyalizasyon süreçleri açısından oldukça önemlidir. Bireylerin, özellikle toplumsal uyumlarının, günlük hayatlarında karşılaştıkları problemlerin çözümlerinin yolu sosyal katılımdan geçmektedir. Sosyal katılım da en aktif olan nüfus gençliktir. Gençlik sosyal katılım da faaldir. Fakat gençleri sosyal katılım konusunda olumlu bir çizgide tutacak, onları verimli kılacak sosyal politikalar üretilmelidir (UNDP, 2010). Bunun yanı sıra, gençler aileleri tarafından da olumlu yönlendirilmelidir. Bu yüzden aile tutumları gençlerin sosyal uyumu açısından önemlidir. Öyle ki çocukluk dönemlerinden itibaren sevilen bireyler sonraki dönemlerinde sevmeyi, yargılananlar ve eleştirilenler ise sürekli eleştirmeyi öğrenirler. Kısaca sosyal katılım üzerinde en etkili olan etken unsur ailedir. Bu nedenle, ailelere yönelik uygulanacak yetişkin eğitimleri, çocuklarını anlama ve onların gelecekte olumlu sosyalleşmeleri açısından önemlidir. Aileler ve çocukları arasında yaşanan problemlerin temelinde kuşak farklılığının olması, bu farklılıklarında çözülmediği takdirde ailede başlayan kopuşların sosyal hayatta gençleri çok daha büyük tehlikelere sürükleyecek olması, durumu göz önüne alınırsa yetişkin eğitimi gençlerin sosyal tatmini kadar önemlidir. Gençlerin sosyal katılımlarında en önemli yardımcı faktör ailedir (Fyfe, 2009). Ailenin yanı sıra onu

destekleyecek politikaların üretilmesinde resmi kurumların rolü ve bu politikaları üretme, üretilen politikaları uygulama konusunda da sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir.

3.1.2. Siyasal katılım

İktidarın kaynağını halktan alması görüşünün ağırlık kazanmasıyla birlikte toplumu oluşturan tüm bireylerin siyasal katılım anlamında şans buldukları önemli bir gerçektir (Kapani, 2010). Demokratik toplumlarda özellikle bu kültürün bireylere kazandırılması, siyasal katılımın daha geniş kitlelere imkan tanıyabilmesi açısından son derece önemlidir.

Gençliğin siyasal katılımı konusunda son yıllarda önemli mesafeler alınsa da, henüz istenen düzeyde değildir. Gençlerin siyasal katılımları meşru yollarla sağlanamadığı için geçmişte birçok genç, düşüncelerini legal olmayan yollarla savunmaya kalkmışlardır. Oysaki sağlıklı şartlar oluşturulabilseydi, özgür düşünce ve tartışma ortamları gibi, belki de gençler çok daha verimli ve faydalı bir şekilde topluma yön verebileceklerdi. Siyasal katılmayı etkileyen psikolojik faktörlerden en önemlisi “etkinlik duygusu”nun başta gelen bir unsur olarak göz önünde bulundurulması önemlidir (Kapani, 2010).

Siyasal katılımın önünde bazı engeller mevcuttur. Bunlar şöyle özetlenebilir: ekonomik, sosyolojik ve demografik faktörler. Bunlara paralel olarak eğitim, iş durumu, cinsiyet faktörleri de gençlerin siyasal katılımlarının belirleyici argümanlarıdır. Gençlere özgürce düşüncelerini ortaya atabilecekleri ve savunabilecekleri siyasal katılım imkanları sağlanamadığı takdirde sosyal ve siyasal huzursuzluklara yol açılmış olur (Erdoğan, 2004). Gençlerin siyasal katılımlarını sağlayacak önemli kurumlar siyasi partilerdir. Siyasi partilerin gençlere yönelik uygulayacakları politikalar, onların siyasal alanda katılımlarını arttırarak politikalar üretmelerine katkı sağlayacaktır (Eryılmaz, 2002). Ayrıca sivil toplum kuruluşları siyasal katılım ve karar alma süreçlerine yönelik uygulayacağı çalışmalarda gençleri bu konuda destekleyeceklerdir.

3.1.3. Ekonomik katılım

Gençlerin ekonomik temelli faaliyetlere katılımı istihdamla birlikte zikredilebilir. Gençlerin ekonomik katılımları onların diğer katılım türlerini de olumlu etkileyecek bir durum ortaya çıkarabilmektedir. Gençlerin ekonomik temelli katılımları ile sosyal uyumları ve siyasal katılımlarının da önü açılacaktır (Çeltikçi, 2005). Ekonomik katılıma önemli katkı sağlayacak olan en önemli unsur kalkınma politikalarıdır. Ayrıca, gençlerin ekonomik katılımlarını sağlayacak başka bir unsurda yine sivil toplum kuruluşlarının yürütmüş oldukları meslek edindirme kursları olarak gösterilebilir.

3.1.4. Kültürel katılım

Gençlerde katılım türleri içerisinde düşünüldüğünde kendilerini ifade etme açısından en faydalı olacak katılım türüdür. Gençlerin kültürel katılımlarının sağlanabilmesi açısından yine sivil toplum kuruluşlarına ve resmi kurumlara önemli görevler düşmektedir (Edwards, 2008). Sanat faaliyetleri ve kültürel değerler bireylerin özellikle gençlerin kültürlerinin korunması ve kendilerini ifade edebilme açısından önemli bir durumdur. Gençlerin kültürel katılımlarının sağlanabilmesi açısından uygun ortam ve şartların hazırlanması gerekmektedir.

4. DEMOKRASİ VE KATILIM ARASINDAKİ İLİŞKİ

Topumlarda demokratik ortamlar geliştiği ölçüde bireylerin katılım yönleri de güçlenir. Demokrasi toplumda ifade özgürlüğünün önünü açarak bireylerin sosyal ve siyasal anlamda daha fazla katılım göstermelerini sağlar. Bireyler özellikle gençler katılım gösterdikçe kendi özelliklerinin daha iyi farkına vararak geliştirme ve verimli olma imkanına kavuşurlar (Çamur, 2005). Gençler içinde buldukları yaş özellikleri dikkate alındığında kendilerinin daha fazla dinlenmesi ve saygı gösterilmelerini isterler. Demokrasinin geliştiği gelişmiş toplumlarda bireylerin tamamının gelişimi son derece büyük önem arz etmektedir.

5. GENÇLERDE DEMOKRATİK DAVRANIŞLAR VE DEMOKRASİ EĞİTİMİ

Demokratik değerler genel olarak “değer” çalışmaları içerisinde incelenmektedir. Demokratik değerleri anlamak “değer” kavramını yeniden tanımlamak, değerler listesi çıkarmak ya da birey ve toplum açısından önemini açıklamak değildir. Genelde bütün değerlerin, özelde ise demokratik değerlerin yeni nesle aktarımı sürecinde nasıl bir yöntem izlenmesi gerektiği ve bu yöntemlerin bireyin sosyal gelişimi ile ilişkisini irdelemek gerekmektedir. Demokratik değerlerin anlaşılması amacıyla başlıca şu sorulara cevap aranmıştır (Yeşil ve Aydın, 2007: 68):

1. Demokratik değerlerin öğrenilme biçimi ile öğretim yöntemlerinin özellikleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

2. Demokratik Değerlerin eğitiminde etkin olarak kullanılacak yöntemler nelerdir ve niçin bu yöntemler etkilidir?

3. Bireyin sosyal gelişimi çerçevesinde demokratik değerlerin eğitimine ne zaman başlanılmalıdır?

4. Bireyin sosyal gelişim çağ ve özellikleri ile demokratik değer eğitimi yöntemleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Bu sorulara cevap bulmak üzere önce bir konu alanı olarak demokratik değerlerin özellikleri ele alınmış ve bu özelliklerle öğretim yöntemleri arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Daha sonra da bireyin gelişim ve özellikleri ile değer eğitimi yöntemleri arasındaki ilişkiler irdelenmiş, zamana bağlı olarak uygun yöntemler önerilmeye çalışılmıştır (Tozlu, 1992: 50).

Demokratik Değer eğitimi bir zihniyet ve kültür sorunu olarak görülmelidir. Yasa ve yönetmeliklerde yer almasıyla, öğretim programlarına konu başlıkları olarak yerleştirilmesiyle veya çeşitli baskı yolları ile değer eğitimi verilemez. Elbette yasa ve yönetmeliklerde ya da eğitim programlarında belirli değerlerin yer alması değer eğitimi açısından önemlidir. Ancak bireylerin davranışlarını şekillendiren asıl belirleyici öge, benimsenmiş olan değerlerdir. İnsan davranışlarına, değerleri bilmekten ya da bilinen değerlerden çok, değerleri benimsemek ya da benimsenmiş

değerler yön verir. Değerler eğitimi sürecinde benimseme ve adanmışlık, bilme ya da zorlanmaya göre daha belirleyicidir. Bireyler çoğu zaman yasa ve yönetmeliklerde yer aldığı için değil benimsedikleri için bazı değerlere sahip olurlar ve bunlara göre de davranışlar sergiler (Yeşil, 2002: 59). Değerlerin birey ve toplum açısından önemi ve işlevi, yapı ve özellikleri göz önüne alındığında değerler eğitimi zorunlu bir hal almaktadır. Hem bireyin davranışsal özellikleri hem de her toplum ya da sistemin varlıklarını koruma ve devam ettirme arzusu değerler eğitimi gerektirmektedir. Ancak burada önemli olan verilecek değer eğitiminin amacına hizmet etmesi ya da hedeflerine ulaşmasıdır. Bu da “nasıl bir değerler eğitimi?” sorusunu ön plana çıkarmaktadır. Değer eğitimi ile ilgili olarak farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, yeni hazırladığı ilköğretim programında değer eğitimine dönük olarak başlıca,

(1) değer açıklamak,

(2) ahlaki muhakeme,

(3) değer analizi

(4) gözlem yoluyla öğretim yaklaşımlarını önermektedir (Yeşil ve Aydın, 2007: 80).

Bunlardan “değer açıklamak”, bireylerin öncelikle sahip oldukları değerlerin yapı ve özelliklerinin farkında olmalarını sağlamak amacıyla yapılan bilgilendirme çalışmalarını içermektedir. “Ahlaki muhakeme”, öğrencilere farklı ahlaki ikilemler sunularak onların bunlar arasında muhakemeler yapmalarına ve bu konulardaki problemlerine ve çıkmazlarına çözümler getirmelerine dönük çalışmalar yapmalarını gerektirmektedir. “Değer analizi” ile öğrencilere, değerlerin nedenleri ve nasılları gibi yönlerden düşünmeleri, akılcı yaklaşımlar sergileyerek çıkarımlarda bulunmaları amaçlanmaktadır. “Gözlem yoluyla değer öğretimi” yaklaşımında ise öğrencilere, doğal bir öğrenme yolu olan gözlemler yaptırarak değerleri ve yaşama yansımalarının kavratılması önerilmektedir (MEB, 20069: 55-58).

Değerler eğitiminin tutum ve davranışlara etki etmesi için tartışma, koşullandırma ve örnek olma yöntemler etkili olabilir. Çünkü tartışma, duygu ve

düşüncelerin açıklanmasına; koşullandırma, yaptırma ve yaşatmaya; örnek olma ise görmeye ve somutlaştırmaya önemli katkılar sağlayan yöntemlerdir (Kuzgun, 1982, 160). Moore'a (1999, 211) göre tutum, değer ve davranışların değiştirilmesinde tartışma yöntemi genellikle anlatım yöntemine göre daha etkilidir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından değer eğitime dönük olarak önerilen yaklaşımlar da, bilgilenmenin ötesinde yorum, muhakeme, ilişkilendirmeler gibi etkinliklerle değerlerin bilgi düzeyinden bilinç düzeyine, tutum ve davranış boyutuna geçmesinin temin edilmesi önerilmektedir (MEB, 2006, 55).

Değer eğitimi sürecinde pekiştireçler de önemli bir etkiye sahiptir. Bireyin sergilediği davranışların temelindeki değerlerin toplumsal desteğe sahip olması ve toplumca teşvik görmesi o değerlerin bireylerin kişiliklerine yerleşmesine yol açarken desteğin zayıflaması ya da geri çekilmesi o değerlerin dejenere olmasına ve değişmesine neden olur (Güngör, 2000: 70).

6. GENEL OLARAK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Sivil Toplum Kuruluşları toplumların gelişmesine yardımcı olan bireyle resmi kurumlar arasında tampon kurumlardır. Bir anlamda katılım ve savunuculuk yönleriyle ön plana çıkmaktadırlar. Bireysel ve toplumsal gelişme açısından son derece yararlı kuruluşlardır. Demokratikleşme ve katılım konusunda bireylere önemli yetenekler kazandırır.

6.1. Sivil Toplum Kavramı

Sivil Toplum kavramı genel olarak; devlet ve devlet otoritesinin dışındaki ekonomik ve toplumsal alanını belirten, kendi ilke ve kurallarına göre varlığını sürdüren, kendi kendini düzenleyen bağımsız alan olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 1997: 86). Sivil Toplum, devlet ve otoritesi dışında bağımsız bir alandır ancak devletten tamamen kopuk da değildir. Aslında hedeflenen de sivil toplumun, devletten tamamen kopuk olması da değildir, vermiş olduğu mücadelede amaçları

doğrultusunda kararlar alılabilmek için irtibatla olmak durumundadır (Karakuş, 2006: 15).

Sivil Toplum, hukukun üstünlüğü prensibine bağlı, hukuki değerleri olan bir toplum modelidir. Sivil Toplum devletin üyesi olan ve onun yasalarına uyan ve diğer üyelerine zarar vermeyen bir davranış yükümlülüğünde olan toplum demektir (Azaklı, 1997: 225). Dolayısıyla sivil toplum-devlet ilişkisi, sivil toplum kavramının tanımının önemli bir bölümünü ifade etmektedir.

Sivil Toplum kavramı çok değişik amaçlar için ve farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Fakat sivil toplum kavramına ilişkin literatür incelendiğinde yurttaş yada vatandaş, kamu alanı ve özel alan kavramları temel kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bundan yola çıkarak önemli olanın aslında bireyin ön plana çıkmasını ve özgürlüğünü görmekteyiz (Şirin, 2008: 73).

Sivil toplum kendini birçok yol ve yöntem ile temsil etmektedir. STK'lar (sivil toplum kuruluşları) bunların en önemlisidir. STK'ları hayatın her alanında faaliyet gösterebilen, faaliyet alanları geniş ve konusu sınırsız olan kuruluşlardır. STK'ların bazı özelliklerini ve değerlerini öne çıkararak yapılan STK tanımlamaları bu alanda bir tanım enflasyonuna yol açmıştır. Bunların hiçbiri yanlış değildir ancak bu tanımlar arasında boğulmamak için STK'lar kavramının tanımını olabildiğince geniş almak gerekmektedir. Bugün, dernekler, vakıflar, sendikalar, konfederasyonlar, işveren kuruluşları, profesyonel federasyonlar, meslek kuruluşları, birlikler, odalar, yerel birlikler, kooperatifler ve medya gibi tüzel kuruluşlar artık dünyada STK olarak kabul edilmektedir.

Bir kuruluşun sivil toplum kuruluşu sayılması için her şeyden önce devlet dışı bir kuruluş olması gerektiği genel anlamda kabul görmektedir. Birleşmiş Milletler Ekonomi ve Sosyal Konseyinin STK tanımı şöyledir; “devletlerarası anlaşma temeline dayanmayan bütün uluslararası örgütler hükümet dışı örgüttür” (Yıkılmaz, 2003: 163).

Bireyin özgürlüğü ve ön plana çıkması olarak düşünüldüğünde sivil toplum; vatandaşların içinde bulunduğu veya ortaya çıkardığı düzen ya da yapıyı vatandaş

olan toplum çeşidi, vatandaşlık düzeni olarak ifade ederken, sosyal sınıfları, dini cemaatleri, etnik grupları birim olarak ele alan düzen değil, vatandaşı merkez olarak değerlendiren sistem olarak kabul edilmektedir (Kuçuradi, 1998: 28).

Sivil Toplum kavramının çok eski çağlardan bu yana kullanıldığı bilinmektedir. Sivil Toplum kavramının fikir olarak temelleri, Antik Çağda Aristo ve Çiçeron, Orta Çağda Thomas Hobbes, John Locke, Charles de Montesquieu ve J. Jacques Rousseau'nun eserlerinde ifade ettikleri devlet-toplum ilişkileri kapsamında görülebilir (Tosun, 2001: 30). Sivil Toplum; devletten önce geldiğine inanılan, onun içinde yaşayan ve onun bir parçası olan ama onunla aynı olmayan hatta ona karşı koyabilen bir tür insan ilişkileri sistemidir (Tuncay, 2003: 13). Söz konusu insan ilişkileri Aristoteles'in bütün toplum kesimlerini içine alan ve onlara egemen olan toplum, diğer bir ifade ile "polis" anlamındaki "koninonia politike" kavramına kadar geriye götürülebilen sivil toplum, Cicero'da "Societas Civilis" olarak kullanılmış ve devlet ile aynı anlamda kullanılmıştır. 18. yüzyılın ortalarına kadar sivil toplum kavramı devletle aynı anlamda kullanılan bir terim olmuştur (Dursun, 1997: 228).

Batı'da, sivil toplum kavramı, tarihsel süreç içerisinde farklı açılardan ele alınmıştır. Aydınlanma Çağı'na kadar Sivil Toplum, var olan belli bir hukuk düzeni içerisinde yer alan bir tür siyasi örgüt olarak değerlendirilmiştir. Dahrendorf'a göre sivil toplum, devlet toplum ilişkilerinin karşılıklı etkileşimlerini ve bağımlılığını ortaya koyan analitik bir kavramdır. Bu analitik kavram devlet açısından bakıldığında devletin toplumdaki ayrı olduğu tezini savunur ve onun bağımsızlığını, derecesini ve sonuçlarını değerlendirir. Toplum açısından değerlendirildiğinde ise kendine özgü gelişme şekli ve ilkesi, merkezi karar alma ve problem çözme teknikleri bakımından kurumlaşmış yapıları bulunan, devletten bağımsız bir toplumsal yapının var olma şeklidir (Doğan, 2002: 74).

Türkiye'de sivil toplum ifadesinin akla getirdiği ilk fikir askerin devrede olmadığı bir yönetim şeklidir. Bu yaklaşım doğru bir yaklaşım değildir, oysa askerlerin yönetimde olmadığı sivilleşme süreci ile Sivil Toplum bir birinden farklı kavramlardır. Sivil kelimesinden türeyen sivil toplum kavramının anlaşılabilmesi için "sivil" kavramının ne anlama geldiğinin öğrenilmesi faydalı olacaktır. Latince

“civilis” sözcüğünden türeyen sivil, ilk anlamıyla vatandaşa, onun hayatına ve haklarına yönelik bütünü belirlemek için kullanılır. Sivil’den türeyen sivilize ya da sivilleştirmek bir topluluğu daha gelişkin bir sosyal hale geçirmek, onu izleyen sivilizasyon da maddi, sosyal ve kültürel gelişmeyi anlatmaktadır (Akal, 1992: 23-33).

Türkiye’de sivil toplum kavramını incelerken farklı yaklaşımları temel almak olanaklıdır. Bu temel yaklaşımları aşağıdaki boyutlarıyla tanımlamak yerinde olacaktır (Akşit ve diğerleri, 2002: 402). Oryantalist bakış açısına göre, Sivil Toplum gibi yapılar, toplumsal ilişkiler ve vatandaşlar Batı toplumlarında vardır; İslam toplumlarında ve Türkiye’de ise bu ilişkiler ağı ve sivil toplum yoktur. Post-modern bakış açısına göre ise toplum, sivil toplum gibi oluşumlar, ilişkilerin maddeye dönüşmesi ve zarar görmesi, kültürlerin birbiri içerisine girmesi ile “sessiz çoğunluklar” oluşmuştur. Normatif devletçi yaklaşıma göre ise sivil toplum ve kamusal alan merkezdeki devletin çizdiği sınırlar içinde var olabilir. Bu yaklaşıma göre kamusal alanda veya sivil toplum örgütlerinde gelişebilecek çıkar, değer veya tercihlere göre devletin yönetilmesi, devletin bölünmez bütünlüğüne karşı bir tehdit oluşturabilir. Şerif Mardin ve Heper’in merkez-çevre yaklaşımı açısından Türkiye merkezdeki kuvvetli devletin toplumu çevreleştirmesi ve bir sivil toplum kültürünün/geleneğinin ortaya çıkamaması söz konusudur. Laclau ve Mouffe tarafından ortaya atılan çoğulcu bir yaklaşıma göre ise toplum, Sivil Toplum ve kamusal alan doğal olarak veya özsel olarak var olan ilişki ve örgütlenmeler değildir. Tarihsel süreç içerisinde ve her an mücadele ederek ortaya çıkarılabilecek oluşumlardır (Kabasakal, 2008). Son yaklaşım ise Habermas tarafından ortaya atılmıştır ona göre sivil toplum ve kamusal alan modernite ile birlikte oluşmuş tarihsel olgulardır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye’de sivil toplum son yıllarda gelişme göstermektedir.

Sivil Toplum, devletin ve dar anlamda özel alanın dışında kalan ve toplumun bütünsel ilişkiler ağını oluşturan bağımsız yapı, topluluk ve kurumların içinde buldukları alanlardır (Türküne, 2003: 76). Başka bir açıdan sivil toplum, politik, sivil, sosyal haklar, hukuk devleti temsilci kurumları içeren, değerler sistemidir ve demokrasinin vazgeçilmez bir ön şartıdır (Chandhoke, 1995: 63). Bireylerin siyasal

iradenin denetimi dışında kalan faaliyet alanını ifade eden Sivil Toplum, toplumun hiçbir güç tarafından zorlanmaksızın içinde hareket edebilecekleri adı ve bu alanı oluşturan aile, çıkar, inanç ve ideoloji adına kurulan karmaşık ilişkiler dizgesi olarak kullanılmaktadır (Walzer, 1992: 33). Ancak sivil toplum ideolojik toplumdaki farklı olarak yurttaşların bir zorlamaya maruz bırakılmadan ve kendi aralarında anlaşarak oluşturdukları ortak yaşam alanıdır (Çaha, 2003: 24). Sivil toplumda devletin, yurttaşlara eşit davranması temeline dayandığından bahsedilebilir. Bu durum sivil ve siyasal özgürlüklerin devlet tarafından güvence altına alınması anlamına gelmektedir (Şirin, 2008: 78).

Bütün bunların yanında, sosyalistlere göre, sivil toplum kavramı kapitalizm ile ilişkilendirilerek değerlendirildiğinden söz edilebilir. Sivil Toplum, özel mülkiyet ve sahiplerine, insanlar ve günlük yaşamları üzerinde bir egemenlik, hiç kimseye hesap vermeyen bir iktidar vermiştir. Sivil Toplum'un kavramsal karşılığı kapitalizmin gelişmesiyle orantılı olmuştur ve siyasal topluluktan, ayrı devlet otoritesinden bağımsız ve zamanı geldiğinde ona da karşı, ahlaki yaklaşımları olan bir toplum kavramı, insan birliğinin bir alanını çeşitli biçimlerde tanımları olan uzun bir entelektüel gelenek barındırmaktadır. Çünkü Kapitalizm sınıf sömürsünden ortaya çıkar buna karşın bir sınıfsal baskı sisteminden de fazla bir şeydir.

Sivil Toplumun ortaya çıkmasının nedenlerinden biri de “çok kültürlülük” tür ve çok kültürlülük tek tip birey anlayışını kabul etmeyerek, değişik kültürlerden ve aidiyetlerden beslenen kimlikleri geliştirmeye çalışmaktadır (Çaha, 2003: 26). Bundan hareketle sivil toplumun ilerlemesi kültürel bir süreçtir ve bazı faktörlerin gelişmesiyle paralellik gösterdiği bir gerçektir. Tüm bu faktörleri çoğulculuk, bağımsızlık, dayanışma, toplumsal bilinçlenme, katılım, eğitim, sorumluluk ve yetki devri biçiminde sıralamak mümkündür.

Sivil Toplum, devletin ve devlet otoritesinin dışındaki ekonomik ve toplumsal alanı belirtmek için kullanılan otorite alanının dışında bulunan, kendi ilke ve kurallarına göre işleyen ve kendi kendini düzenleyen bağımsız alanları ifade etmek için kullanılmaktadır (Yılmaz, 2003: 324). Başka bir tanıma göre sivil toplum; devletin doğrudan denetimi altında bulunan alanların dışında kalan ve ekonomik

ilişkilerin baskısından da nispeten bağımsız olarak gönüllü ve rızaya dayalı ilişkilerle oluşturulan kurum ve etkinlikler bütünüdür (Duman, 2003: 357).

Devlet otoritesi altında sivil toplumdaki söz edilebilmesi için söz konusu devletin temel bir takım özellikleri taşıması gerekmektedir. Bu özelliklerden biri devletin bir hukuk devleti olması, diğeri ise etkinlikleri bakımından sınırlı bir devlet olmasıdır (Çaha, 1999: 71). Hukuk devletinin en temel özelliği, devletin tüm yurttaşları eşit statüde kabul etmesi, bireyin suç işlemedikçe suçsuz ve masum olduğunu, temel haklarının elinden alınamayacağını kavramış olmasıdır. İkinci özellik olan devlet için etkinlik alanının sınırları ile ilgili olarak, devlet siyasal, kültürel, sosyal etkinlikler içinde ne kadar yoğunlukta işlev üstlenirse sivil toplumun var olma olasılığı da o oranda zayıflamış olacaktır şeklinde yorumlanabilir (Şirin, 2008: 86).

Sivil Toplum; devlet iktidarını kontrol etme, toplumda katılım düzeyini yükseltme, demokratik tutumları geliştirme, toplumdaki kutuplaşmaları azaltma, yeni siyasal liderlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesinde rol oynama, siyasal partilerin demokratikleştirilmesini sağlama, bilgiyi toplumun geniş kesimlerine yayma, yeni fikirlerin ortaya çıkması ve geliştirilerek, özgür bir şekilde yayılma imkânını sağlama, siyasal sistemin halka karşı sorumluluğunu artırma, siyasal kültürü geliştirme gibi noktalarda katkı sağlamaktadır (Tosun, 2001:179-180). Etkili bir Sivil Toplumun demokrasi sürecine olumlu katkıları olduğu bir gerçektir. Bu etkiler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

1. Sivil Toplum, devlet iktidarını sınırlayan siyasal, ekonomik, kültürel ve ahlaki temellerin kaynağını oluşturur.

2. Sivil Toplum, toplum içindeki farklılaşmalara dayalı olarak olası, devletin azınlık bir grup tarafından ele geçirilmesinin önlenmesini sağlar.

3. Canlı, hareketli bir sivil toplumsal yaşamla birlikte siyasal katılımın tam sağlanmasına destek olur.

4. Sivil Toplum, devletin istikrarını sağlar. Vatandaşlar, sivil toplumla daha iyi imkânlar elde ederler. Beklentilerin karşılanması sürecinde karşılıklı olarak devlet

ve Sivil Toplum kendini geliştirir, buna bağlı olarak toplumun refahı olumlu etkilenir. Toplumun her alanında gelişim ve değişimler pozitif yönde sorunsuz bir şekilde gerçekleşir. Gerek devlet gerekse sivil toplum birbirine karşı sorumlu oldukları için zamanla hatalara karşı otokontrol sistemini işletirler.

5. Sivil Toplum aracılığıyla her alanda topluma yön verecek yeni liderlerin yetiştirilmesi sağlanır (Diamond, 1991: 7-11).

Sivil Toplumun gelişmesiyle birlikte devlet metafizik bir kurum olmaktan çıkar, eleştirilebilen, sorgulanabilen açık, şeffaf bir yapı haline gelir (Çaha, 1998: 24). Diğer taraftan güçlü bir sivil toplumun; devletin zor kullanma kapasitesini sınırlandırarak devlet iktidarının, siyasal sorumluluk ile moral değerlere saygı duyması açısından sınırlandırıcı bir işlevi olduğunu ifade etmektedir (White, 1994: 382). Sivil Toplumun gelişmesi, toplumsal yaşamda beş ana koşulun oluşmasına bağlıdır. Bunlar; “toplumsal farklılaşma”, “toplumsal örgütlenme”, “gönüllü birliktelik”, “toplumsal düzeyde otonomileşme (hükümetdışılık)” ve “baskı mekanizması oluşturma” biçiminde sıralanabilir (Çaha, 1999: 74).

Yukarıdaki koşullar oluştuğunda özgürlükler bağlamında bir süreç yaşanır. Buna göre: Toplum içerisindeki kültürel, dinsel, ideolojik, siyasi, ekonomik hatta cinsiyet gibi farklılıklarını ön plana çıkararak bireyler gönüllü olarak toplumsal yapılar oluşturabileceklerdir. Ardından örgütler yine kendi yetenekleri ve haklarını kullanarak siyasal kararlarını kendileri verebilecek başka bir ifadeyle otonomileşecekler (hükümetdışılık) ve kendilerini ilgilendiren ya da etkileyebilecek devlet tarafından alınacak karar süreçlerine demokratik yolları kullanarak bir baskı unsuru olarak katılabilecek konuma geleceklerdir.

6.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Dünü-Bugünü

Sivil Toplum kavramının Türkiye için kısa bir geçmişi olduğu söylenebilir. Birleşmiş Milletler (BM) Zirvesi'nin 1996 yılında İstanbul'da düzenlenecek olması birkaç yıl öncesinde ortamı hareketlendirmiş NGOs (non-governmental organization) kavramına uygun bir karşılık aranmıştır. Bu tarihlere “devlet dışı kuruluşlar”

(DDK), “hükümet dışı kuruluşlar” (HDK) gibi kavramları kullananlar ile daha çok muhafazakâr siyasal gruba yakın olanlar “gönüllü teşekküller” kavramını ortaya atmış olsalar da bu kavramlar ihtiyacı karşılar nitelikte bulunmamıştır (Gümüş, 2003: 63).

Türkiye’deki STK’ların gelişiminde Osmanlı’dan gelen köklü geleneklerin de etkisi vardır. Bu nedenle konuya Osmanlı Devleti’nde Sivil Toplum anlayışını açıklayarak başlamak gerekmektedir. Osmanlı’da Sivil Toplum geleneğinin güçlü olduğunu söyleyebiliriz. Vakıflar, Loncalar- Ahilik, Millet Sistemi- Cemaatler, Din Kurumu ya da Tarikatlar Osmanlı’da Sivil Toplumunu temsil eden en önemli yapılardır ve toplumsal değişim ve dönüşümlerde çok önemli roller üstlenmişlerdir (Kala, 2011). Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluşunda bile Sivil Toplumun etkisini görmekteyiz, şöyle ki: Anadolu’da varlığını sürdüren beylikler içerisinde Osmanlı Beyliği diğer beyliklere nazaran daha küçük bir yapıya sahipti. Anadolu’da Selçuklular dönemi ve beylikler döneminde aktif olan, meslek örgütlenmesi şeklinde faaliyet gösteren Ahi Teşkilatı halk üzerinde çok büyük bir etkiye sahipti. Tarihçiler, Osmanlı Beyliği’ni diğerlerinden bir adım öne çıkaran unsurların başında Osman Bey’in kayınpederi ve aynı zamanda Ahi Teşkilatı içerisinde saygı gören biri olan Şeyh Edebalı’nın desteğini almasını görürler. Bundan sonraki dönemlerde de Osmanlı Devleti’nde Sivil Toplum etkili olmuştur, bununla birlikte bu örgütlenmeler devletle de uyumlu bir şekilde faaliyetlerini yürütmüşlerdir. O dönemin şartları ile mesele ele alınacak olursa Osmanlı Devleti, diğer devletlere nazaran kıyaslanamayacak derecede Sivil Toplum’un önünü açmıştır. Anadolu baştanbasa vakıflar sayesinde imar edilmiş, insanlar meslek örgütleri ile kendilerini geliştirme imkânı bulmuşlardır. Birçok vakıf Padişahların desteğiyle ortaya çıkmış ve faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Günümüzde de Osmanlı Sivil Toplum anlayışının izlerini görebilmekteyiz.

Türkiye’deki STK’ların gelişimini dernekler ile ilgili ulusal mevzuatının gelişimi ile açıklamak gerekmektedir. Ayrıca ulusal mevzuatın gelişimine özellikle uluslararası gelişmelerinde etkisi olduğu görülmektedir. Osmanlı döneminde var olan birçok dernek ve vakıf uzun süren kurtuluş savaşı sonrasında faaliyetlerine devam edememişlerdir. Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında yeni dernek ve vakıflar da

kurulamamıştır. Ancak 1924 Anayasası 70 ile 79. maddeleri arasındaki maddelerde toplantı yapma ve dernek kurma hakları tanınmıştı ayrıca 1926 tarihli Medeni Kanunda da bu alan düzenlenmiştir. Sadece bu yasalarda dernek ve vakıflara sicile kayıt zorunluluğu getirilmiştir. Sicile kayıt zorunluluğu bugün örgütlenme özgürlüğünü şüphede bırakabilecek bir durum olarak yorumlanmaktadır.

1938 yılında yürürlüğe giren Cemiyetler Kanunu 1924 Anayasası ve 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu ile kıyasla daha otoriter bir yapı öngörmektedir. Örneğin 3512 sayılı Cemiyetler Kanununda ortak menfaate dayalı dernek kurmak yasaklanmıştır. Basın çok sıkı denetim altında tutulmuş ve muhalefeti engellemek için kişi hürriyetleri çok fazla sınırlandırılmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında gelişen özgürlükçü ortamının da etkisiyle Cemiyetler Kanununun bazı hükümleri 1946 yılı değişikliğinde yumuşatılmıştır (Kabasakal, 2008). Ancak bu değişiklikler de dernekleşme eğilimini büyük oranda artırmamıştır.

II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye'nin BM sistemine dâhil olması ve batıya yaklaşması Türkiye'deki tek parti rejimini sarsmıştır. Ayrıca dünya genelinde demokratikleşme yönündeki eğilimler ve totaliter rejimlerin yenilgisi Türkiye'nin batının desteği için daha demokratik bir rejim uygulaması gerektiğini ortaya koymaktaydı. Çok partili hayata geçiş ile birlikte daha özgürlükçü ve çoğulcu yönetim anlayışının gelmesi beklenmekteydi. Bu nedenle yasalarda değişiklikler yapılmıştır. 1950 yılında Cemiyetler Kanununda da yine bazı değişiklikler gerçekleştirilmiştir (Çizakça, 2002). Yasa değişikliği ile işçilere grev ve sendika hakkı tanınmış, Çalışma Bakanlığı kurulmuştur. Hükümetin doğrudan gazete kapatması engellenmiş ve üniversitelere iç yönetimde, eğitim ve disiplin konularında özerklik verilmiştir.

Sınıf temelli dernek kurma yasağı kaldırılmıştır ve dernek kapatma yetkisi de mahkemelere verilmiştir. Bunun sonucunda 1950'ler dernekleşme eğiliminin arttığı bir dönem olmuştur. Türkiye 1959 yılında Avrupa Topluluğuna ortaklık başvurusunda bulunmuş ancak 27 Mayıs 1960 tarihinde Milli Birlik Komitesi tarafından askeri bir darbe gerçekleştirilmiş, darbenin gerekçesi demokrasi, hak ve hürriyetlerin sağlanması olarak ilan edilmiştir. Bunun için öncelikle yeni bir Anayasa

hazırlanması görevini üstlenecek bir kurucu meclis oluşturulmuştur. Kurucu mecliste sivil toplum temsilcileri de bulunuyordu. Bir darbe gerçekleşmiş ancak sivil toplum unsurlarının karar alma sürecine dâhil edilmesi olumlu bir uygulama olarak yorumlanmıştır (Çaha, 2003). Fakat sonra ki dönemlerde buna benzer aksi yönde fiiller Sivil Toplumun gelişmesine engel olmuştur.

1961 Anayasası hak ve özgürlüklere hukuki güvence vermekte ve çoğulcu toplumsal düzeni kurmaya çalışmaktaydı. Anayasanın getirdiği çoğulcu ortam siyasi ve toplumsal hayatı da çeşitlendirmiştir. 1961 Anayasası ile dernek kurma ve toplantı yapma özgürlükleri genişletilmiştir. Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına da sahip olmuştur. Ancak bu durum uzun sürmemiş, 12 Mart 1971 tarihinde yayınlanan muhtıranın ardından 20 Eylül 1971 tarihli Anayasa değişikliği dernek kurma hak ve özgürlüklerine tüm tarihin en geniş sınırlamalarını getirmiştir. Bu gelişmeler Avrupa Topluluğu ile Türkiye ilişkilerinde bir gerginliğe neden olmuştur. 1972 yılında çıkarılan 1630 sayılı Dernekler Kanununu daha demokratik bir yasa olsa da dernek kurma hakkındaki kısıtlamaları artırmıştır. Öğrencilerin dernek kurmaları yasaklanmış ve bazıları da kapatılmıştır. Kamu görevlilerin dernek kurmaları ya da faaliyetlere katılmaları yasaklanmıştır. Meslek grupları ve sendikaların siyasi toplantı ve seminer düzenlemelerine yasak getirilmiştir. Bazı gazeteler kapatılmış, toplanmış, yazarlar tutuklanmıştır. Grev ve lokavt yasaklanmıştır. Dernekler üzerinde devlet kontrolü artırılmıştır; derneklerin denetim için merkezi bir denetim organı öngörülmüş, derneklerin çıkaracağı bildiri ve beyannamelerin ertelenebileceği ya da engellenebileceği düzenlenmiştir, yeni şube açılması ya da kasaba ve köylerde şube açılması da engellenmiştir. Şubat 1980 Anayasa değişikliğinin gerekçesinde temel hak ve özgürlüklerinin tekrar düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir ancak 12 Eylül 1980 de Milli Güvenlik Konseyi tarafından darbe gerçekleştirilir.

Darbenin ardından hazırlanan 1982 Anayasasında da, dernek ve sendikaların siyasi faaliyetlerini büyük oranda kısıtlanmıştır. 6 Ekim 1983 tarihli 2908 sayılı Dernekler Kanunu da hak ve özgürlüklere birçok yasak ve kısıtlama getirmiştir. Bu yeni düzenlemeler ile daha az katılımcı bir siyaset öngörülmüştür. Buna rağmen dini dernekler, çevre kuruluşları ve kadın kuruluşlarında artış olmuştur. Sivil toplum

kuruluşları sayı olarak artmış ve çeşitlenmişlerdir. Bunun bir nedeni de 1980'ler ve özellikle 1990'lar dünyada da Türkiye'de de görülen ciddi toplumsal/siyasal değişimlerdir. 90'lar soğuk savaşın sona erdiği ve dünyada iki kutuplu sistemin yıkıldığı yıllardır. Dünya'da katı ideolojiler yerlerini daha üst değerlere sahip akımlara bırakmıştır. Bu akımlarla birlikte STK'lar dünya siyasetinde daha etkili olmaya başlamışlardır.

İlk olarak 1992 yılında STK'lar Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansına etkin katılım olanağı buldular. 1993 yılında düzenlenen Viyana Dünya İnsan Hakları Konferansına da 1500 civarında STK katılmıştır. 1996 yılında Türkiye'de düzenlenen Habitat 2 konferansı Türkiye için önemli bir dönüm noktası oluşturmaktadır. İstanbul'da gerçekleştirilen Habitat 2 toplantılarında Türk STK'ları dünyadaki STK'ları ağırlama fırsatı bulmuştur. Ayrıca 90'lı yıllar bu alanda literatür oluşturma çabalarının ağırlıklı gündem olduğu yıllar olmuştur.

Türkiye'de 28 Şubat 1997'de tarihin ikinci muhtırası ilan edilmiştir (Tosun, 2001). Demokratik olmayan bu durumun ardından STK'lardan yeterli tepkiler gelmemiştir. Genel olarak darbe ve muhtıralar karşısında Türkiye'deki sivil toplumun takındığı bu tepkisizlik batılı anlamda bir sivil toplum yapısından uzak olduğumuzu göstermiştir. Ayrıca Türkiye de dernekleşme açısından da STK'ların çok da fonksiyonel olmadıklarını görüyoruz.

Türkiye'nin 1959 yılında ilk ortaklık başvurusu ve 1987 de adaylık başvurusunu yenilemesinden sonra Türkiye için Helsinki zirvesi önemli bir tarihi dönüm noktasıdır. Helsinki zirvesinde Türkiye'nin Avrupa Birliğine adaylığı kabul edilmiştir. Bu nedenle 2 Aralık 1999 Helsinki sonrası süreç aynı zamanda Türkiye için Avrupa Birliği uyum sürecidir (Karakuş, 2006). Bu süreçte Türkiye'deki bütün gelişmeler Avrupa Komisyonunun düzenli olarak yayınladığı raporlar ve tavsiyeleri doğrultusunda gerçekleşmiştir.

Avrupa Komisyonu tarafından Türkiye için Katılım Ortaklığı Belgesi 8 Mart 2001 yılında yayınlanmıştır. Katılım Ortaklığı Belgesi 25 Mart 2003 ve 12 Aralık 2005 olmak üzere iki kez de güncellenmiştir. Katılım Ortaklığı Belgesinde kısa vadeli siyasi kriterler başlığı altında, ifade özgürlüğü için hukuki ve anayasal

güvence ve sivil toplumun gelişmesinin desteklenmesi tavsiye edilmektedir, bunun için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 11.maddesine uygun olarak Dernekler Kanununun gözdene geçirilmesi ve anti demokratik hükümlerden arındırılması önerilmektedir.

Katılım Ortaklığı Belgesi; 2003 ve 2005 yıllarında güncellendiğinde Türkiye’de gerçekleşen ilerlemelerin umut verici olduğu ve bu alanda hak ve özgürlüklerin alanının genişletildiği ancak hala bazı sorunların sürdüğünün altı çizilmiştir. Türk Hükümetinin yayınladığı Ulusal Programda da bunun giderileceği vaat edilmiştir. Türkiye’de Ulusal Programdaki vaatlerin yerine getirilmesine yönelik olarak kısa vadede çözüm için uyum yasaları çıkarılmıştır ancak uzun vadede çözümler için yasaların yenilenmesine gidilmiştir. Örneğin 2002–2003 yılları arasında 7 uyum yasası çıkarılmıştır. Uyum yasaları ile Anayasa ve yasalarda Avrupa Birliği müktesebatına uymayan birçok hüküm kaldırılmış ya da düzeltilmiştir (Karakuş, 2006). 2908 sayılı Dernekler Kanunda 26 maddesinde değişiklik yapılmıştır. 227 sayılı Vakıflar Kanununda da 2 madde değiştirilmiştir. Mayıs 2004 tarihinde de Anayasa değişikliği gerçekleştirilir. Ancak yasada ya da Anayasada yapılan değişiklikler diğer ilgili yasalarda karşılıklı maddelere hemen yansıtılmadığı için uygulamada düzenlemelerin etkin olmaması sonucunu doğurmuştur. Bu durum yasalarda da bir karışıklığa neden olmuştur. Bu nedenle yasaların yenilenmesi çalışmaları uyum yasaları ile aynı zamanlarda sürdürülmüştür. Örneğin, Yeni Medeni Kanun 1 Ocak 2002 tarihinde, 5253 sayılı yeni Dernekler Kanunu 23 Kasım 2004 tarihinde ve Yeni Türk Ceza Kanunu 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Dernekler, 2013). Yasa değişiklikleri uygulamadaki birçok sorunu bir anda çözememiştir. Ancak Avrupa Komisyonu Türkiye’nin Kopenhag Kriterlerini yeterli ölçüde yerine getirdiğini onaylamıştır. Ayrıca mevzuattan kaynaklanan değişiklikler yeterli ölçüde gerçekleştirildiği için 4 Ekim 2005 müzakerelere başlanmasına karar verilmiştir.

2005 İlerleme Raporunda da insan hakları ile ilgili STK’ların hak ve özgürlüklerinin yasal engellerinin büyük oranda kalktığını fakat filli olarak etkinliklerinin hala sınırlı olduğuna dikkate çekilmiştir. Örneğin; yabancı STK’lardan alınacak mali yardımın şartlarının ağır prosedürlerinin, yardımı geciktirmesi bu

alandaki özgürlüklere bir engel olmaya devam ettiği ve tescil ile ilgili de hala bazı güçlüklerin görüldüğü belirtilmiştir. 2006 yılı İlerleme Raporunda da ifade özgürlüğü alanında yasal olarak ilerlemenin Avrupa standartlarına ulaşmış olduğu fakat filli olarak hala tam olarak güvence altında olmadığı belirtilmiştir (Karakuş, 2006). Türkiye açısından temel sorun karar ve kurumlarda hükümetlerin ağırlığının fazla olması ve bunu sivil toplum kuruluşlarına rahat bir hareket olanağı tanımamasıdır. Bu konuda en son gelişme 17 Şubat 2006 da 26083 sayılı Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin kabulüdür. Söz konusu yönetmelikte ilk kez mevzuat hazırlama sürecine sivil toplum kuruluşlarının da dâhil edilmesi öngörülmektedir.

Görüldüğü gibi 1987 yılında Avrupa Topluluğuna adaylık talebinin yinelenmesi üzerine sivil toplum içinde engellerin yavaş yavaş kalkmaya başladığı bir süreç olmuştur. Bu süreçte tüm hak ve özgürlüklerin düzenlenmesi ve korunması yoluna gidilmiştir. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarının en önemli sorunları bugüne kadar yasalardan kaynaklanmaktaydı. Ancak yasal sorunlar uyum çalışmaları sonucunda büyük oranda giderilmiştir. Örgütlenme ve faaliyet özgürlükleri üzerinde ciddi yasal engeller yoktur. Ancak bu gelişmeler sivil toplum kuruluşlarının daha etkin olabilmeleri açısından tek başına yeterli olmamıştır. 12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen referandumla birlikte özgürlüklerin önünde ki çoğu engel kalkmış ve STK'ların daha işlevsel hale gelebilmeleri adına imkânlar oluşturulmuştur (Karakuş, 2006: 98-103).

Türkiye'de Sivil toplum Kuruluşlarını, Türk Tarih Vakfı'nın yaptığı kategorileştirmeden yararlanarak sınıflandırabiliriz (Duman, 2008: 366). Bu sınıflandırmaya göre; Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları'nı; Dernekler, Vakıflar, Sendikalar, Kooperatifler, Meslek Kuruluşları ve Sivil inisiyatifler olarak incelememiz mümkün olacaktır. Bu ayrımı yaparken, odalar gibi yasal olarak kurulan kuruluşlar "Meslek kuruluşları" çatısı altında tek bir çeşit olarak değerlendirilmiştir. Yine, Federasyon ve Konfederasyonlar, dernekler kanununa göre kurulduklarından onları da ayrı bir kategori olarak değerlendirilmemiştir.

6.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi ve İşlevleri

Sivil toplum kuruluşlarının işlevleri demokratik bir düzenin veya bu düzeni ayakta tutan işleyiş mekanizmalarının varlığı temel kabul edilerek bir takım başlıklar ön plana çıkarılabilir. Sivil toplum kuruluşları mensuplarının veya toplumun taleplerinin dile getirilmesi veya dikkate alınması amacıyla herhangi bir konuyla ilgili kamuoyu oluşturabilir. Siyasal açıdan bakıldığında sivil toplum kuruluşları, siyasal alanda oluşan değişimlerin hızlanmasını ve kolaylaşmasını sağlar ve demokrasinin gelişmesine yardımcı olur.

Sivil toplum kuruluşları toplum yararına projeler üretilip, kaynak oluşturarak bu alanlarda devlet politikalarını destekleyici bir görev üstlenir. Bunun sonucunda sivil toplum kuruluşları sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında toplumun kalkınmasına yardımcı olur ve genel anlamda yürütmüş oldukları projeler dezavantajlı gruplara yöneliktir. Bununla hedeflenen sonuç ise bu grupların bu imkânlardan eşit bir şekilde yararlanabilmesini sağlamaktır. Sivil toplum kuruluşları olağanüstü dönemlerde ve kriz dönemlerinde halkın acil ihtiyacının karşılanmasında, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı gerçekleştirerek krizin etkilerini azaltabilir.

Toplumsal çatışma konularını farklı formüller geliştirilerek çözebilir veya çözüme katkı sağlayabilir. Örneğin, aileler veya aşiretler arası çatışmaya dönüşecek bir olumsuzluğun çözümüne sözü dinlenen bir toplum önderi, kamu görevlisinden daha büyük bir katkı sağlayacaktır (Aktel, 2003: 70-71).

Kamu kurumlarıyla karşılaştırıldığında sivil toplum örgütlerinin aşağıdaki özelliklerinin daha iyi olduğu söylenebilir (Hudock, 1999: 8).

1. Toplumun fakir kesimlerine ulaşma,
2. Değişim etkinliklerinde paydaşların katılımını cesaretlendirme ve sağlama,
3. Müdahale ya da eylemlerin sonuçlarına olduğu kadar gelişim süreçlerine de odaklanma
4. Toplumun ihtiyaçlarına esnek şekilde cevap verme ve böylece uygun yardımları sunma,

5. Yerel kurumlarla birlikte ve onların aracılığıyla iş görme,
6. Maliyet-etkili biçimde çalışma,
7. Toplumsal sorunlara yaratıcı çözümler bulma ve uygulama,
8. Birey odaklı araştırmalar üstlenme,
9. Sorunlara çözüm üretmek için alan deneyimine önem verme, öğrenme ve uygulama,
10. Gelişim problemlerinden etkilenen bireylerin ihtiyaçlarını yansıtma ve dış analizlerden ziyade alanın gerçeklerine dayalı olarak çözümler üretmek için çalışmalarıdır.

Küreselleşme ile birlikte STK'ların fonksiyonları çeşitlenerek ve gelişerek artmaya devam etmekte, STK'ların etkinlikleri alan ve muhatap kitle açısından, etkinlik açısından güçlenmektedir. Sivil toplumun demokratik hayatı destekler nitelikteki işlevlerinin artması ve etkinleşmesi "katılımcı demokrasi"nin güçlenip yerleşmesi açısından büyük önem arz etmektedir (Acar, 2010: 18-19). Özellikle son yıllarda STK'lar birçok alanda profesyonel bir şekilde çalışmalarını yürütmekte, saha çalışmalarında problemlerin tespiti ve çözümü noktasında isabetli hamleler yaparak toplumsal dengenin sağlanması bağlamında çok büyük bir işlev yerine getirmektedir. STK'lar çalışmalarını daha çok dezavantajlı gruplar, toplumda tartışmalı konular, gecekondular ve kırsal kesimdeki mağdur kesimler üzerinde yürütmektedirler, özellikle sosyal projelerle, devletin ulaşmakta zorlandığı ve hizmet götürme problemi yaşadığı bu bölgelere ulaşarak onların eğitim, sağlık gibi alanlardan daha çok yararlanma imkânları sağlanmaktadır.

Siyasal iktidarlar ya da yönetimde karar vericiler sivil toplum örgütlerini siyasal rakip değil sosyal ortak olarak algılayabilir ve karar alma süreçlerine sivil toplum örgütlerini de dâhil edebilirlerse alınan kararların daha etkin sonuçlar verebileceği düşünülebilir. Bir taraftan karara katılanların görüşleri alındığı için alınan kararın uygulanması daha pratik, rahat olabilir, diğer taraftan yönetim

açısından risk paylaşması noktasında bir avantaj olarak tanımlanabilir. Böylece alınan kararın sosyal meşruiyet kazandığı söylenebilir.

7. GENÇLİK ALANINDA FAALİYET GÖSTEREN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

2005 yılında Türkiye'nin AB tam üyelik müzakerelerinin başlamasıyla birlikte, demokratik değerlerin yaygınlaşmasıyla ilgili ülkemizde olumlu gelişmeler yaşanmış, fikir ve vicdan hürriyetinin önündeki engeller kalkmaya başlamıştır. Bununla birlikte, 2010 yılında gerçekleştirilen anayasa referandumu ile birlikte yaşanan olumlu gelişmeler artık resmi bir nitelik kazanmıştır. Elde edilen bu kazanımlar en çok sivil toplum kuruluşlarının işine yaradı. Eskiden sivil toplum kuruluşları tehdit olarak görülürken, son dönemlerde bireysel ve sosyal gelişmenin önemli bir faktörü olarak görülmeye başlanmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının gerek sayı gerekse nitelik olarak gelişmesi Türkiye'de demokratikleşme sürecinin hızlanması üzerinde önemli tesirler oluşturmuştur. Özellikle gençlik temalı sivil toplum kuruluşlarının sayısında hızlı bir artış söz konusudur. Son yıllarda gençlik çalışmaları yönünden ön plana çıkan, Gençlik Stratejileri Araştırma Kurumu Derneği gençlikle ilgili doğrudan ve dolaylı tüm konularda araştırmalar yapmak, raporlar çıkarmak, istatistiki veriler ortaya koymak, gençlere yönelik başta katılım ve savunuculuk olmak üzere, gönüllülük, sivil toplum faaliyetleri, kariyer planlamaları gibi onları hayata hazırlayacak ve sosyalizasyon süreçlerini hızlandıracak çalışmalar yürütmek amacıyla kurulmuştur. Gençlik Stratejileri Araştırma Kurumu Derneği gerek akademik çalışmaları yürütebilecek gerekse saha çalışmalarını ve sivil toplum faaliyetlerini rahatlıkla uygulayabilecek nitelikli bir kadroya sahip olduğu bir gerçektir. Gençlik Stratejileri Araştırma Kurumu Derneği Gençlere yönelik özellikle katılım ve savunuculuk yönlerini geliştirecek önemli çalışmalara imza atmıştır. Demokratik değerler ve iletişim becerilerinin gençlere kazandırılmasına yönelik çok önemli çalışmalara imza atılmıştır. Dernek düzenlediği "Gençlerde Demokrasi ve İletişim Akademisi" çalışmaları ile Ankara'da lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimleri almakta olan hukuk, İ.İ.B.F. sosyoloji, psikoloji bölümlerinden yaklaşık 300 öğrenciye ulaşmıştır.

8. DEMOKRASİ VE KATILIM ALGISININ OLUŞMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ

“Sivil toplum sistemli toplumsal hayatın gönüllü, kendinden üretken, kendini destekleyebilen, devletten bağımsız olup bir kanuni düzen ya da ortak kurallara tabi olan alanıdır... Sivil toplum özel alan ve devlet arasında yer almış aracı bir varlık olarak nitelenir.” (Onbaşı, 2005: 46). Keane, sivil toplum konusunda bir görüş birliği olmadığını savunmaktadır. “Sivil toplum, şiddete karşı, kendi kendine örgütlenebilen, kendi kendini değerlendirmeler yapan ve yansıtan ve hem birbirleriyle hem de onların eylemlerinin sınırlarını belirleyen, kısıtlayan ve imkanı hale getiren devlet kurumlarıyla sürekli bir gerilim içerisinde olma eyleminde bulunan yasal koruma altındaki devlet-dışı kurumların karmaşık ve dinamik bir topluluğunu hem tanımlayan hem de tasavvur eden bir ideal-tip kategorisidir (Kabasakal, 2008: 20).

1990'larda siyaset biliminde devletlerin demokratikleşmesi için gösterilen üç önemli çözüm önerisi öne sürülmekteydi. Bundan hareketle, ekonomi alanında piyasa, siyasal alanda demokrasi, toplumsal alanda ise demokratik sivil toplumun varlığı ve işlerliği ön plana çıkmaktadır. Bu öneriye göre sivil toplum, ekonomik alanda pazarın, siyasal alanda ise demokrasinin sosyolojik tamamlayıcı rolündedir. Sivil toplum kavramının demokratikleşme sürecindeki bütünleyici ve uzlaştırıcı rolü özellikle Doğu Avrupa'da meydana gelen değişimler, Güney Amerika ve Sahra Altı Afrika ve Tayvan örneklerinde baskı altındaki toplumlarla, zorba devlet arasındaki siyasal dengenin sağlanması aşamasında daha açıklıkla gözlenir. Bu toplumlarda sivil toplumdan gücünü alan hareketlerin gelişmesi, demokratikleşme yönündeki toplumsal baskıyı arttırmıştır. Devlet ile ekonomi arasında genellikle üçüncü sektör (thirdsector), ara sektör olarak isimlendirilen sivil toplumun, anarşik bireycilik ile dogmatik devletçilik arasındaki dengeyi sağlamaya yardımcı olması beklenir (Kabasakal, 2008: 71). Bireyler sivil toplum kuruluşları sayesinde katılım konusunda varlık ortaya koyabilirler. Yukarıda da belirtildiği üzere sivil toplum bireylerle devlet organları arasında tampon kurum olma özelliği taşımaktadır. Tam da bu noktada, sivil toplumun orta yolu bulma ve sorunlara çözümler üretme gayretleri toplumsal nüfus dinamiklerinden gençlerin de katılım ve demokrasi algıları anlamında

güçlenmelerine fayda sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının bireyleri özerkleştiren özelliği ile birlikte grup çalışmasına yönelten faaliyetleri ile ideal ferdi oluştururken demokratik değerlerinde toplumsal yapı içerisinde gerçek varlığını göstermesini sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları yürütmüş oldukları faaliyetler neticesinde demokratik tutumların bireyler tarafından içselleştirilmesini sağlamaktadır. Saygı, sevgi, kişisel kabul, düşünce ve inanç özgürlüğü vb. gibi demokratik değerlerin bireylerde özellikle gençlerde kabul görmesinin yolu ancak ve ancak sivil toplum kuruluşları ile mümkün olmaktadır.

Sivil Toplum, en geniş ifadesiyle Devletin resmi kurumlarının dışında var olan ve toplumun hemen her kesimini içine alan bir yapıdır. Sivil Toplum Kuruluşları ise belli alanlarda örgütlenmiş, ilgili alanlarda kendilerine meşru ve daha rahat hayat hakkı elde etme mücadelesi veren ve hâkim oldukları alanlarla ilgili insanları aydınlatma sorumluluğu taşıyan resmi yapılardır. Sivil toplum kuruluşları demokratik toplumun en önemli teminatıdır (Kabasakal, 2008: 85). Bireylerin özgürlüklerinin korunması adına devleti takip eden, zorlayan ve yönlendiren bir yapıya sahiptirler. Kaldı ki sivil toplumun geliştiği ülkelerde toplumsal çeşitliliğin ve ahengin daha olumlu sonuçları görülmektedir. Sivil toplum meşru yolları kullanarak kendi alanını ve haklarını genişletme yollarına gitmektedir.

Gençler, sivil toplum faaliyetleri içerisinde yer aldıkça kendilerini daha kolay ve meşru şekillerde ifade etmenin yollarını bulmuş olacaktır. Aksi takdirde gençler kendi varlıklarını kabul ettirme amacıyla uygun olmayan yolları da denemektedir. Diğer bir taraftan gençler sivil toplum kuruluşları sayesinde katılım seviyelerini arttırmaktadır. Özellikle karar alma süreçlerine katılan gençlerin sosyal uyum ve verimliliklerinin de diğerlerine nazaran çok daha iyi düzeyde olduğu görülmektedir (Çamur, 2005). Gençlerin katılım ve demokratik değer algılarının geliştirilmesi ve sağlanması sayesinde toplum daha dinamik bir yapıya bürünecektir. Demokratik değerler ve katılım algısı anlamında gençlere önemli yetiler kazandıran STK'lar, farklı uygulamaları ile de bireylere değişik kabiliyetler kazandırmaktadır.

Geri kalmış veya kırsal alanda yürüttüğü faaliyetlerle STK'lar devlet elinin tam uzanmaya muktedir olmadığı insanlara önemli hizmetler sunmaktadırlar.

Örneğin devletin öğretmen gönderemediği veya gönderdiği öğretmenlerin kısa vadede tayin isteyip gitmeleri adı geçen bölgelerde yaşayan insanları yeniden mağduriyete terk ederken, STK'lar bu mağduriyetin giderilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Gümüş, 2003). Bireylerin bilinçlendirilmesi toplumsal uyum anlamında yaşayacağı problemlerin önüne geçmesi sivil toplum kuruluşlarının en önemli özellikleridir. Sivil toplum kuruluşları bir taraftan özellikle gençlere mesleki bilgi ve yeterlilik kazandırırken, onların ekonomik bağlamda kendilerini ikame etmelerine yardımcı olmaktadır.

“Özellikle, katılımcı demokraside bireyin özne olma ve kendine yeni yaşam kalıpları açabilme güdülerini sadece tek bir birey olarak yerine getirmesi beklenemez. Benzer güdülerini olanlar isteklerini yerine getirmek için bir araya gelerek ya da küçük bir kamu alanı oluşturarak örgütlenerek yapabilirliklerini arttırmaya çalışacaklardır. Bu da yeni bir toplumsal aktör olan STK'ların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Katılımcı demokrasi ve STK'lar toplumun bireylerine siyasal partilere girmeden kamusal özne olma ve yaşamına yeni anlamlar katabilme yolunu açar. Böyle bir kamusal öznenin oluşmasına bir bireyin katılması, ona yeni sosyal çevreler açacak, kendisine ihtiyaç duyulduğu ve çevresine yararlı olduğu duygusunu yaratacak, içinde yaşadığı topluma ilişkin aidiyet duygusunu arttıracak ona saygınlık kazandıracak yani kısacası yaşamdan doyumunu arttıracaktır.” (Tekeli, 2012: 52)

Özetle, Sivil Toplumun güçlü olması demokratik değerlerin daha sağlıklı yaşatılabilmesi anlamına gelebilir. Bu yönü itibariyle demokrasilerin olmazsa olmaz bütünleyicisi olarak da sivil topluma büyük roller düşmektedir. Çeşitliliğin korunması ve hakların elde edilebilmesinde sivil toplumun devlete uyguladığı baskı ve oluşturduğu kamuoyu çok büyük önem arz etmektedir. Sivil toplum örgütleri toplumsal ve siyasal düzeyde güveni üreten ve yayan kurumlar olarak, devletin meşruluğunu güçlendirir. Yurttaşlar yöneticileri kendilerinin de üye olduğu grupların üyeleri arasından seçtiğinde güven düzeyi yükselecektir.

Güçlü, gelişmiş, demokratik yapılanmaları ve gelenekler içinde barındıran bir sivil toplumun varlığı, devlet-toplum arasındaki ilişkide ikinci tarafın etkinlik kazanmasına neden olabilir. Toplum için devlet yaklaşımının egemenliğini ortaya

çıkartır. Ancak aradaki güç dengesi toplumların özelliklerine ve devletin totaliter, kapsayıcı veya baskıcı niteliğine göre değişebilir. Devletin otoriter yapısına karşın, iç dayanışmasını koruyabilen bir örgütlü sivil toplumun varlığı gelecek için bir umut anlamına gelir. Sivil toplum demokratik yönetimleri kurma ve korumaya katkıda bulunma yanında, devlet içinde yönetim niteliğinin de geliştirilmesine katkıda bulunur (Kabasakal, 2008: 78). Gelişmiş toplumlarda sivil toplum politikaların belirlenmesinde baskın ve yol gösteren bir yapıya sahiptir. Toplumların özellikle demokrasi bağlamında ilerlemesinin en önemli yolu etkin ve güçlü bir sivil toplumun varlığından geçmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA VE ALAN ÇALIŞMASI

1. ARAŞTIRMANIN PLANLANMASI VE UYGULANMASI

1.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye nüfus dinamikleri açısından ele alındığında, sahip olduğu genç nüfus oranı dünyada ki birçok ülkeden daha fazladır. Yeterli istihdamın sağlandığı, eğitimin verildiği genç nüfus bir ülke için son derece önemlidir. Toplumların sosyo-ekonomik kalkınmaları üzerinde gençler en önemli etkidir. Bu nedenle gençlerin gerek sosyal uyumları gerekse topluma sağlayacakları katkılar göz önüne alındığında, onların iyi bir eğitimin yanında sosyal katılımlarının ve uyum yönlerinin de geliştirilmesi son derece önemlidir. “Gençlerde Demokrasi ve Katılım Algısının Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü” tez çalışması ile gençlerdeki demokrasi ve katılım algısının ne düzeyde olduğu bunların bireysel ve toplumsal faydalarının neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu tez çalışması, gençlerde demokrasi ve katılım algısı oluşturma noktasında sivil toplum kuruluşlarının üzerine düşen görevlerin neler olduğunun ortaya çıkarılması ve bu alanda yapılması gerekenler konusunda farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Yapılan anket çalışması ile de gençlerde demokrasi ve katılım algı durumunun ne olduğunun göz önüne serilmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Yürütülen bu tez çalışması, akademik anlamda gençlerin demokratik katılımları üzerinde STK'ların rolünü ele alması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle literatür çalışmalarının ötesine gidemeyen konu ile ilgili araştırmalara yeni bir boyut kazandırması ve üretilecek çözüm yollarının hızlandırılması ve

çeşitlendirilmesi açısından bu tez çalışması son derece önemlidir. Özellikle gençlerde demokrasi ve katılım algısı ve bunların üzerinde ki sivil toplum kuruluşlarının etkisi bileşeni sorunun çözümü adına son derece önemli bir bileşendir.

1.3. Araştırma Problemi

Gençlerde demokrasi ve katılım algısı hangi düzeydedir ve sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü ve yürüteceği faaliyetler bu algıyı nasıl etkilemektedir.

1.4. Alt Problemler

1.4.1. Demokrasi ve katılım nedir?

1.4.2. Demokrasinin Dünya’da ve Türkiye’de izlediği tarihsel seyir nasıldır?

1.4.3. Demokrasi ve katılımın gençler özelinde bireysel ve toplumsal katkıları nelerdir?

1.4.4. Sivil toplum kuruluşlarının rolü ve önemi nedir?

1.4.5. Sivil toplum kuruluşları Gençlerde demokrasi ve katılım algısının oluşturulması üzerinde ne derece etkilidir?

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlar üzerinden hareket edilecektir.

- Gençlerin katılımları üzerinde sivil toplum kuruluşları önemli etkiye sahiptir.
- Demokrasi ve katılım durumları gençlerin bireysel ve sosyal gelişimleri açısından son derece önemlidir.
- Gençlerin demokrasi ve katılım algısının geliştirilmesi konusunda sivil toplum kuruluşlarına önemli sorumluluklar düşmektedir.
- Gençlerin demokrasi ve katılım algısının oluşmasında, bölgeler arasındaki farklılığın olmadığı.

- Gençlerin bir sivil toplum kuruluşuna üye olmaları demokrasi algılarını güçlendirir.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırmanın evreni Türkiye'nin tamamını temsil edeceği varsayılan her bir bölgeden seçilen birer il olarak 7 ilde: Ankara, İzmir, Erzurum, Şanlıurfa, İstanbul, Antalya, Samsun'da yaşayan gençlerle sınırlıdır.

- Araştırmanın veri toplama tekniği hazırlanan anket sorularındaki değişkenlerle sınırlıdır,

- Araştırma tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen gençlerin katılımlarıyla sınırlıdır,

Araştırma Gençlerle(14-28) sınırlıdır.

1.7. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, konuyla ilgili literatür taraması ve gençlerde demokrasi ve katılım algı durumlarını ölçecek anket çalışması şeklinde, sivil toplum kuruluşlarının konuyla ilgili fonksiyonlarına yönelik olarak nicel yöntemin kullanıldığı bir çalışmadır.

1.8. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Türkiye'de yaşayan tüm gençler olup, örnekleme 2013 yılında Ankara, İzmir, Erzurum, Şanlıurfa, İstanbul, Antalya, Samsun illerin de yaşayan kolay örnekleme* yöntemi ile 1400 genç üzerinde uygulanan anketle gerçekleştirilmiştir. Anketin analiz ve yorumlanma kısmında 150 anketin veri

* Oldukça yaygın olarak kullanılan bu teknikte esas, ankete cevap veren herkesin örneğe dahil edilmesidir. Denek bulma işlemi, arzu edilen örnek büyüklüğüne ulaşıncaya kadar devam eder. Bkz. Remzi Altunışık, vd. (2002) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya Kitabevi, Adapazarı, s.63.

girişleri sağlıklı olmadığı tespit edilmiş ve toplam 1250 anket üzerinden veriler yorumlanmıştır.

1.9. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada nitel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, literatür çalışmasından elde edilen verilerden hareketle, uygulanan anket formu hazırlanmıştır. Tez konusu kapsamında anket çalışmaları 2013 yılı nisan ayı içerisinde uygulanmıştır. Anket çalışması ile gençlerin demokrasi ve katılım algıları üzerinde sivil toplum kuruluşlarının rolü tespit edilmiştir. Ankette gençlere toplam 23 soru sorulmuştur.

Anketin kapsam geçerliliğini sağlamak için 2 tane alan uzmanına verilmiştir. Uzmanlardan alınan geribildirimler ile anketin soruları revize edilmiş, ve ankete son hali verilmiştir. Orijinal hali 30 soru olan anket, uzmanların görüşleri doğrultusunda 23 soruya indirgenmiş ve 6 sorusunda soru kökü ve ifade ettiği anlam değiştirilmiştir.

Anketin güvenilirliği için SPSS programında Cronbach Alpha kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda anketin alpha değeri 0.68 çıkmıştır. Bu değer anketin orta derecede güvenilir olduğunun göstermektedir (Büyüköztürk, 2010).

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.600	.680	23

1.10. Veri Toplama Süreci

Tez ile ilgili veri toplama aşamasında öncelikle literatür çalışması gerçekleştirilmiş, konuyla ilgili kaynaklar taranmış, yazılmış tezler ve makaleler

incelenmiştir. Hazırlanan anket formları belirlenen 7 ilde anketörler yardımıyla uygulanmıştır. anket formlarından elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir.

1.11. Verilerin Analizi

Anket çalışmasından elde edilen veriler SPSS'ye (The Statistical Packet For Social Sciences-17) yüklenmiş ve her soru için frekanslar alınarak değerlendirme yapılmıştır. Her bir soru farklı bir frekans tablosu altında değerlendirilmiştir. Ayrıca ilgili değişkenler arasında çapraz ilişkileri görmek amacıyla çapraz tablolar üretilmiştir.

2. BULGULARIN YORUMU

Bu bölümde, gençlerin demokrasi ve katılım algısı üzerinde sivil toplum kuruluşlarının rolünün tespit edilmesi amacıyla uygulanan anket çalışmasından elde edilen bulgulara ve bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulguların ayrıca çapraz tablolarla birbirleriyle olan ilişkisini ortaya koymaktadır.

2.1. Uygulanan Ankete Katılanların Bireysel Özelliklerini Ortaya Koyan Veriler

Tablo 3. Katılımcı Yaş Durumları

Yaş	Sayı	%
18 Yaş Altı	70	5,5
18-25 Arası	1026	81,2
25 Yaş Üzeri	158	12,5
Toplam	1254	99,2

“Gençlerde Demokrasi ve Katılım Algısının Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü” konulu tez çalışması kapsamında hazırlanan anket çalışmasına

Türkiye genelinde İzmir, İstanbul, Ankara, Erzurum, Şanlıurfa, Antalya ve Samsun Şehirlerinden toplam 1254 genç katılmıştır. Ankete katılan gençlerin % 81,2'si 18-25 yaş arası gençlerden oluşurken, % 12,5'inin 25 yaş ve üzeri, % 5,5'inin de 18 yaş ve altında gençlerden oluştuğu görülmektedir. Ankete katılan gençlerin yaş durumları göz önüne alındığında araştırmadan elde edilecek bulguların gençleri tam olarak kapsayacağı anlaşılmaktadır. Genç olarak tabir edilen 15-29 yaş arası nüfus grubunun araştırmada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcı Cinsiyet Durumları

Cinsiyet	Sayı	%
Bay	789	62,4
Bayan	468	37,0
Toplam	1257	99,4

Tablo 4'den, tez çalışması kapsamında ankete katılan gençlerin % 62,4'ünün Bay, % 37'sinin bayan olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcılar bay ağırlıklı olsa da bayanların katılımının da yeterli seviyede olduğu bir gerçektir. Yine bu araştırma sonucunda sosyal hayatta ki kadın-erkek katılım durumlarıyla ilgili farklılıklar da ortaya çıkmış olacaktır.

Tablo 5. Katılımcı Doğum Yerleri

Yer	Sayı	%
Büyükşehir	378	29,9
İl Merkezi	362	28,6
İlçe/Kasaba	302	23,9
Köy	213	16,9
Toplam	1257	99,4

Tablo 5'de katılımcıların doğdukları yerlerle ilgili sayısal veriler bulunmaktadır. Bu verilere göre katılımcıların % 29,9'unun büyükşehirlerde, %

28,6'sının il merkezlerinde, % 23,9'unun ilçe/kasabalarda ve son olarak % 16,9'unun da köylerde doğdukları anlaşılmaktadır. Bu veriler çapraz tablolarda incelenip yorumlandığında bireylerin katılım algıları üzerinde doğup büyüdüğü yerlerin ne derece etkili olup olmadığı ortaya çıkmış olacaktır.

Tablo 6. Katılımcı Eğitim Düzeyleri

Eğitim Düzeyi	Sayı	%
İlkokul	25	2,0
Ortaokul	32	2,5
Lise	136	10,8
Üniversite	1029	81,4
Yüksek Lisans	32	2,5
Doktora	9	,7
Toplam	1263	99,9

Tez çalışması kapsamında uygulanan ankete katılan gençlerin eğitim durumlarını gösteren Tablo 6'deki verilerden elde edilen sonuçlara göre katılımcıların: % 81,4'ünün üniversite, % 10,8'inin lise, % 2,5'inin ortaokul, % 2,5'inin yüksek lisans, % 0,7'sinin doktora ve % 2'sinin de ilkokul eğitimi aldıkları görülmektedir. Yine demokratik katılımın üzerinde eğitim seviyesinin ne oranda etkili olduğunu göstermesi açısından elde edilen veriler önem arz etmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Ulaşmak İstedikleri Eğitim Seviyesi

Hedeflenen Eğitim Düzeyi	Sayı	%
Üniversite	469	37,1
Yüksek Lisans	406	32,1
Doktora	339	26,8
Toplam	1223	96,8

Tablo 7’de ankete katılan gençlerin eğitimleri hangi seviyeye kadar sürdürmek istedikleri ile ilgili veriler bulunmaktadır. Bu verilere göre gençlerin % 37,1 üniversite, % 32,1’i yüksek lisans ve % 26,8’inin de doktora eğitimi almak istedikleri ön plana çıkmış bulunmaktadır. Bu veriler, demokratik katılımın veya sivil toplum çalışmalarında yer almanın eğitim hedefleri konusunda ne kadar etkili olduğu veya olmadığı konusunda bir netice ortaya çıkaracaktır. Ayrıca Tablo 5’den katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitim seviyelerini üst noktalara taşıma kararlılığı içerisinde oldukları görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Aile Ekonomik Durumları

Ekonomik Durum	Sayı	%
İyi	263	20,8
Orta	880	69,6
Kötü	108	8,5
Toplam	1254	99,2

Tablo 8’de görüldüğü gibi ankete katılan gençlerin % 20,8’i ailelerinin ekonomik durumlarını iyi olarak tanımlarken, % 69,6’sı orta ve % 8,5’inin de kötü olarak tanımladıkları görülmektedir. Katılımcıların içinde doğup büyüdükleri ailelerinin ekonomik durumlarının katılım algısı üzerinde nasıl etki yaptığının görülmesi açısından son derece önemlidir. Bireysel anlamda sosyal kalkınmanın yolunun ekonomik kalkınma ile paralellik arz edip etmediğini göstermesi açısından da ayrıca önem arz etmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların Sivil Toplum Kuruluşları Üyelik Durumları

Sivil Topluma Üyelik Durumları	Sayı	%
Evet	278	22,0
Hayır	959	75,9
Toplam	1251	99,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi anket katılımcılarından % 75,9’unun herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olmadıklarını belirtirken, katılımcıların % 22’sinin de sivil toplum kuruluşlarına üye oldukları görülmektedir. Katılımcıların sivil topluma üyelik durumlarında ki oranın bu denli düşük olması aynı zamanda Türkiye’deki sivil toplum algısını, sivil toplumun gücüne olan inancı ve sivil toplumun etkisinin de ne kadar yetersiz olduğunu göz önüne sermektedir. Bu problemlili durumun çözümü adına sivil toplum kuruluşlarına önemli sorumluluklar düşmektedir. Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarının bireyler üzerindeki imajı olumsuzdur. Algının bu şekilde olmasının en önemli nedenlerini; Türkiye’de son yüzyılda belli periyotlarda yaşanan askeri müdahalelerin sivil toplum kuruluşlarının tam anlamıyla bir kültür oluşturmamalarına neden olması ve sivil toplum kuruluşlarının büyük çoğunluğunun marjinal grupların güdümünde olmasıyla oluşan çatışmacı ve yıkıcı faaliyetlerden dolayı bireylerin iradi bir şekilde sivil toplum kuruluşlarından uzak durmaları gibi nedenler şeklinde sıralayabiliriz. Tüm bu nedenler Türkiye’de sivil toplum kuruluşlarına üyelik oranında önemli sorunları da beraberinde getirmektedir.

Tablo 10. Katılımcıların Üye Oldukları Sivil Toplum Türleri

Üye Olunan Sivil Toplum Türleri	Sayı	%
Dernek	89	7,0
Vakıf	80	6,3
Öğrenci Topluluğu	250	19,8
Toplam	453	35,8

Soruya cevap veren toplam genç sayısı 419'dur. Birden fazla sivil toplum kuruluşuna üye olan 34 genç olduğu için toplam rakam 453 olarak ortaya çıkmıştır. Ankete katılanların % 19,8'inin öğrenci toplulukları içerisinde, % 6,3'ünün vakıflarda ve % 7'sinin dernek üyeliklerinin oldukları göze çarpmaktadır. Bu verilerde, Türkiye'de özellikle gençlerin sivil topluma katılımlarının ne kadar düşük olduğunu göstermesi açısından da önemlidir. Öğrenci topluluklarının sivil iradeyle hareket ediyor olmasına karşın tam olarak sivil toplum kuruluşlarının örgütsel yapısına sahip olmamaları göz önüne alındığında elde edilen veriler gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik konusunda kayıtsız kaldıklarını göstermektedir. Ankete katılan 1250 gençten sadece % 35,8'ini sivil toplum kuruluşlarına üye olması üzerinde durulması ve çözülmesi gereken problemleri bir durumdur.

Tablo 11. Üyesi Olunan STK'lardaki Pozisyon

Üye Olunan STK'lardaki Pozisyon	Sayı	%
Başkan	35	2,8
Yönetim Kurulu Üyesi	60	4,7
Üye	224	17,7
Aktivist	81	6,4
Toplam	410	32,4

Tablo 11'de olduğu gibi katılımcılardan bir kısmı sivil toplum kuruluşlarında birden fazla görev aldıkları için toplam rakam + 10 olarak ortaya çıkmıştır. Soruya cevap veren katılımcı sayısı 400 olduğu halde toplam 410 gözükmiştir. Tablo 9'da üye olunan sivil toplum kuruluşlarında; % 17,7'sinin üye, % 2,8'inin başkan, % 4,7'sinin yönetim kurulu üyesi, % 6,4'ünün aktivist pozisyonlarında yer aldıkları görülmektedir. Bu veriler, gençlerin katılım anlamında sivil toplum kuruluşlarında tam anlamıyla etkin olamadıklarını göstermektedir. Gençlerin demokratik katılımlarını arttırabilmelerinin, sağlıklı toplumsallaşmalarının ve üretken olabilmelerinin yolu sivil toplum kuruluşlarında aktif görev almaları ile gerçekleşecektir.

Tablo 12. STK'lar Hangi Alanlarda Faaliyetler Yürütürler

STK Faaliyet Alanları	Sayı	%
Fikrim Yok	350	27,7
Siyasi İradeyi Yönlendirecek Faaliyetler Yürütülür	57	4,5
Kamuoyunu Bilinçlendirir	189	15,0
Bireyleri Karar Alma Süreçlerinde Etkin Hale Getirir	62	4,9
Yardıma Muhtaç Kişilere Yardım Eder	69	5,5
Bireylerin Sosyal, Ekonomik Ve Siyasal Anlamda Katılımlarını Sağlar	244	19,3
Toplam	1072	84,4

Tablo 12’de görüldüğü gibi ankete katılan gençlerden % 27,7’si sivil toplum kuruluşlarının ne tür faaliyetler yürüttüklerini bilmemektedirler. Bunun öncelikle ele alınması gerekmektedir. Ankete katılan gençlerin neredeyse % 30 sivil toplum kuruluşları ile ilgili bilgiye sahip değillerdir. Katılımcıların % 19,3’ünün sivil toplum kuruluşlarının bireylerin sosyal, ekonomik ve siyasal anlamda katılım sağladıklarını düşündükleri görülmektedir. Ayrıca katılımcıların % 15’i sivil toplum kuruluşlarının kamuoyunu bilinçlendirdiklerine inanmaktadırlar. % 4,9’u da sivil toplum kuruluşlarının bireyleri kara alma ve katılım süreçlerinde etkin hale getirdiklerine inanmaktadırlar.

Tablo 13. Katılımcıların “Katılım”ın Anlamına Dair Görüşleri

Sizece Katılım Nedir	Sayı	%
Bilmiyorum	209	16,5
Sorunlara Çözüm Üretmek	335	26,5
Yönetimde Söz Sahibi Olmak	156	12,3
Sosyal Faaliyetlerde Aktif Olmak	420	33,2
Toplam	1175	93,0

Anket kapsamında gençlere yöneltilen bir diğer soru “Katılımın” anlamına dair oldu. Katılımcılardan % 16,5’i soruya “bilmiyorum” şeklinde cevap verirken, % 26,5’inin sorunlara çözüm üretmek, % 12,3’ü yönetimde söz sahibi olmak, % 33,2’sinin de sosyal faaliyetlerde aktif olmak şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Ankete katılan gençlerin büyük çoğunluğu katılımın anlamına dair farklı görüşlere sahiptirler. Verilen maddelerden özellikle sosyal faaliyetlerde aktif olmak ve sorunlara çözüm üretmek maddeleri ön plana çıkmaktadır.

Tablo 14. Katılımcılara Göre Gençler İçin En Önemli Katılım Türü

Gençler İçin Öncelikli Katılım Türü	Sayı	%
Sosyal Katılım	552	43,7
Siyasal Katılım	82	6,5
Ekonomik Katılım	76	6,0
Hepsi	447	35,4
Toplam	1198	94,8

Tablo 14’de katılımcılara “Gençler İçin En Önemli Katılım Türü”nün ne olduğuna dair sorulan soruya % 43,7 oranında katılımcının “sosyal katılım”, % 6,5 “siyasal katılım”, % 6 katılımcının “ekonomik katılım” ve % 35,4 katılımcının da “hepsi cevaplarını verdikleri görülmektedir. Katılımcılardan %50’ye yakınının en önemli katılım türü olarak sosyal katılımı belirtmeleri, gençler üzerinde sosyalleşmeye olan ihtiyaç durumlarını ve algıyı da öne çıkarmaktadır.

Tablo 15. Katılımcıların Aile Bireyleri İle İlişki Düzeyleri

Aile Bireyleri İle İlişki Düzeyleri	Sayı	%
Çok İyi	594	47,0
İyi	448	35,4
Normal	165	13,1
İyi Değil	23	1,8
Çok Kötü	8	0,6
Toplam	1239	98,0

Ankete katılan gençlerin aileleri ile olan ilişkilerini ölçen soruya gençlerden % 47'si çok iyi, % 35,4'ü iyi, % 13,1'i normal, % 1,8'i iyi değil, % 0,6 'sı da çok kötü şeklinde cevaplar vermişlerdir. Genel olarak gençlerin aile bireyleri ile ilişkilerinin iyi olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 16. Katılımcıların Arkadaşları İle İlişki Düzeyleri

Arkadaşları İle İlişki Düzeyleri	Sayı	%
Çok İyi	452	35,8
İyi	550	43,5
Normal	205	16,2
İyi Değil	20	1,6
Çok Kötü	12	0,9
Toplam	1239	98,0

Katılımcıların arkadaşları ile ilişki düzeylerini ölçen soruya % 35,8 oranında genç çok iyi, % 43,5 iyi, % 16,2 normal, % 1,6 iyi değil ve % 0,9 çok kötü şeklinde cevaplar vermişlerdir. Ankete katılan gençlerin aile bireyleriyle olduğu gibi arkadaşları ile ilişkilerinin de iyi oldukları ön plana çıkmaktadır.

Tablo 17. Katılımcıların Toplumsal Sorunlara Karşı Tavır Durumları

Toplumsal Sorunlara Karşı Tavır	Sayı	%
İlgilenmem	173	13,7
Düşünürüm	700	55,4
Çözüm Yolu Üretmeye Çalışırım	357	28,2
Toplam	1239	98,0

Tablo 17’de katılımcıların toplumsal sorunlara karşı tavır durumları ortaya konulmaktadır. Katılımcılardan % 13,7’sinin toplumsal sorunlarla ilgilenmedikleri, 700’ünün sadece toplumsal sorunları düşündüğü, % 28,2’sinin de toplumsal sorunlara çözüm üretmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere gençlerin sadece % 28’i toplumsal sorunlara çözüm yolu üretmeye çalışmaktadırlar. Bu oran çok düşük seviyededir ve gençlerin katılım konusunda ne kadar yetersiz olduklarını ortaya koyması açısından da son derece önemlidir.

Tablo 18. Katılımcıların Topluluk İçerisinde Görüşlerini Dile Getirme Rahatlıkları

Topluluk İçerisinde Görüşlerini Dile Getirme Rahatlıkları	Sayı	%
Evet	876	69,3
Hayır	332	26,3
Toplam	1214	96,0

Tablo 18’de katılımcıların topluluk içerisinde görüşlerini ne kadar rahat ifade ettikleri sorusuna gençlerin % 69,3’ünün görüşlerini rahat dile getirdiklerini, % 26,3’ünün ise görüşlerini rahat ifade edemedikleri ortaya çıkmıştır. Verilerden anlaşılacağı üzere gençlerin % 70 gibi önemli bir oranda görüşlerini rahat ifade ettikleri, bu konuda herhangi bir sorun yaşamadıkları görülmektedir.

Tablo 19. Katılımcıların Görüşlerini Rahat İfade Ettikleri Ortamlar

Görüşlerini Rahat İfade Ettikleri Ortam	Sayı	%
Hiçbir Yerde	86	6,8
Her Yerde	506	40,0
Aile Ortamında	213	16,9
Arkadaş Ortamında	362	28,6
Toplam	1239	98,0

Ankete katılanlara yönelik sorulan bir başka soruda hangi ortamlarda görüşlerini daha rahat ifade ettikleridir. Bu soruya katılımcılardan % 6,8'i hiçbir yerde derken, % 40'ının her yerde % 16,9'unun aile ortamında ve % 28,6'sının da arkadaş ortamında şeklinde cevaplar verdikleri görülmektedir. Genel anlamda gençlerin görüşlerini her ortamda rahatlıkla ifade edebildikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 20. Katılımcıların Hayatlarından Memnuniyet Düzeyleri

Hayattan Memnuniyet Oranları	Sayı	%
Çok Memnunum	284	22,5
Memnunum	697	55,1
Kararsızım	153	12,1
Memnun Değilim	67	5,3
Hiç Memnun Değilim	37	2,9
Toplam	1244	98,4

Tablo 20'deki veriler ankete katılan gençlerin hayatlarından memnuniyet düzeylerini göstermektedir. Ankete katılan gençlerin % 22,5'i hayatından çok memnun olduğunu belirtirken, % 55,1'i hayatlarından memnun olduklarını, % 12,1'inin kararsız, % 5,3'ünün hayatlarından memnun olmadıklarını ve son olarak da % 2,9'unun da hayatlarından hiç memnun olmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Bu verilerde yine genel olarak gençlerin hayata karşı memnuniyet durumlarının iyi oldukları ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21. Katılımcılara Göre Toplumsal Sorunların Çözüm Yolları

Toplumsal Sorunlara Çözüm Yolları	Sayı	%
Eğitim	547	43,3
Sosyo-Ekonomik Gelişme	214	16,9
Diyalog Kurma	348	27,5
Zor Kullanım	32	2,5
Eğitim-Sosyo-Ekonomik Gelişme	13	1,0
Eğitim-Diyalog Kurma	33	2,6
Eğitim-Zor Kullanım	2	0,2
Sosyo-Ekonomik Gelişme- Diyalog Kurma	4	0,3
Eğitim-Sosyo-Ekonomik Gelişme-Diyalog Kurma	40	3,2
Toplam	1239	98,0

Son olarak katılımcılara “Toplumsal sorunlara çözüm yollarının” neler olduğuna dair yöneltilen soruya % 43,3 oranında gencin “Eğitim” cevabını verdiği görülmektedir. Yine 348 genç “Diyalog kurma” şeklinde soruya cevap verirken, % 16,9 gencin “Sosyo-ekonomik gelişme” şeklinde cevaplar verdikleri görülmektedir. Gençlerin büyük çoğunluğunun sorunlara eğitim yoluyla çözümler üretileceğine inancının olduğu anlaşılmaktadır. Bireysel ve sosyal uyumun sağlanması, toplumsal meseleler karşısında ortak akıl yürütülebilmesinin yolu bireylerin iyi birer eğitim almalarından geçmektedir. Ankete katılan gençlerin eğitim konusuna bu denli önem vermeleri bir anlamda oldukça olumludur.

2.2. Çapraz Tabloların Yorumlanması

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcıların sivil topluma üyelik durumları ile diğer kişisel özellik, ilgi ve yetenekleri arasında ne derece bir bağ bulunduğu konuları ele alınacaktır. Ayrıca, olumlu veya olumsuz etkinin olası nedenleri üzerinde de durulacaktır. Böylece, elde edilecek verilerle Gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik ve faaliyetlerine katılımları ile kendi hayatlarına ne gibi olumlu değişiklikler olacağının altı çizilmiş olacaktır.

Tablo 22. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Eğitim Durumları Arasında ki İlişki

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşlarına Üye Misiniz?	Eğitim Durumunuz						Toplam
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	
Evet	13	13	30	200	15	7	278
	4,70%	4,70%	10,8%	71,90%	5,40%	2,50%	100%
Hayır	9	18	104	808	17	2	958
	0,90%	1,90%	10,9%	84,30%	1,80%	0,20%	100%
Toplam	24	31	136	1018	32	9	1250
	1,90%	2,50%	10,9%	81,40%	2,60%	0,70%	100%

Katılımcıların eğitim durumları ile sivil toplum kuruluşları üyelik durumları incelendiğinde, sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin % 71,9'unun üniversite eğitimi aldıkları görülmektedir. Bu verilerden yola çıkacak olursak üniversite eğitimi alan gençlerin bir şekilde sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim halinde oldukları bir gerçektir. Üniversite eğitimi gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelikleri konusunda önemli bir unsurdur. Sivil toplum kuruluşlarına üye olmayan katılımcıların % 84,3 oranında yine üniversite eğitimi alan gençlerin olması, gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik konusunda üniversite eğitiminin yanı sıra başka etkenlerinde devreye girmesi gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının gençleri faaliyetlerine dahil edecek, üyeliklerini sağlayacak stratejiler üretmeleri zorunludur.

Tablo 22'de görüldüğü üzere sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin % 68,7'sinin 18-25 yaş arası gençlerden oluştuğu görülmektedir. Yine üye olmayan gençlerin % 85,4'ünün de aynı yaş grubuna dahil oldukları görülmektedir. Bu veriler gençlerin özellikle en aktif ve üretken oldukları 18-25 arasında ki sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumları yeterli düzeyde değildir. Gençlerin sivil toplum kuruluşları marifetiyle sosyalleşmeleri ve daha üretken duruma gelmeleri bireysel ve sosyal gelişim adına son derece önemlidir.

Tablo 23. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Cinsiyet Durumları Arasında ki İlişki

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşlarına Üye Misiniz?	Cinsiyetiniz		
	Bay	Bayan	Toplam
Evet	186	89	275
	67,60%	32,40%	100%
Hayır	589	366	955
	61,70%	38,30%	100%
Toplam	783	461	1244
	62,90%	37,10%	100%

Tablo 23'den elde edilen veriler sivil toplum kuruluşlarına üye olan katılımcıların % 67,6'sının Bay, % 32,4'ünün Bayan olduğunu görmekteyiz. Baylara oranla bayanların sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumlarının düşüklük söz konusudur. Bunun nedenleri arasında bayanların toplumsal durumları, genel kabuller, cinsiyet algıları gibi nedenler bulunabilir. Bayanların sivil toplum kuruluşlarına üyeliklerinin arttırılması için kurulacak bayan sivil toplum kuruluşlarının etkinliğine ve mevcut sivil toplum kuruluşlarının bayanları faaliyetlerine daha çok dahil etme gibi gayretlerinin olmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 24. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Doğum Yerleri Arasındaki İlişki

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşlarına Üye Misiniz?	Nerede Doğdunuz				
	Büyükşehir	İl Merkezi	İlçe/Kasaba	Köy	Toplam
Evet	89	97	49	42	277
	32,10%	35,00%	17,70%	15,20%	100%
Hayır	282	255	248	166	953
	29,60%	26,80%	26,00%	17,40%	100%
Toplam	376	355	300	211	1244
	30,20%	28,50%	24,10%	17,00%	100%

Tablo 24’de ankete katılanların ve sivil topluma üye olanların yaklaşık % 67’sinin il merkezlerinde ve büyükşehirlerde doğdukları görülmektedir. Bu verilerden yola çıkarak bireylerin doğdukları veya büyüdükleri yerleşim yerlerinin durumları, imkanları onların sosyal gelişimleri ve katılımları üzerinde son derece önemli katkılar sağlamaktadır. Büyükşehirlerde ve il merkezlerinde doğan ve yaşayan bireyler, toplumla daha rahat entegre olabilecek, kendini daha rahat ifade edebilecek, sosyo-ekonomik anlamda üretken olabilecek fazlaca olanak bulmaktadırlar. Bu nedenle bu bireylerin sivil toplum kuruluşları içerisinde yer alma oranlarının yüksek olması son derece doğaldır.

Tablo 25. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Eğitim Hedefleri Arasındaki İlişki

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Misiniz?	Eğitiminizi Hangi Aşamaya Kadar Devam Ettirmek İstiyorsunuz			
	Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Evet	92	87	91	272
	33,80%	32,00%	33,50%	100%
Hayır	367	311	244	927
	39,60%	33,50%	26,30%	100%
Toplam	464	403	337	1212
	38,30%	33,30%	27,80%	100%

Ankete katılan gençlere yönlendirilen bir başka soruda, katılımcıların eğitim düzeylerini hangi seviyeye kadar çıkarmayı planladıkları soruldu. Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerden % 33,5’i doktora düzeyine kadar, % 32’si yüksek lisans ve son olarak da % 33,8’inin üniversite düzeyine kadar eğitimlerini devam ettirmek istedikleri görülmektedir. Bununla birlikte ankete katılan ve sivil toplum

kuruluşlarına üye olmadıklarını belirten gençlerin eğitim hedef durumlarına baktığımızda karşımıza çıkan veriler de bir hayli dikkate değerdir. Gençlerin % 39,6'sı üniversite, % 33,5'i yüksek lisans ve % 26,3'ü de doktora eğitimi almak istemektedirler. Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerde doktora eğitimini hedefleyen oran % 33,5 iken üye olmayan gençlerde % 26,3 olması bir hayli manidardır. Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin eğitim hedefleri konusunda daha idealist oldukları görülmektedir.

Tablo 26. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Aile Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Misiniz?	Ailenizin Ortalama Aylık Geliri (TL) Nedir						
	700 TL'den Az	701-1000 TL Arası	1001-1500 TL Arası	1501-2000 TL Arası	2001-3000 TL Arası	3001 TL Ve Üzeri	Toplam
Evet	20	48	56	47	54	43	270
	7,40%	17,80%	20,70%	17,40%	20,00%	15,90%	100%
Hayır	99	224	230	137	144	98	934
	10,6%	24,00%	24,60%	14,70%	15,40%	10,50%	100%
Toplam	121	276	289	186	199	142	1218
	9,90%	22,70%	23,70%	15,30%	16,30%	11,70%	100%

Ankete katılan gençlerin ailelerin ortalama gelir düzeyleri arasında orantılı bir dağılım söz konusudur. Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençler ile olmayan gençler arasında ortalama gelir durumları bakımından kayda değer bir farklılık bulunmamaktadır. Buna karşın, sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerden % 36'sı 2000 TL ve üzeri gelire sahipken üye olmayanlardan sadece % 25'inin 2000 TL ve üzeri gelire sahip oldukları ayrıca dikkate değer bir durumdur.

Tablo 27. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Aile Bireyleri ile Arasında ki İlişki Düzeyleri

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Misiniz?	Aile Bireyleriniz İle İlişkilerinizi Nasıl Tanımlarsınız					
	Çok İyi	İyi	Normal	İyi Değil	Çok Kötü	Toplam
Evet	134	93	37	6	2	272
	49,30%	34,20%	13,60%	2,20%	0,70%	100%
Hayır	446	345	125	17	6	940
	47,40%	36,70%	13,30%	1,80%	0,60%	100%
Toplam	588	442	164	23	8	1226
	48,00%	36,10%	13,40%	1,90%	0,70%	100%

Tablo 27’de sivil topluma üye olan gençlerin aile bireyleri ile olan ilişkilerine “çok iyi” diyenlerin oranı % 49,3 iken, “çok kötü” diyenlerin oranının ise sadece % 0,7 olduğu görülmektedir. Buna karşın sivil toplum kuruluşlarına üye olmayan gençlerin de yine % 47,4 oranında aile bireyleri ile olan ilişkisine “çok iyi” derken % 0,6 oranında da yine ilişkilerini “çok kötü” şeklinde tanımladıkları görülmektedir.

Tablo 28. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Topluluk İçerisinde Görüşlerini Dile Getirme Durumları

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Misiniz?	Topluluk İçerisinde Görüşlerinizi Rahatlıkla Dile Getirebilir Misiniz?		
	Evet	Hayır	Toplam
Evet	210	54	266
	78,90%	20,30%	100%
Hayır	646	273	923
	70,00%	29,60%	100%
Toplam	868	329	1203
	72,20%	27,30%	100%

Tablo 28’de sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin % 78,9’u topluluk içerisinde görüşlerini rahatlıkla dile getirebilirken, % 20,3’ünün de görüşlerini rahatlıkla dile getiremedikleri görülmektedir. Yine sivil toplum kuruluşlarına üye olmayan gençlerin % 70’i topluluk içerisinde görüşlerini rahat ifade ederken, % 29,6’sının da görüşlerini rahat ifade edemedikleri anlaşılmaktadır. Elde edilen veriler, sivil toplum kuruluşlarının gençlerin kendilerini ifade etme konusunda belirgin faydalar sağladıklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 29. Sivil Toplum Kuruluşuna Üyelik Durumları ile Katılımcıların Hayattan Memnuniyet Dereceleri

Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşlarına Üye Misiniz?	Hayatınızdan Ne Derece Memnunsunuz?					
	Çok Memnunum	Memnunum	Kararsızım	Memnun Değilim	Hiç Memnun Değilim	Toplam
Evet	80	133	36	17	7	273
	29,30%	48,70%	13,20%	6,20%	2,60%	100%
Hayır	197	552	112	49	29	945
	20,80%	58,40%	11,90%	5,20%	3,10%	100%
Toplam	282	689	152	67	36	1232
	22,90%	55,90%	12,30%	5,40%	2,90%	100%

Tablo 29’da ankete katılan gençlerden sivil toplum kuruluşlarına üye olanların % 29,3’ü hayatlarından çok memnun olduklarını belirtirlerken, %2,6’sının da hiç memnun olmadıkları ortaya çıkmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarına üye olmayan gençlerin hayatlarından memnuniyet durumları göz önüne alındığında % 20,8’lik bir oranla çok memnunum çıkarken, % 3,1 oranında da hiç memnun değilim sonucunun çıktığı görülmektedir. Ortaya çıkan bulgular sivil toplum kuruluşlarının gençlerin hayatlarından memnuniyet oranının artmasında etkili olduklarını göstermektedir.

SONUÇ

Sivil toplum kuruluşlarının bireysel ve sosyal gelişme üzerinde son derece olumlu etkilere sahip oldukları yadsınamaz bir gerçektir. Toplumların gelişmesi bireysel gelişmeye dayanmaktadır. Bireyler ne kadar gelişirse toplumda o oranda gelişme kaydeder. Demokratik toplumlarda bireysel özgürlüklerin temini sağlanmaktadır. Bireysel özgürlükler de genel anlamda sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü faaliyetlerle sağlanabilmektedir. Sivil toplum kuruluşları bireysel gelişme ve özgürlükler konusunda bireylerde farkındalık oluştururlar. Sivil toplum kuruluşlarının bireysel ve sosyal faydaları bu kadar fazla iken fert planında sivil toplum kuruluşlarına karşı tam anlamıyla bir yönelim olmadığı da önemli bir durumdur. Türkiye’de antidemokratik şartlardan dolayı sivil toplum kuruluşları tam anlamıyla gelişim gösterememişlerdir. Bu nedenle bireyler katılım konusunda tam anlamıyla gelişim sağlayamamışlardır. Türkiye’de bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üye olma faaliyetlerine katılma konusunda önemli sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların nedenlerinden en önemlisi, sivil toplum kuruluşlarının mazisi ile ilgili insanların algılama biçimleri olarak gösterilebilir. Geçmişte devletle çatışan, bölücü ve yıkıcı faaliyetler içerisinde bulunan, mensuplarının geleceği konusunda sürekli sorunlar teşkil eden bir yapıya sahip olması bireylerin sivil toplum kuruluşlarından uzak durmalarına neden olmaktadır. Bu algı son yıllarda önemli ölçüde değişse de henüz istenen seviyeye gelmemiştir. Gerek AB’ye tam üyelik süreci ile uyum paketlerinin gerçekleştirilebilmesi için sivil toplum kuruluşlarına duyulan ihtiyaç, gerekse son yıllarda Türkiye’de görülen demokratik ortamlar, sivil toplum kuruluşlarının sayısını arttırmış ve faaliyet alanlarını genişletmiştir. Sivil toplum kuruluşları günümüzde birey merkezli ve toplumsal sorunlara sağlıklı çözümler üretmeye çalışan bir yapıya dönüşmüştür. Tüm bu dönüşüm ve değişim sürecinde bireylerin sivil toplum kuruluşlarının gücüne ve etkinliğine olan inancında da önemli değişimler meydana gelmiştir. Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen sivil toplum kuruluşları ile ilgili yeterli bir kültürün de oluşmadığı bir gerçektir. Gerek üye sayıları gerekse sivil toplum kuruluşlarının örgütsel ve finansal problemleri ivedilikle çözüme kavuşturulmalıdır. Bunun yolu da başta sivil toplum kuruluşlarının

Batı'da ki türdeşlerinin izlediği politikaları çok iyi özümsemesinden ve sivil toplumu finansal anlamda destekleme kültürünün oluşturulmasından geçmektedir.

Türkiye genç nüfusa sahip olma durumuna göre dünyada birçok ülkeden daha iyi durumdadır. Fakat bu genç nüfusun değerlendirilmesi konusunda son yıllara kadar önemli sorunlar yaşanmıştır. Sahip olunan genç nüfus potansiyeli verimli değerlendirilememiştir. Birçok ülke açısından önemli bir zenginlik olan genç nüfus Türkiye'de son yıllarda değerlendirilmeye başlandı. Gençler toplumsal kurumlar içerisinde yeterince yer bulamadıkları için atıl durumda kaldılar ve üretkenlikten uzak bir görüntü sergilediler. Ayrıca gençlere kendilerini ifade edebilecekleri meşru ortamlar sağlanamadığı için, çoğu kez gençler toplumsal sorunlarında bir parçası oldular. Bir dönem terör örgütleri ve organize suç örgütlerinin önemli bir insan kaynağı haline geldiler. Son yıllarda yürütülen önemli çalışmalarla birlikte gençler kendilerini ifade edebilecekleri legal sahalar buldukça suça bulaşmaktan kurtularak, bireysel ve toplumsal fayda sağlayacak faaliyetler içerisinde kendini bulmaya başladı.

Bu tez çalışması; Türkiye'de 7 ilde gerçekleştirilen anketler yoluyla gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumları, üyeliklerini sağlayan etkenlerle, üye olmalarının önündeki engellerin ortaya konulması, gençlerin sivil toplum kuruluşları yoluyla katılım durumları ve algılarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular sivil toplum kuruluşlarının gençler üzerinde olumlu etkilere sahip olduklarını ortaya koymuştur. Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin; eğitim hedeflerinden, sosyal katılımlarına, toplumsal sorunlara çözüm merkezli yaklaşımlarından, hayata ve kişilere bakışlarında ki pozitif yaklaşıma kadar son derece olumlu durumları göze çarpmaktadır. Öncelikle, genel anlamda bireylerin sivil toplum kuruluşlarına üyelikleri konusunda sorunun olduğu önemli bir gerçektir. Bu gerçek gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik ve faaliyetlerine katılmalarında ki oranda da ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de sivil toplum kültürünün yeterli olmamasından dolayı; Gençlerin eğitim durumları ne kadar iyi olursa olsun sivil toplum kuruluşlarına üye olma ve faaliyetlerine katılma oranı oldukça düşük oranlardadır. Hal böyle olunca gençlerin sosyal ve siyasal katılımlarında da algısal problemler yaşanmaktadır. Gençler yaşları gereği gösterebilecekleri verimli ve

retken özelliklerini gösterememekte ve bu yönlerini geliştirememektedirler. Anket bulgularına bakıldığında gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyeliklerinin yanı sıra demokrasi, katılım ve sivil toplum algı ve bilgilerinde de önemli eksiklikler olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan gençlerin önemli bir kısmının ğrenci topluluklarına ye oldukları ve onların faaliyetlerine katıldıkları göze çarpmaktadır. Öğrenci topluluklarının kurumsal anlamda yetersizlikleri göz önüne alınacak olursa gençlerin sivil toplum kuruluşlarına ye olma ve etkinliklerine katılma durumlarının son derece yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan gençlerin sadece % 22'sinin STK'lara ye olması ve bu % 22'nin de % 70'inin ğrenci topluluklarına ye olması yetersizliği göz önüne sermektedir. Bunların yanı sıra eğitim düzeyinin artması ile kısmen de olsa sivil toplum kuruluşlarına üyelik konusunda da artışlar gözlenmektedir.

Ankete katılan gençlerin önemli bir kısmının sivil toplum kuruluşlarının işlevlerini tam anlamıyla bilmedikleri görülmektedir. Buradan hareketle, sivil toplum kuruluşlarının etkinlik ve faaliyetlerle başta gençler olmak üzere bireyleri bilinçlendirmeleri gerekmektedir. Farkındalık düzeylerinin artmasıyla birlikte başta gençler olmak üzere bireylerin sivil toplum kuruluşlarına ye olma ve etkinliklerine katılma oranlarında önemli artışlar gözlenecektir. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının gençlere hitap edecek boş zaman etkinlikleri planlamaları, gençlerin faaliyetlerin içerisine dahil olmaları açısından son derece önemlidir.

Araştırmaya katılan gençlerden sivil toplum kuruluşlarına ye olanların eğitim açısından kariyer planları da ye olmayanlara nazaran oldukça farklıdır. ye olan gençler eğitim düzeylerini en üst düzeye çıkarılmayı planlarken ye olmayanların böyle bir isteğinin olmadığı görülmektedir. Buradan hareketle, sivil toplum kuruluşları bireylerin gelişimleri açısından kendilerine olumlu motivasyon sağlamaktadırlar.

Araştırmadan elde edilen bir başka önemli bulgu, sivil toplum kuruluşlarına üyelik konusunda cinsiyet farklılıklarıdır. Araştırmaya katılan gençlerden sivil toplum kuruluşlarına ye olan erkek oranının kadın oranından fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun üzerinde olgusal sorunların etkisi bulunmaktadır. Kadınların sosyal

hayat içerisinde ki erkeklere oranla daha az yer bulmaları gerçeği burada da karşımıza çıkmaktadır. Oysaki kadın sorunlarının tespiti ve çözümü adına sivil toplum kuruluşları çok önemli faaliyetler yürütebilir ve kamuoyu baskısı oluşturabilirler.

Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin sosyal çevre ile olan ilişkilerinde uyumlu oldukları, üye olmayanların ise onlara oranla uyum konusunda sorunlar yaşadığı göze çarpmaktadır. Sivil toplum kuruluşları yürütmüş oldukları faaliyetlerle katılımcı bireylere sosyal diyaloglarının gelişmelerine destek sağlamaktadırlar. Katılımcı gençlerin farklılıkları bir tehdit olarak değil de bir zenginlik olarak algılamaları sağlanmaktadır. Sosyal barışın sağlanması açısından da sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları son derece önemlidir.

Sivil toplum kuruluşlarına üye olan gençlerin hayata ve toplumsal olaylara karşı bakışlarında ki olumlu yön dikkati çekmektedir. STK'lara üye olan gençler hayata biraz daha bağlı, olayları pozitif ve çözüm odaklı bakarken, üye olmayan gençlerin bu konuda ki düşüncelerinde herhangi bir netlik ve olumlu bir durum söz konusu değildir. Sivil toplum kuruluşlarına üye olma ve faaliyetlerine katılma durumları üzerinde gençlerin doğup büyüdüğü yerleşim yerlerinin özellikleri de etkilidir. Büyükşehirlerde ve şehirlerde doğup büyüyen gençlerle, kırsalda doğup büyümüş gençlerin sivil toplum algıları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Araştırma sonucunda katılımcı gençlerin ailelerinin eğitim ve ekonomik durumları da onların sivil toplum kuruluşlarına katılım durumları üzerinde etkiye sahiptir.

Gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik durumlarının yetersiz olması onları katılım ve temsil konusunda da yetersiz bırakmıştır. Ülkemizde siyasal ve sosyal katılım ve temsil anlamında gençlerde tam olarak farkındalık ve nitelik kazandırılmamıştır. Gençler bu özellikleri kendileri kazanamazlar. Özellikle sivil toplum kuruluşlarının gençlerin üyelik, katılım ve temsil gibi sorunlarını çözmeye yönelik projeler ortaya koymaları gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarına bu konuda ilgili kamu kurum ve kuruluşları da gerek finansman gerekse lojistik anlamında destek sağlamalıdır. Özellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın son yıllarda Gençlik çalışmalarına yönelik STK'lara sağladıkları imkan ve destekler son derece önemlidir.

Bu desteklerin STK'lar üzerinden sağlanıyor olması algının daha kolay yerleşmesi açısından son derece önemlidir. Gençlerin siyasal ve sosyal katılımlarının artırılması ve temsil yönlerinin geliştirilmesi toplumun tüm kurumlarına bir dinamizm sağlayacaktır. Gençlerin özellikle siyasal katılımlarının sağlanması ülke yönetiminde önemli bir hareket sağlayacaktır. Başka bir açıdan durum değerlendirilecek olursa; gençlerin katılımlarının artırılması onlara duyulan ihtiyaç ve güvenin kendilerine hissettirilmesiyle, gençlerin verimlilik ve üretkenliği ülke menfaatine yönelik değerlendirilebilecektir. Gençlerin hayatın içinde daha etkin bir şekilde yer alması tüm kurum ve kuruluşlar da ki verimliliği arttıracaktır. Türkiye'de gençlerin sosyal ve siyasal anlamda katılımlarının artırılarak daha üretken ve verimli hale gelmesinde sivil toplum kuruluşları içerisinde yer almaları son derece faydalı olacaktır. Gençlerin daha aktif yer alabilecekleri bir Türkiye'de sosyal, siyasal, ekonomik ve güvenlik sorunlarının çözümü de o denli kolay olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, Ş. (2010). “*Sivil Toplum Kurumu Olarak Türkiye’de Derneklerin Profili*”, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Akın, M. (2009). “*Siyasal toplumsallaşma sürecinde gençlik: Teorik ve uygulamalı bir çalışma*” (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- ARI Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği. (2001). “*Türk gençliği ve katılım: Katıl ve geleceğini yarat*”. İstanbul.
- ARI, S. ve BENLİ, F. (2001). “*Gençlik Muhalefetinin Günümüzdeki Anlamı*”, Birikim Dergisi, Sayı 142-143.
- Arches, J. and J. Fleming (2006). “*Young People and Social Action: Youth Participation in The United Kingdom and United States*”, *New Directions For Youth Development*, 111, 81-90.
- Asthana, S. (2006); “*Innovative Practices of Youth Participation in Media*”, UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).
- Azıklı, S. “*Devlet-Sivil Toplum ve Türkiye*”, Yeni Türkiye Dergisi, Yıl:3 Sayı 18
- Bayhan, V. (1997). “*Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma*”, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Balsano, A., E. Phelps, C. Theokas, J. V. Lerner ve R. M. Lerner (2009), “*Patterns of Early Adolescents’ Participation in Youth Development Programs Having Positive Youth Development Goals*”, *Journal Of Research on Adolescence*, 19(2), 249-259.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. (2009), “*Kentleşme Şurası Kentlilik Bilinci*”, Kültür ve Eğitim Komisyonu Raporu, Ankara: Bayındırlık ve İskân Bakanlığı.
- Bessant, J (2004), “*Mixed Messages: Youth Participation And Democratic Practice*”, *Australian Journal of Political Science*, 39 (2), 387-404.

- Büyüköztürk, Ş. (2011). "Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (12.baskı)". *Pegem Yayınları*. Ankara.
- Checkoway, B., ve K.R.Schuster (2003), "*Youth Participation in Community Evaluation Research*", *American Journal of Evaluation*, 24 (1), 21-33.
- Çaha, Ö. (1999). "*Sivil Toplum Aydınlar ve Demokrasi*", İz Yayıncılık, İstanbul.
- Çizakça, M. (2002). "*Demokrasi arayışında Türkiye: Laik-dindar/demokrat Uzlaşmasına bir Katkı*". Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.
- Çaha, Ö. (2003). "*Bir Kez Daha Sivil Toplum Üzerine*", İz Yayıncılık, İstanbul.
- Çelik, K. (2010). "*The experience of youth unemployment in Turkey*". J. Evans& W. Shen (Ed), *Youth employment and the future of work*, Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Çarkoğlu, A. (2001). "*Türk Gençliği ve Siyasal Katılım*", *Türk Gençliği ve Katılım, Katıl ve Geleceğini Yarat*", Arı Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği Yayını, İstanbul.
- Çeltikçi, E. (2005). "*Gençlik, Demokrasi ve Kalkınma*", Ankara.
- Çaha, Ö. (1999). "*Sivil Toplum, Aydınlar ve Demokrasi*", İz Yayınları, Ankara.
- Çaha, Ö. (2003). "*Aşkın Devletten Sivil Topluma (İkinci Baskı)*", Gendaş Yayınları, İstanbul.
- Çamur, H. "*Gençliğin Sivil Topluma Katılımı*", *Türkiye Gençlik Konseyi Girişimi III. Ulusal toplantısı*", 11-12-13 Şubat 2005, İstanbul.
- Devlet Planlama Teşkilatı,(2006), *9. Kalkınma Planı*, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2010), "*Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye*" Ankara.
- DPT, 2005 Yılı Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımı, www.dpt.gov.tr (Erişim Tarihi 15.06.2013)

- Eryılmaz, B. (2002). “*Bürokrasi ve Siyaset*”, Alfa Basım-Yayım, İstanbul.
- Esen, A. (2007). “*Gençliğin Yerel Siyasete Katılım*”, Yerel Siyaset, Ankara.
- Edwards, K (2008). “*Social Inclusion and Youth Participation: A New Deal For Australia's Young People?*”, *Youth Studies Australia*, 27 (2), 11-17.
- Emrealp, S. (2005). “*Yerel Gündem 21 Elkitabı*”, Birmat Matbaası, İstanbul.
- Esen, A (2007). “*Gençliğin Yerel Siyasete Katılımı*”, *Yerel Siyaset*, 23, 34-35.
- Evans, S. D., ve I. Prilleltensky (2007), “*Youth and Democracy: Participation for Personal, Relational, and Collective Well-Being*”, *Journal Of Community Psychology*, 35 (6), 681-692.
- Farthing, R (2010). “*The Politics of Youthful Antipolitics: Representing The 'Issue' Of Youth Participation in Politics*”, *Journal of Youth Studies*, 13 (2), 181–195.
- Faulkner, K.M (2009). “*Youth Participation in Ongoing Public Decision-Making Projects*”, *Childhood: A Global Journal Of Child Research*, 16 (1), 89–104.
- Frank, K.I (2006). “*The Potential of Youth Participation in Planning*”, *Journal of Planning Literature*, 20 (4), 351–371.
- Frisco, M.L., C. Muller ve K. Dodson (2004), “*Participation in Voluntary Youth-Serving Associations and Early Adult Voting Behavior*”, *Social Science Quarterly*, 85 (3), 660-676.
- Fyfe, I. (2009), “*Researching Youth Political Participation in Australia*”, *Youth Studies Australia*, 28 (1), 37–45.
- Gümüş, K. (2003). “*Türkiye’de STK Tarihini Yeniden Okumak, Sivil Toplum*”, Ankara.
- Göktürk, A. (2008). “*Bugün Gelinek Yerde Kent Konseyleri ve Yerel Gündem 21*”, DOSYA–08: Yerel Yönetimlere Katılım, Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayını, 6–16. Ankara.
- Gyamfi, P., A. K.Douglas ve E. Medin (2007). “*Youth and Youth Coordinators Perspectives on Youth Involvement in Systems of Care*”, *The Journal Of Behavioral Health Services & Research*, 34 (4), 382-394.

İsviçre-UNDP (S-UN) Fonu Gençlik Projesi Gençlik Katılımı ve Gençlik Politikaları İçin Öneriler, Aralık, 2010.

İnanır, S. (2005). "*Bildiğimiz Gençliğin Sonu*", Halleriyle İmajlarıyla Gençlik, Birikim Dergisi, Sayı 196.

Kabasakal, M. (2008). "*Sivil Toplum ve Demokrasi*". Denetçi Yeterlilik Tezi, Ankara.

Karakuş, O. (2006). "*Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Türkiye'deki Sivil Toplum Kuruluşları*", SDÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Kaçuradi, İ. (1998). "*Sivil Toplum Kuruluşları: Kavramlar. Sivil Toplum Kuruluşları*", Üç Sempozyum, Türk Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Koç, M. "*Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri*", Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Din Psikolojisi Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 17 Yıl: 2004/2 (231-256 S.)

Karpat, K. (1996). Türk Demokrasi Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul.

Kabasakal, M. (2008). "*Sivil Toplum ve Demokrasi*", Denetçi Yeterlilik Tezi, Ankara.

Kapani, M. (2010). "*Politika Bilimine Giriş*", Bilgi Yayınevi, Ankara.

Kuçuradi, İ. (1998). Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi dergisi 75. Yıl özel sayısı, Ankara.

Lüküslü, D. (2009). "*Türkiye'de "gençlik miti:" 1980 sonrası Türkiye gençliği*". İletişim Yayınları, İstanbul.

Mahçupyan, E. (1998). "*İdeolojiler ve Modernite*", Yol Yayınları, İstanbul.

Molloy, D., C. White ve N. Hosfield. (2002). "*Understanding Youth Participation in Local Government a Qualitative Study Final Report 2*", National Centre For Social Research.

Onbaşı, F. (2005). "*Sivil Toplum*", L&M Yayınları, İstanbul.

- Özdemir, H. (1997). “*Vakıflar ve Sivil Toplum*”, Yeni Türkiye, Yıl 3 Sayı 18, İstanbul.
- Pavlidis, A ve S. Barker (2010). “*Who Participates?*”, Youth Studies Australia, 29 (1), 27–34.
- Print, M (2007). “*Citizenship Education and Youth Participation in Democracy*”, *British Journal of Educational Studies*, 55 (3), 325-345.
- Russell, D. (1994). “*Communists and Democrats: Democratic Attitudes in the Two Germanies*”, *British Journal of Political Science*, 24, 469–493.
- Sabancı Vakfı. (2008). “*Kadın Hakları ve Yerel Yönetimler*”, Yalçın Matbaacılık. Ankara.
- Schusler, T.M ve M. E. Kasny (2008). “*Youth Participation in Local Environmental Action: an Avenue for Science and Civic Learning?*”, *Participation And Learning*, 268–284.
- Şafak, U. (1988). Unesco Türk Milli Komitesi, Ankara.
- Şentuna, M. (2009). “*Türkiye’deki Gençlik Ve Spor İle İlgili Kamu Kurumları Ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Gençlik Politikalarının Değerlendirilmesi Ve Bir Model Örneği*”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği, Doktora Tezi, Bolu.
- Tekeli, İ. (2012). “*Türkiye İçin STK’lar ve Katılımcı Demokrasi Yazıları*”, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Türkarıslan, N. ve Yurtkuran Demirkan, S. (2007). “*Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğın kuruluşuna ilişkin görüş ve düşünceleri*”. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- Tosun, G. E. (2001). “*Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi*”, Alfa Yayıncılık, İstanbul.
- Tosun, G. Bayhan, V. (2005). “*Sivil Toplum ve Demokrasi*”, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

- Tuncay, M. (2003). “*Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İlgili Kavramlar*”, Sivil Toplum, İstanbul.
- T.C. Anayasası Md. 42.
- Tenikler, G. (2004). “*Gözden Geçirilmiş Gençlerin Yerel ve Bölgesel Yaşama Katılımlarına İlişkin Avrupa Şartı*”, Ed. Prof. Dr. Zerrin toprak, Dr. Hikmet Yavaş, Dr. Mustafa Görün, Birleşik Yayınları, 254–271. İzmir.
- Tisdal, E. K. M ve J. Davis (2004). “*Making a Difference? Bringing Children’s and Youth People’s Views into Policy-Making*”, *Children&Society*, 18 (2), 131-142.
- Toprak, Z. (2010). “*Müzakereci Demokrasi ve Yerel Siyasetin Demokratik Gelişimi*”, *Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar*, Ed. Prof. Dr. Bekir Parlak, Dora Yayıncılık, 30–42. Bursa.
- Toprak, Z. (2010). “*Yerel Yönetimler*”, Birleşik Matbaacılık. İzmir.
- United Nations. (2003). “*World Youth Report Chapter 10: Youth Participation in Decision Making*”, New York: United Nations Publications.
- Wood, D., R.W. Larson ve J.R. Brown (2009), “*How Adolescents Come to See Themselves as More Responsible Through Participation in Youth Programs*”, *Child Development*, 80(1), 295-309.
- Yeşil, R. Aydın, D. (2007). “Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama”, *TSA (Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi) Sayı 2*.

İNTERNET KAYNAKLARI

- http://www.coe.int/t/dg4/youth/coe_youth/priorities_2010_en.asp, (Erişim Tarihi 14.06.2013)
- <http://www.civicyouth.org/PopUps/WorkingPapers/WP24Iyengar.pdf>, (Erişim Tarihi 05.07.2013)
- <http://www.civicyouth.org/PopUps/WorkingPapers/WP24Iyengar.pdf> (Erişim Tarihi 10.06.2013)
- http://www.dernekler.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=859%3A2908saylderneklerkanunu&catid=86%3Akanunlar&Itemid=110&lang=tr (Erişim Tarihi 25.06.2013)

<http://www2.gtz.de/dokumente/bib/gtz2010-3224en-youth-structures.pdf> (Erişim Tarihi 10.06.2013)

[http://www.ippf.org/NR/rdonlyres/DF423C28-F09C-4912-BE27C9970354EE5/0/Setstand_Youth Part. pdf](http://www.ippf.org/NR/rdonlyres/DF423C28-F09C-4912-BE27C9970354EE5/0/Setstand_Youth_Part.pdf), (Erişim Tarihi 30.08.2013)

http://www.undp.org.tr/publicationsdocuments/nhdrtr2008/nhdr_bp_ali_carkoglu.pdf (Erişim Tarihi 14.06.2013)

http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/tc_addis06_1_youth_participation.pdf (Erişim Tarihi 14.06.2013)

http://www.undp.org.tr/publicationsdocuments/NHDR_tr.pdf (Erişim Tarihi 17.07.2013)

http://www.undp.org.tr/publicationsDocuments/Genclik_Katilimi_ve_Genclik_Politikaları_icin_Oneriler.pdf (Erişim Tarihi 10.06.2013)

http://www.urbanhobbit.net/pdf/typp_turkish.pdf (Erişim Tarihi 21.06.2013)

http://portal.unesco.org/ci/en/files/22831/11593413569UNESCO_Innovative_practices.pdf/UNESCO%2BInnovative%2Bpractices.pdf, (Erişim Tarihi 10.06.2013)

EKLER

1. ANKET

Gençlerde Demokrasi ve Katılım Algısının Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ANKET SORULARI

Gençlerde Demokrasi ve Katılım Algısının Oluşmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının rolü konulu yüksek lisans tezinin anket çalışmasıyla elde edilecek veriler bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacaktır. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bilal ŞAHİN

Sizin için doğru olan ilgili kutucukları X ile işaretleyiniz.

1. Yaşınız? _____

- 18 Yaş ve Altı
 18-25 Arası
 25 Yaş ve Üzeri

2. Cinsiyetiniz?

- Bay Bayan

3. Nerede doğdunuz? (Büyükşehir merkez ilçelerde doğanlar “Büyükşehir”
tercihini işaretleyecek)

- Büyükşehir İl merkezi İlçe/Kasaba Köy

4. Eğitim Durumunuz?

- İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Yüksek Lisans Doktora

5. Eğitiminizi hangi aşamaya kadar devam ettirmek istiyorsunuz?

- Üniversite Yüksek Lisans Doktora

6. Ailenizin aylık ortalama geliri (TL) nedir?

- 700 TL'den az 701-1000 TL arası 1001-1500 TL arası
 1501-2000 TL arası 2001-3000 TL arası 3001 ve üzeri TL

7. Ailenizin ekonomik durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

- İyi Orta Kötü

8. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?

- Evet Hayır

9. Üye olduğunuz sivil toplum kuruluşları nelerdir?

- Dernek Vakıf Öğrenci Topluluğu Kulüpler Diğer

10. Üyesi olduğunuz STK'daki pozisyonunuz nedir?

- Başkan Yönetim Kurulu Üyesi Üye Aktivist

11. STK'lar hangi alanlarda faaliyetler yürütürler? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

- Fikrim yok.
 Siyasi İradeyi Yönlendirecek Faaliyetler Yürütür.
 Kamuoyunu Bilinçlendirir.
 Bireyleri Karar Alma Süreçlerinde Etkin Hale Getirir.
 Yardıma Muhtaçlara Yardım Eder.
 Bireylerin Sosyal, Ekonomik ve Siyasal Anlamda Katılımlarını Sağlar.

12. Sizce Katılım nedir? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

- Bilmiyorum
 Sorunlara Çözüm üretmek
 Yönetimde Söz sahibi olmak
 Sosyal faaliyetlerde aktif olmak

13. Sizce Gençler için en gerekli katılım türü hangisidir? (Birden fazla şık işaretlenebilir)

- Sosyal Katılım
- Siyasal Katılım
- Ekonomik katılım
- Kültürel katılım
- Hepsi

14. Bugüne Kadar Faaliyetlerine Katıldığınız STK'ların İsimleri Nelerdir?

- 1.
- 2.
- 3.

15. Sizce Sivil Toplum Kuruluşlarının Önünde ki Başlıca Engeller Nelerdir?

- Fikrim yok.
- Sivil Toplum Kuruluşları yeterli donanıma ve uzmanlığa sahip değil.
- Sivil Toplum Kuruluşları yeterli üye ve gönüllüye sahip değiller.
- Resmi Kurumlar Sivil Toplum Kuruluşları tam olarak muhatap almıyorlar.
- Sivil toplum kuruluşları faaliyetlerini sürdürebilecek yeterli finansmana sahip değiller.

16. Aile bireyleriniz ile ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız?

- Çok iyi İyi Normal İyi değil Çok kötü

17. Arkadaşlarınız ile ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız?

- Çok iyi İyi Normal İyi değil Çok kötü

18. Toplumsal meselelerle ilgili tavrınız nasıldır?

- İlgilenmem Düşünürüm Çözüm yolu üretmeye çalışırım

19. Topluluk içerisinde görüşlerinizi rahatlıkla dile getirebilir misiniz?

- Evet Hayır Ortamına Göre

20. Görüşlerinizi hangi ortamlarda daha rahat ifade edebilirsiniz

- Hiçbir yerde,
- Her yerde,
- Aile ortamında,
- Arkadaş ortamında
- Diğer

21. Hayatınızdan ne derece memnunsunuz?

- Çok memnunum
- Memnunum
- Kararsızım
- Memnun değilim
- Hiç memnun değilim

22. Toplumsal Sorunların Çözümünde Kullanılması Gereken Öncelikli Çözüm Yolu Sizce Hangisidir?

- Eğitim,
- Sosyo- ekonomik Gelişme,
- Diyalog Kurma
- Zor Kullanım
- Diğer

23. Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?

- Uyumlu,
- Toplumsal Olaylara Karşı Hassas,
- Düşüncelerini İfade Edebilen,
- Geçimsiz,
- Diğer

Katılımınız İçin Teşekkür Ederiz.